

YENİ İNSAN

YENİ İNSAN

Broşür Dizisi-2
Yeni İnsan

Baskı: Estet Ajans Matbaacılık
Merkezefendi Mah. Fazılpaşa Cad. 4. Zer San.
Sit.No: 16/26 Topkapı / İst. Tel: 212 565 17 74

Telif Eserleri Kanunu gereğince bu eserin bütün hakları
Yeni Dönem Yayıncılık'a aittir

Yeni Dönem Yayıncılık
Sofular Cad. Sofular Mah. 8/3 Fatih / İstanbul
Tel&Fax: 212 533 32 57
www.mucadelebirligi.com

**“Söylemenin en iyi yolu yapmaktır.”
((Jose Marti))**

GİRİŞ

“Yeni İnsan” konusu; dünyayı devrim yoluyla değiştirme mücadelesi veren herkes için her zaman önemli olmasının yanı sıra, bugün Türkiye ve K. Kürdistan Devrimi açısından pratik bir konu haline gelmiştir. Geçmişte daha çok devrim sonrasına bırakılan "yeni insan"ın biçimlenişi için mücadelenin, sosyalizm ve kapitalizm arasında dünya üzerinde süregelen savaşımı da düşünülürse, bugünden başlayarak verilmesinin güncelliği ortadadır. Haliyle, "yeni insan" gibi soyut bir konunun etraflıca incelenip somutla bağının kurulması, bu çalışmanın öncelikli amacı olarak görülmelidir. İnsanlığın milyonlarca yıllık tarihinden soyutlamalar yoluyla elde edilen "yeni insan" kavramının çeşitli yönleriyle çözümlenip, bir genelleme olarak ifade ettiği şeyin, hepimiz için daha açık ve anlaşılır bir hale getirilmesi durumunda kendimizi bu amaca ulaşmış olarak görmemiz mümkün olacaktır.

Bu konuyu araştırırken daha başta en önemli yanlardan biri olarak yöntem sorununu önümüze koyduk. Henüz tamamlanmış bir örneği göremediğimiz, ayrı ayrı herkeste bazı özelliklerinin varolduğunu düşündüğümüz, en iyi örneklerinden biri olan komutan Ernesto Che Guevara'nın sözleriyle "Bu tamamlanmamış eser"i ele almaya nereden başlayacağımız sorusu, aslında bu çalışmanın tamamına yön verecek soruydu. Mükemmel, idealize edilmiş bir tablo çizerek "şunları şunları yapan 'yeni insan'dır, yapmayan değildir" mi diyecektik, yoksa onu eksik ama gelişmeye, değişmeye açık yönleriyle değerlendirecek; geçmişi ve geleceği ve olası geleceği içinde bütünlüklü olarak mı ele alacaktık? Biz ikinci seçeneğin diyalektik yöntemine uygun olduğunu düşündük. Çünkü ancak bu yöntemle donmuş kalıplar içindeki insanı değil, hareket halindeki insanı, tarihsel gelişimi içindeki insanı ortaya serip çözümlenmek mümkün olabilecektir.

Bugün bizler "yeni insan" konusunda, olması gerekenlerden çok olanla ilgiliz. Var olanı anlayabilmek için de genelden özele doğru bir yöntem izlememiz gerekiyor. Bugüne kadar ki, insanlığın gelişiminin en genel çizgilerinden tutalım, bugün kapitalist sistem ve faşist devlete karşı mücadele eden örgütlü kişilere, kadrolara ve kadro olma yolunda çaba gösterenlere kadar geniş bir yelpazede açıklamaya çalışacağımız "yeni insan" konusu, bu çalışmadan sonra da üzerinde düşünölmeye, sonuçlar çıkarılmaya değer bir konu olmaya devam edecektir.

Bu çalışma, "yeni insan"ın oluşum süreci devam ediyor. Bu sürecin her anına devrim savaşçılarımızın devrime adanmış yaşamlarının öğreticiliği, yol göstericiliği hakimdir. Marx'tan Lenin'e, Lenin'den Che'ye, Che'den Denizlere, Deniz'lerden Murat, Sibel ve Aysun yoldaşlara kadar her biri "yeni insan"ın yaşanmış en ileri örnekleri olarak bizlere ölümsüz bir miras bıraktılar. "Yeni insan" olabilmek, bunun mücadelesini vermek, ancak yaşama onlar gibi bilimsel ve içten bakmakla mümkündür.

"Yeni insan"ı oluşturmak için tarihin en eski dönemlerinden bugüne kadar attığımız ve bundan sonra da atacağımız her adım, insanlığın büyük kurtuluşu için, komünizm içindir. Biliyoruz ki, bu kurtuluşun beyni diyalektik ve tarihsel materyalizm, felsefe; yüreği proletarya olacaktır.

I.BÖLÜM

TOPLUMSAL İLİŞKİLERİNİN BİR BÜTÜNÜ OLARAK İNSAN

Marx ve Engels 1846'da Alman İdeolojisi'ni yazana kadar, "insanın özü", "insanın doğası" gibi belgeler havada uçuşuyordu. Herkes deyim yerindeyse insanın sırrına ermeye çalışıyordu. Tabii bu yapılırken de işe tamamen toplumsal ilişkilerden yalıtılmış bireyden başlanılıyordu. Olasıdır ki, "bilimsel" araştırma yaptığını iddia edenlerin tümü, Darwin, Morgan gibi birkaç isim bir ölçüde ayrı tutulacak olursa, incelemelerini en yakın çevrenin içinde yaptıkları araştırmalara dayandırıyor, buradan çeşitli genellemelere ulaşıyorlardı. Genellemeler ise içinde hep bir eksiği barındırdığı ve o dönemin araştırmacıları henüz dinsel etkilenmelerden kurtulamadıkları için, çoğu zaman yanlışlıklarla dolu oluyordu.

"İnsanın özü" gibi bir tanımlama bu yanlışlıklara ilişkin seçilebilecek en iyi örnek olurdu herhalde; çünkü daha başta "İnsanın özü nedir?" diye sorulabilecek bir soruya verilmesi muhtemel cevaplar arasında benzerlikler bulunmakla birlikte bir ortaklığın sağlanamayacağı açıktır. Herkes bu özü kendi yaşadığı döneme, koşullara ve kendi ilişkilerine ve tabii bunlardan elde ettiği kendi düşüncelerine göre tanımlayabilir. Her toplumsal sistemin her toplumsal ilişkinin farklı olması gibi, bu sistemlerin, ilişkilerin biçimlendirdiği insanların "özü"nü de farklı olması bir zorunluluktur. Bu zorunluluğu teorik olarak kabul etmeyenler dahi pratikte bu zorunluluğun belirlediği çerçevede hareket etmek zorunda kalmışlardır. Ancak ortaya atılan bu tür belgeler, bu zorunluluğa karşı bir ayak direme özelliği taşıyorlar. İnsanı tanımlama çabaları böylece idealize edilmiş bir hal

alıyor. Daha anlaşılır bir ifadeyle söyleyecek olursak, herkes insanda kendisinin görmek istediği özellikleri onun “özü” sayıp işin içinden sıyrılabiliyordu. Marx ve Engels öncesi böyle bir idealizasyon, bir tür günah çıkarma anlamına da geliyor. Yani insan pratik yaşamı içinde dinsel kurallarla her çelişkiye düştüğünde bu kez de şu hayran olunası “insanın özü” hatırlanıyor. Bu tanrıyla insan, insanla insan arasındaki küçük naif oyunlar tüm yaşama yön veriyor. Ne de olsa tüm sorumluluklar, insanın pratik faaliyetine ilişkin olumlu ya da olumsuz tüm neden ve sonuçların yüklenebileceği bir günah keçisi bulunduğuna göre, insana sadece içinden gelen sese kulak verip yapmak kalıyor. Ne de olsa bu ses tanrının sesidir. İyilik de kötülük de ondan geliyor. Özellikle feodal dönemde bu, kendini Hıristiyanlığın günah çıkarma törenlerinde gösteriyor. Sabah içinden gelen sese uyup günah işleyen, akşam yine içinden gelen sese uyararak koşu koşu günah çıkarmaya gidiyor ve orada nasıl “doğa”sına teslim olduğunu anlatarak arınıyor. Artık o toplumsal ilişkileriyle ilgili tüm yükümlülükleri karşısında sadece emre itaat eden, “doğa”sının dediğini yapmaktan başka elinden bir şey gelmeyen “özü”yle uyum içindeki insandır.

Marx ve Engels, söz uygunsu, bu uyumu bozan insanlar oluyorlar. Feuerbach üzerine yazdıkları ön bir tezde en çok üzerinde durdukları konu praxis; yani insanların dünyayı ve tabii kendilerini de değişime uğratan, pratik faaliyetleri oluyor. İnsanları herhangi bir yerde ve zamanda oluşmuş olan mistik “öz”leriyle değil, pratik faaliyetleri içindeki yerleriyle değerlendirmeye başlıyorlar. İnsan faaliyetlerinin kendisi onlar tarafından nesnel faaliyet olarak ifade ediliyor ve nesnel gerçekliği anlamanın tek ölçüsü pratik oluyor. Toplumsal yaşamın pratik olduğu tespitinden sonra geriye insanın özünü toplumsal ilişkilerinin bütününe oluşturduğunu söylemek kalıyor. Ustalar bu şekilde toplumsal ilişkileri içinde insanı yeniden tanımlayarak bir anlamıyla onu yeniden yaşama döndürüyorlar. Onların sayesinde dinsel kalıplarından kurtulan insanlar, ruhların “yüce” mertebesinden yaşamın maddi gerçekliğine indirilmiş oldular. “Saf” ya da “kirlili” insan doğası yerini, doğanın ve toplumun ileri ve geri yönleriyle, “saf” ve “kirlili” özellikleriyle bütünlüklü bir insanına bırakmak zorunda kaldı. Bundan sonra ancak “insanın nesnel özü”nden bahsedilecektir. Onların “Alman İdeolojisi” adlı eserlerinde dedikleri gibi “... (artık, bn.) etten ve kemikten insanlara var-

mak için ne inanların söylediklerinden, imgelerinden, kavradıklarından ve ne de anlatıldığı, düşünöldüğü, imgelendiğı ve kavranıldığı biçimiyle insandan yola çıkılır, gerçek, faal insanlardan yola çıkılır ve bu yaşam sürecinin ideolojik yansı ve yankılarının gelişmesi de, insanların bu gerçek yaşam süreçlerinden hareketle ortaya konabilir.” (s. 42–43, abç) Bu aslında insanlığın tarihinin de yeniden ele alınması anlamına geliyor. Ustalara kadar tarih hep insanların bireysel kahramanlıklarına, bilinçlerine vb. dayandırılıyordu. İlk kez onlar gerçek yaşamı belirleyen bilinç olmadığını, tersine bilinci belirleyen yaşamın kendisi olduğunu söyleyerek o güne kadar ki mistik inancı yıktılar. Onlardan önce Feuerbach, “insan kulübede başka türlü düşünür, sarayda başka” diyorduysa da, o bu sözöyle başka insanlarla toplumsal bağlar içerisindeki insanın düşüncesinden bahsetmiyordu. İnsanın düşüncesini belirleyen maddi koşulları doğa ile çevre ile sınırlandırılıyordu. Feuerbach için, doğa karşısında pasif, doğanın gücü karşısında boyun eğmiş, adeta doğanın kendisine bakan kısmını yansıtmaktan başka bir işlevi olmayan, küçük, kımıltısız bir aynaya benzeyen insan, maddi bir varlıktır. İnsanın maddi gerçekliğini kabul etmekle Feuerbach ileri bir adım atmış oluyordu, ama “insanın özü” dediğı şey değışmeden kalıyordu.

Marx ve Engels, tarihi insanın gerçek yaşam süreçlerine dayandırarak, tarihsel materyalist bir açıdan ele aldılar. Onlar bugünkü insanın ortaya çıkışındaki toplumsal süreçleri diyalektik yöntemle ele alarak, “insanın özü”nün değışmeden kaldığını söyleyen, “Feuerbach’inki dahil, tüm metafizik görüşlerin geçersizliğini kanıtıyorlar... Soyut insan inancının yerini, zorunlu olarak, gerçek insanların ve onların tarihsel gelişmelerinin bilimi almalıydı.” (Engels, Ludwig Feuerbach ve Klasik Alman Felsefesinin Sonu, Sol Yay, Sf. 39) diyorlar ve bilimsel çalışmalarıyla bunu sağlıyorlar.

İNSAN(LIĞ)IN GELİŞMESİNDEKİ TOPLUMSAL SÜREÇLER

“Bütün hayvanların en toplumsalı olan insan”ın gelişiminde iki ayağı üzerinde doğrulmak ve böylece serbest hale gelmiş ellerini kullanarak doğayı değışime uğratmak önemli aşamalardan birisini oluşturuyor. “O (emek, bn.) tüm insan varoluşunun temel koşuldur ve bir anlamda bu öyle bir ölçüdedir ki, emek insanın kendisini yarattı demek gerekir.” (Engels, Doğanın Diyalektiğı, Sol Yay, Sf 186) Emeğin organı ve aynı zamanda ürünü olan eller en basitinden alet-

ler yapmaya ve bunlar aracılığıyla doğanın üzerinde egemenlik kurmaya başlıyorlar. Emek, onlara bu imkanı vermesinin yanı sıra, yeni beceriler de kazandırıyor. Ortaklaşa etkinlik sayesinde bu ilk insanlar zamanla yabancıliktan kurtulup toplumsallaşıyorlar. Ortaklaşa etkinliğin bir ihtiyacı ve elbette bir sonucu olan dilin gelişimi bu toplumsallaşmada deyim yerindeyse dinamo görevi görüyor. İnsanlığın belki de en büyük soyutlaması olan dil, düşüncenin paylaşımının doğrudan aracı oluyor. Çeşitli kavram ve sözcüklerle başlatılan diyaloglar kısa bir süre sonra yaşamın bilinçli bir tarzda örgütlenmesini doğuruyor. İnsan artık sadece yaşamını devam ettirmek için diğerleriyle bir arada olmanın zorunluluğuyla değil, yaşam koşullarını istediği gibi değiştirebilmek için de topluluklar oluşturuyor. İlkel komünal toplumda kandaş gruplar halinde bir araya gelen insanların üretimi avcılık ve toplayıcılık için gerekli olan araçların yapımıyla sınırlıdır, ama bu kadarlık emek ortaklığı bile insanların yaşamını büyük bir hızla değişime uğratabiliyor. Toplumsal yaşamın örgütlenmesini kolaylaştırmak için işbölümüne gidiliyor. Ancak ilk işbölümü toplumsal değil, cinsiyete göre, doğal bir iş bölümüdür. Kadın doğurgan oluşu nedeniyle avcılık işlerine katılmıyor, toplayıcılık ve ev işlerini yapıyor. İkinci işbölümü, ilk toplumsal işbölümüdür. Gelişen hayvancılık tarımdan ayrılıyor. Bundan sonra artık insan toplumunun geçirdiği aşamaların özellikleri, işbölümünün gelişiminden izlenebiliyor. "... üretici güçler(in) ulaştıkları, gelişme düzeyi en açık şekilde işbölümünün ulaştığı gelişme düzeyinden anlaşılır" diyor ustalar. (Alman İdeolojisi, Sol Yay, Sf.38) İşbölümünün gelişmesi, üretim araçlarının ve üretimin gelişmesi, tarım ve hayvancılık dışında yeni toplumsal iş biçimleri ortaya çıkarıyor. Bulunan madenlerin işlenmesiyle gelişen küçük zanaatçılık tarımdan ayrışıyor ve ikinci toplumsal işbölümünü oluşturuyor.

İnsanlığın ilk aşamalarında sadece kişisel gereksinimler için üretim yapılıyordu. Kişisel gereksinimden fazlasının üretilmesi, bu fazlanın kişilerin kendi ihtiyaçları olan başka şeylerle değiştirilmesini olanaklı kılıyordu. Bu değişim iki yeni gücü ortaya çıkardı. Sınıf olarak, hiçbir üretimde bulunmayan ama üretilen ürünün ihtiyaç duyulan tarafa ulaştırılması işini kendisine meslek edinen tüccarlar sınıfını ve metaların metası olan evrensel değer parayı. Böylelikle gelişen ticaret, tarım, havancılık ve küçük zanaatların tümünden ayrışarak üçüncü toplumsal işbölümünü oluşturuyordu. Tarım, hay-

vancılık ve küçük zanaatlardaki gelişmenin emek gücüne duyulan ihtiyacı ve emek-gücünün önemini artırması köleliği ortaya çıkardı. Artık ilkel komünal toplumun özgür insanı yerini köleci toplumun köle sahibi “özgür yurttaşlarına” ve kölelerine bırakıyor. İlk sınıflı toplum tarih sahnesine insanı köleleştirerek çıkıyor. Bu çıkışa eşlik edenler ise özel mülkiyet ve devlettir. Daha sonraki tüm sınıflı toplumlar boyunca insanın ezilmesine yataklık edecek olan bu güçlere feodal dönemde din de ekleniyor. Kölecilik aşırı baskı ve sömürü altında ezilen kölelerin isyanlarıyla yıkılırken, feodalizm onun yıkıntıları üzerinde yükseliyordu. Ortaçağın tümüne hakim olan dönemsel tutuculuk ve ekonomik zor, insanların çok yönlü kalıplar içinde ve çok yavaş gelişmesine neden oluyor. Feodalizmde insanlık, kiliseyle yıllarca süren savaşlar arasında deyim yerindeyse tarihi kemiriyor. Soyluların olsun, serfler (küçük köylüler)in olsun bu dönemde sahip oldukları genel bilinç “kulluk bilinci”dir. Tanrının yeryüzündeki egemenliğini temsil eden krallar ve imparatorlardı. Onlara bağlılık aynı zamanda tanrıya bağlılık anlamına geliyordu. Ancak bu bağdan daha güçlü olarak kendini hissettiren özel mülkiyet ve kırbaç, kan ve göz yaşıyla oluşturulmaya başlayan sermaye, yeryüzünün tek hakimi olmak üzere feodal şatoları bir bir yıktığında yeni bir toplumsal sistemin ve elbette onun, “yeni” ve “özgür” insanların müjdesini veriyordu. Kentle kır arasındaki ayrımın kentler lehine derinleşmesi, kentlerde manifaktür üretiminin gelişmesi, bir sınıf olarak burjuvazinin ortaya çıkışı, her şeyin olduğu gibi “özgür” emek-gücünün de alınıp satılır bir meta haline gelmesi ve tabii artı-değer sömürüsü şeklinde oluyordu. İşgücünün (bir günlük iş zamanının) uzatılmasıyla kapitalistler karlarını büyük bir hızla artırıyorlardı. İşçi sınıfı ve emekçilerin durumu antik çağın tragedyalarında anlatılan olaylardan daha da korkunçtu. Artık, “... ahlakın ve doğanın, yaşın ve cinsiyetlerin, gecenin ve gündüzün bütün sınırları yıkılmıştı.” (Karl Marx, Kapital I, Sol Yay, Sf. 291)

Bu durum yıllarca sürdü. İşçiler günlük 14–16 saate varan çalışmalarının sonunda tam anlamıyla tüketilmiş oluyorlardı. Öyle ki ailelerine bile ayıracak zamanı bulamıyorlardı. “Toplumsal emeğin kapitalist organizasyonu açlığın disipliniyle ayakta duruyordu.” (Lenin) Bu koşullar modern sanayi üretimi ve zorlu sınıf mücadelesiyle değişikliğe uğradı; iş zamanı ortalama olarak neredeyse yarı yarıya düştü. Teknoloji ve makine üretiminin gelişmesiyle birlikte,

kapitalistler kar etmeye devam ettiler. İşgününün kısaltılması ise insanların kendi gelişmeleri için daha fazla zaman bulması anlamına geliyordu. Artık "... eldeki zamanın, bireyin zihinsel ve toplumsal yeteneklerini serbestçe geliştirilmesine ayrılması mümkün olacaktır. Kapitalist toplumda halk kitlelerinin bütün yaşamı emek-zamanına dönüştürülerek, tek bir sınıfa bolca zaman sağlanır." (Karl Marx, Kapital I, S.541)

Bütün bunlar birbiri ardı sıra Avrupa'nın çeşitli ülkelerinde başlayan burjuva devrimleriyle iç içe, yan yana geliyordu. Bu devrimler yenilgi ya da yengilerle sonuçlansalar da burjuvazinin iktidarı ele geçirip geçirmemesine ya da ele geçirdiği iktidarı kaybedip kaybetmemesine aldırmandan üretim ilişkileri kapitalizm yönünde gelişmeye devam ediyordu. Altyapıdaki bu maddi ilişkilerin gelişmesine denk düşen üstyapıdaki değişimler de gerçekten büyük ölçekte oluyordu. Burjuva devrimler sonunda hukuk alanında, kültürde, bilim ve hatta dindeki gelişmeler daha önce görülmemiş düzeyde gerçekleşiyordu. Kapitalist sistem, insanlığın tüm birikimlerini kendi içinde daha gelişkin olarak yeniden üretiyordu. Feodalizmin kapalı özellikleri, birçok yönden aşıyor, sanayinin gelişimi ile birlikte işbölümü daha da gelişiyor ve "... İlkel sınırlılık, yöresellik, yavaş yavaş kaybolmaya başlıyor. (abc)" (Alman İdeolojisi, Sol Yay., Sf.80) Kapitalizm, ücretli işçileri, modern sanayinin devasa fabrikalarında bir araya getiriyor. Üretimin toplumsal bir nitelik kazanması, kapitalist sistem içinde bir arada yaşayan insanların toplumsal ilişkilerinin de gelişmesine yol açıyor.

Meta üretimini geliştirerek ve emek-gücünü de içine alacak şekilde genelleştirerek daha önceki toplumsal sistemlerden ayrılan kapitalizmin giderek bir dünya sistemi haline gelmesi, insanın dar ve kapalı çevrede süren ilişkilerinin açılıp genişlemesini, sınırlılıklarını aşmasını beraberinde getirdi. Böylece bireyin gelişimi hızlandı. "Bağlantı, bireyin ürünüdür" diyor Marx. "Tarihi bir üründür. Bireylerin gelişiminin belli bir aşamasına tekabül eder. Bugün bireylerin karşısında yabancılaşmış ve bağımsız bir biçimde durması, olsa olsa bireylerin toplumsal hayat önkoşullarını yaratmakla meşgul olduklarını, henüz bu koşullar çerçevesinde yaşamaya başlamamış olduklarını kanıtlar. Söz konusu olan ancak belirli dar üretim ilişkileri içerisinde bireyler için doğal olabilecek bir bağlantıdır, toplumsal ilişkilerini kendi ortak ilişkileri olarak kontrollerine almış olan tüm

cepheleriyle gelişmiş bireyler (abç) doğanın değil, tarihin eserleridirler. Bir yandan bireyin kendisine ve başkasına karşı yabancılaşmasını, ama bir yandan da ilişki ve yeteneklerinin tüm cepheleriyle gelişmesini ve evrenselleşmesini doğuran mübadele değerine dayalı üretim, zenginlik ve yetenek birikimine böyle bir bireyselliği mümkün kılacak, bir ölçüye ve evrenselliğe ulaşmasının önvarsayımdır. Gelişimin önceki aşamalarında birey, henüz ilişkilerini bütün zenginliğiyle işlememiş ve kendisinden bağımsız toplumsal güçler ve ilişkiler olarak, karşısına dikmemiş olduğu için, daha tam, daha dolgun bir bireymiş gibi gözükür. Bu ilkel olgunluğa geri dönmeyi istemek ise en azından şimdiki bomboşlukta durup kalmak gerektiğine inanmak kadar gülünç bir şeydir. (abç)” (Karl Marx, Grundrisse, Sf.238) eskiyi birçok noktadan aşmayı başaran kapitalizm, bireyi deyim yerindeyse evrensel bir birey haline getirdi. Toplumsal ilişkilerin bütünü olarak varolan insan, kapitalizmde ve özellikle de tekelleşme aşamasında artık evrensel ilişkilerin bir bütünü oldu.

Ayrı ayrı emek süreçlerini tek bir pota içinde bir araya getiren tekelleşen kapitalizm, üretim sürecini istediği gibi kontrol edip istediği gibi değiştirecek koşulları yarattı. Buna paralel olarak farklı ülkelerin kültürel birikimlerini kolayca aktarabildiği bir iletişim ağı kuruldu. Gazete, radyo, televizyon, uydu yayınları ve en son internet aracılığıyla insanlar bilgi alma ve aktarma olanaklarını ileri düzeyde genişlettiler.

Elbette bütün bu gelişmeler tek tek her bireye kendisini insanlığın tüm birikimleriyle donatma imkanı veriyor. Kendisini geliştiren birey başkalarını da geliştiriyor ve böylece insanların toplumsal ilişkileri daha önceki hiçbir toplumda sistemde olmadığı kadar gelişiyor. Ancak kapitalizm, üretim araçlarının özel mülkiyetine dayalı bir toplumsal sistem olduğundan ve bu maddi temel insanlara sürekli özel mülkiyet sahibi olunarak bireysel kurtuluşun sağlanabileceği düşüncesini veriyor olması nedeniyle ki, bu ilişkiler daha çok kişisel çıkarlar üzerine inşa ediliyor.

Rakibini yok etmeye yönelik rekabet ve hırsın körüklediği bireysel kurtuluş arayışları, toplumsal ilişkiler içindeki insanı daha bireyci bir varlık haline getiriyor. Üretimde milyonlarcasını ürettiği metanın özellikleriyle, üretim süreciyle olan bağlarını kaybeden, bunlarla ilgilenmeyen insanlar, zamanla kendi emeklerinin ürünlerine yabancılaşıyor. Onlar artık bir ürünün bir parçasını üreten ve

pazara giderek satın aldığı üründe yoğunlaşmış olarak kendi emeğinin olduğunu fark etmeyen insanlardır. Bu yabancılaşma insan ilişkilerine de yansımıştır. Marx'ın "kendi kendine yoğunlaşma" olarak adlandırdığı insanların kişiliklerini oluşturan parçalardan her birinin, örneğin yeteneklerinin başkalarının malı haline gelmesi, kapitalizmde evrensel bir hal alıyor. Bireyin bireysel kurtuluşuna uyarlı kapitalizm, insan ilişkilerinin evrensel yabancılaşmasıyla bu konuda da tam bir çürüme sürecine girmiştir. Bu aynı zamanda "yeni insan"ın gelişim koşullarının oluşum sürecidir. Nasıl eski tutucu, dar ve mistik yanı ağır basan insanın aşılması büyük sanayinin gelişmesiyle mümkün olduysa; aynı şekilde büyük ölçekli sanayinin, "yeni insan"ın oluşumunun ön koşullarını hazırladığını söylemek çelişki gibi görünse de, bu ancak basitleştirici bir mantıkla böyledir. İşçiyi kendi ürününe yabancılaştıran üretici güçlerin gelişmesi değil, üretim araçlarının kapitalistlerin mülkiyetinde olmasıdır. İşçiler kapitalistlere servet kendilerine sefalet ürettikçe ürettikleri şeye doğal olarak yabancı olacaklardır. Ve insanlarla kurulan ilişkide başkasını ezerek, başkasının sırtına basarak yükselme çabası içinde olmak, sürekli ve sürekli olarak insanları birbirine yabancılaştıracaktır. "İnsan insanın kurdudur" felsefesini kendine temel belgi haline getirmiş olan bir sistemde tabii ki insanlar bir elmayı kemirir gibi birbirlerini kemirecekler. Bu arada geriye kalan çer çöp içinde her türlü pislik gibi yabancılaşma da türeyecektir.

Kapitalist sistemin insanlığın gelişmesinde çok ileri bir aşamayı temsil ediyor oluşu, onun aynı zamanda sermaye yoğunlaşması ve bu sermayenin birkaç elde toplanması sonucu bir çürüme sürecinde olduğu gerçeğini değiştirmiyor. Sosyalizm ve "yeni insan" için tüm ön koşulları hazırlayan kapitalizm, içinde taşıdığı uzlaşmaz çelişkilere kaynaklı, kendini ve sistem içindeki insanları da çürütüyor. Böyle bir ortamın "yeni insan"ın oluşumuna uygun olmadığını söylemek, sonuçlardan hareket etmek ya da "yeni insan"ı gelişim sürecinden kopararak, bir anda ortaya çıkan, üzerinde mükemmel olan tüm özellikleri taşıyan, idealize edilmiş kişi ya da kişiler olarak görmek anlamına gelir. Oysa kapitalizmin gelişmesi, bir yandan sömürü ve sefaleti, yabancılaşmayı en ileri düzeyde artırırken, bir yandan da insanların buna son verecekleri, üretim araçlarına sahip olduklarında yaşamlarını çok daha ileri düzeyde sürdürebilecekleri koşulları hazırlar. Teknolojinin gelişmesi buna bağlı olarak üretim

araçlarının gelişmesi, her şey burjuvazinin tekelinden kurtarıldığında, mülksüzleştirilenler mülksüzleştirilip, üretim araçları proletarya ve emekçilerin eline geçtiğinde, insanlığın "yeni insan"ı oluşturması için önündeki tüm engeller aşılmış, var olan üzerinde "yeni" kurulmaya başlanmış olacaktır. Karanlığın en koyu anının şafağın sökmeye en yakın an olması gibi, kapitalizmin de çürüme ve çürütme aşaması, sosyalizmin kuruluşuna, "yeni insan"ın oluşum sürecinin hızlanmasına en yakın olan aşamadır.

SOSYALİZMDE İNSAN VE "YENİ İNSAN"

Kapitalizmde "İnsanların dünyasının değersizleşmesi, nesnelere dünyasının değer kazanması ile orantılı olarak artar." (K. Marx, Elyazmaları, Sol Yay., Sf.153) İnsanlar ne kadar meta üretirlerse, o kadar ucuz emek gücü haline gelirler. Kendileri, ucuz birer meta olurlar. Sosyalizm işte öncelikle bu durumu değiştirir. Toplumsal devrim yoluyla artı-değer sömürsüne son veren sosyalizm, kapitalizmin toplumsal üretim, bireysel sahiplenim çelişmesini de bitirir. Üretim araçlarının özel ellerden alınıp toplumsal mülkiyet haline getirilmesiyle insanlığın her alanda ürettiği büyük zenginliğin sadece küçük bir azınlığın elinde birikmesine son verilmiş olur. Her ne kadar bu süreç, her türlü iradenin dışında, nesnel olarak işlemek zorundaysa da kapitalizmin yıkılışı ve sosyalizmin kuruluşu bilinçli ve örgütlü bir faaliyeti gerektirir. Doğal olarak, tarihe önel faktör olarak giren örgüt ya da partiler bu faaliyetin yürütücüsü olacaklardır. Kapitalizmi yıkacak bir toplumsal devrime başından sonuna kadar önderlik edecek olan proletarya, böyle bir bilinci kendiliğinden elde edemeyeceği için ona bu bilinç dışarıdan yani içinde proletaryanın devrimci aydınlarının da örgütlü bulunduğu komünist parti tarafından taşınır. Komünist partinin başta işçi sınıfı olmak üzere tüm emekçi sınıflar arasında yürüteceği bu çalışma siyasi propaganda ve ajitasyonla olur. Devrim için devrimci iktidar için mücadelenin esasını oluşturan propaganda ve ajitasyon çalışmasının önemi bununla da sınırlı değildir. Proletarya ve emekçi diğer sınıfların devrime kazandırılması, devrimci iktidara hazırlanması için yapılan bu çalışma, aynı zamanda "yeni insan"ın düşünsel ve pratik olarak yaratım sürecini de içerir. Kapitalist üretim ilişkileri içindeki insanları Leninist partide örgütlemek başlı başına bir "yeni insan" yaratma mücadelesidir. Ancak bu mücadele verilirken asla unutulmaması gereken gerçek şudur: "... Sahip oldukları anlayışları, fikirleri vb. üre-

tenler, insanların kendileridir, ama bu insanlar, sahip oldukları üretici güçlerin belirli bir düzeydeki gelişmişliğinin ve bu gelişmişlik düzeyine tekabül eden –ve alabilecekleri en geniş biçimlere varıncaya kadar- karşılıklı ilişkilerin koşullandırdığı gerçek, faal insanlardır. Bilinç hiçbir zaman bilinçli varlıktan başka bir şey olamaz ve insanların varlığı onların gerçek yaşam süreçleridir.” (Alman İdeolojisi, Sol Yay., Sf.42-43) Bu yalın gerçeği anlayabildikleri içindir ki, Bolşevikler, insan ilişkilerini idealize etmedikleri, mükemmel insan arayışına çıkıp insanı yaşam koşullarından yalıtık bir şekilde ele almadıkları için, geniş kitlelerle bağ kurabildiler ve üç devrim dönemi sonunda iktidara geldiler. Lenin önderliğindeki RSDİP (Rusya Sosyal Demokrat İşçi Partisi)’in kurulduğu andan 1917 Ekim Devrimi’ne kadar kitleler arasında fiziki varlıklarından çok devrimci ideolojileri ve devrimci politikalarıyla etkili oldular. Sahip oldukları diyalektik öngörü, tarihsel materyalist dünya görüşleri, onları önceleri küçük bir grupken, zamanla devrimin önderi durumuna getirdi. Devrim sürecinde olduğu kadar devrim sonrasında da sahip olunan devrimci irade sayesinde, devrim için olgunlaşmış koşullar iyi değerlendirildi; sosyalizmin inşasında iradi savaşım, partinin olağanüstü çabaları etkili oldu.

Bütün bu dönemler boyunca özellikle “entelektüel sabotajcılar”, yeni yeni kurulmaya başlayan sistem üzerinde bozucu ve gidererek yıkıcı ölçüde uğursuz bir rol oynadılar. Yüzyılların mirası üzerinde inşa edilmeye çalışılan sosyalist sistemi kendi küçük dünyalarında boğup soluksuz bırakmaktan çekinmeyen bu küçük-burjuva aydın kesimi sosyalizm yolunda atılan tüm adımlara küçümsemeye ve kibirlilikle yaklaşıyordu. Lenin’in sıklıkla hatırlattığı, Marx’ın ünlü “Gerçek hareketin her adımı bir düzine programdan daha önemlidir” sözü, bu kesim tarafından adeta unutturulmaya çalışılıyordu. Onlar yaşamın sonsuz yeşil ağacından çok, her şeyin en “mükemmel”ini bilip hiçbir şey yapmayan ve haliyle de hiçbir işe yaramayan kendi küçük beyinlerinin küçük devrinde oluşturdukları teorilerle ilgileniyorlardı. “... Entelektüeller” diyor Lenin, “sık sık mükemmel öğütler ve talimatlar veriyorlar, ama bu öğütleri ve talimatları hayata geçirmede, sözün eyleme dönüşürülüp dönüştürülmediğini pratikte kontrol etmede gülünç derecede saçmalık derecesinde, neredeyse rezilce beceriksiz ve yeteneksizler.” (Seçme Eserler, İnter Yayınları, Cilt:9, Sf. 455–456).

Bolşevikler, bu kesim karşısında hep nesnelliğin gücüne dayanarak, içinde buldukları koşullarda sınıfların durumunun ve sınıflararası güç ilişkilerinin aslına uygun, denetlenebilir tahlilini yaparak çıkıyorlardı. Teori yapmak adına öne sürülen her türlü mızlanmayı geride bırakarak her defasında sınıflararası mücadelede sonucu tayin edecek ve mücadeleyi sonuna kadar götürmeye yetenekli tek sınıf olan proletaryanın arasına giderek mücadele yürütüyorlardı. İşçi sınıfı ve emekçiler, sorunlara pratik olarak yaklaşıyor, çözebilecekleri sorunları somut olarak önlerine koyuyor ve üstesinden geliyorlardı. “Entelektüel sabotajlar”ın az beğenir özellikleri karşısında işçi ve emekçiler Bolşeviklerin attıkları adımları desteklediler. En zor dönemleri, Bolşeviklerin önderliği ve disiplini altında, içten gelen bir çalışmayla geçirdiler. Sosyalizm kuruculuğu ağzı çok laf yapanların değil, bir kor haline gelmiş olan demiri tutmaya yürekli çelikleşmiş işçilerin yapabileceği bir işti. Giderek daha çok Bolşeviklerin etrafında kenetlenen proletarya, partinin Leninist şekillenmesinde belirleyici oldu. Hem Lenin hem de Stalin döneminde parti kendisini arındırarak güçlendi. Partinin proleter yapısının korunması için alınan bu tedbirlerin ne kadar gerekli olduğu sonraları daha iyi anlaşıldı. Sosyalizmin ilk yıllarında "Yeni insan" için verilen mücadele, daha çok bu dönemin gerektirdiği kadroların yetiştirilmesiydi.

Bolşevikler, Ekim Devrimi'nden sonra birçok güçlüklerle karşı karşıya kaldılar. Diğer kısıtlı olanakların yanı sıra en çok ihtiyaç duydukları şeylerden biri devrimci iktidarı dışarıdan ve içeriden gelebilecek her türlü saldırıya karşı ayakta tutmaya yetenekli, sosyalizmi inşa edebilmek için gerekli devrimci militanlığa, oldukça güçlü bir iradeye ve zorlu dönemlerde kırılmayacak gerekli esnekliğe sahip kadrolardı. İç savaş yıllarında böyle kadrolar çok sayıda olmasalar da vardılar ve büyük bir özveriyle çalıştılar. Lenin, gerek kadroların gerekse işçi ve emekçi kitlelerin eğitimine büyük önem verdi; onların üzerine sabırla eğilmek suretiyle gelişmelerinin önünü açtı. Gençliğin gelişimi ve öğrenimi üzerinde özellikle durdu. “Şimdi önümüzde yeni bir okul var” diyordu. “Eski okul, sevmediğiniz, tiksindiğiniz ve sizinle ilişkisi olmayan resmi okul, artık yok. Çalışmamız çok uzun bir dönemle ilgili. Yarının özlemine çektığımız toplumu, içinde emekçilerden başka kimsenin olmayacağı toplum, bu toplumu kurmak için bize uzun zaman gerekecek.” (Lenin, Gençlik Üzerine, Sol Yay.,

Sf.207) Devrimden hemen sonra sosyalizmin “ilk taşları”nın konması da bir anda mümkün olmamıştır. Ekonomik ve sosyal alanda gerekli ilk önlemler alındı; mülksüzleştirilenler mülksüzleştirildi. Ancak doğrudan sosyalizme geçebilmek için gerekli olan zaman aralığında özellikle genç kuşağın yeni bir hamurdan yoğrulması zorunluydu. Bunun için de gençliğin yeni bir eğitim ve öğrenimden geçirilmesi gerekiyordu. “Eski okul”un insanın kafasını boş, soyut ve gereksiz bilgilerle dolduran, pratikten kopuk, ezberci eğitim anlayışının yerine yeni toplumun yeni insanlarına içinde yaşadıkları toplumu, ülkeyi, dünyayı ve evreni birçok yönüyle öğretecek, bunları değiştirip dönüştürebilmeleri için onlara gerekli yöntemleri gösterebilecek bir eğitim anlayışının oturtulması gerekiyordu. Devrim sonrasında bu konuda yapılan çalışmalar, kısa sürede meyvelerini verdi. Teorik öğrenimi pratikle bir arada ele alan, ikisini diyalektik olarak uyumlulaştırılan politeknik eğitim, Sovyet okullarında uygulanmaya başladı. “Okulun yaşama yaklaştırılması”yla, eski kapitalist toplumun, öğrencileri büyük binalar arkasında, saksıda çiçek yetiştirir gibi yetiştiren eğitim anlayışına da büyük bir darbe indirilmiş oluyordu. Bilgiyi okul kitaplarının ve en iyi ihtimalle laboratuvarların içine sıkıştıran eski okulun ezberci ve tek yönlü eğitim anlayışının yerine bizzat bilgiyi yaşamın içinde, pratik deneyimlerle öğrenen insanların çok yönlü geliştirildiği politeknik eğitim hayata geçiriliyordu. Sovyet gençleri okullarda edindikleri bilgilerle yaşamın canlı bağını sosyalizmin kuruculuğunda birleştiriyorlardı. Politeknik eğitim, sonraki yıllarda, daha da geliştirilmiş ve tüm dünyada örnek gösterilecek bir duruma getirilmiştir. İnsanlığın büyük buluşlarında, evrene açılan ilk adımlarında politeknik eğitimin rolü yadsınamayacak bir şekilde kabul görmüştür. Politeknik eğitim “yeni insan”ın yetiştirilmesinde en belirgin yerlerden birini tutmuştur. “Politeknik eğitim, işçinin ve teknikerin sosyalist fabrikada çalışmaya başladığından itibaren üretimin temelden insancillaştırılmasını güvence altına alır...” diyor, Polonyalı eğitimci Ignacy Szaniawski (Okulun Toplumsal İşlevi, Sol Yay., Sf.229) İnsanın üretim koşullarının insancillaştırılması sosyalizmde daha okul aşamasında, dersle işin pratik olarak birleştirilmesiyle başlamış ve bu sayede yeni toplumun “yeni insan”ı çok yönlü bir gelişim gösterebilmiştir. İnsanlar sosyalist toplumda öğrenme yoluyla “eskinin ölü eli”nden kendilerini yavaş yavaş kurtarmışlardır. Bilimsel gelişmelerin hepsi

diyalektik materyalizmi doğrulamış, dünyayı ve olayları açıklamak için başka herhangi bir yöntemin yeterli olmadığı görülmüştür. Marksizm-Leninizmin öğrenilmesi dünyanın ve elbette insanın değişime ve dönüşüme uğratılması için bir manivela olmuştur. Bu bilimsel ideolojinin öğretimi, politeknik eğitimin en önemli yönlerinden birini oluşturmaktadır. Bu sayededir ki, politeknik eğitimden geçmiş olan insanlar, yeteneklerini çok yönlü geliştirmiş, ideolojik ve pratik olarak birikimli ve donanımlı oluyorlardı. Sovyet toplumu eskinin alışkanlıklarına karşı mücadelede politeknik eğitimi başarıyla kullanabilmişti.

Lenin, insanların kapitalist sistemden getirdikleri alışkanlıkları ile birlikte kalmalarının devrimin lehine olmayacak gelişmelere neden olabileceğini sürekli söylüyordu. Devrimin ilk yıllarında proletaryanın daha çok mujik (köylü) kökenden geliyor olmasından dolayı, işçilerin sendikalarda örgütlenip, biçimlenmesi gerektiğini vurguluyordu. Özellikle karşı-devrimci beyaz orduların yenilerek iç savaşın kazanılmasından sonra Bolşevikler, bir yandan harap durumdaki ekonomiyi yeniden örgütlerken bir yandan da küçük burjuvazinin karşısında komünist insanı, yani "yeni insan"ı geliştirmenin mücadelesini veriyorlardı. Lenin'in "milyonlarca insanın alışkanlıklarının gücü korkunçtur" sözüne tam anlamını veren küçük-burjuvazinin ayak sürmesi, Sovyet iktidarının çözmekle karşı karşıya kaldığı en büyük sorunlardan birini oluşturuyordu. Engels "Almanya'da Devrim ve Karşı Devrim" adlı eserinde bütünlüklü bir resmini çizdiği küçük-burjuvazinin ikircikli tavrını anlatırken bir yerde "tafra satmakta üstüne olmayan küçük burjuvazi, eylemde çok yeteneksiz ve bir şeyleri göze almak gerektiği zaman çok korkaktır" (Sol Yay., Sf.121) diyor. Kapitalizm altında, büyük sanayi üretimi tarafından sürekli yıkıma uğratılan ve proletaryanın saflarına fırlatılan küçük-burjuva sınıf, proletarya ile burjuvazi arasında "iki arada bir derede" konumunu, devrim sonrasında burjuvazi bir sınıf olarak yok edildiği için, bu kez sosyalizmin inşasına tam olarak katılmak ya da bu inşaya karşı ayak direme şeklinde sürdürüyor. Proletarya önderliğinde kapitalizmin kalıntıları temizlenip ileriye doğru adımlar atıldığında bunu göze alamadığını, alamayacağını gösteriyor; "geçmişin ölü eli" bir türlü yakasını bırakmayan küçük-burjuva sınıf, bu zorlu dönemde doğal olarak eleniyor. Devlet iktidarını elinde bulunduran Bolşevikler, küçük-burjuvazinin sosyalizme, proletarya diktatörlü-

ğüne karşı direncini kırıyorlar. Diğer yandan proletarya sosyalizm kuruculuğu için var gücünü ortaya koyuyor. Daha iç savaş yıllarında, 1919 yıllarında başlatılan Subbotnikler (Kızıl Cumartesiler)'de işçiler Sovyet iktidarı için karşılıksız, yani ücret almadan çalışıyorlar. Lenin bunlarda komünizmin nüvelerini görüyor. "Rusya'da bugün hüküm süren sistemin komünist denilebilecek tek bir yönü varsa, yalnızca Subbotniklerdir, geriye kalan her şey sosyalizmin pekiştirilmesi için kapitalizme karşı savaştan başka bir şey değildir" diyor; "komünizmin fiili başlangıcı" diyerek bu gönüllü çalışma örneğine gereken önemi veriyor. Komünizm, emek gücünün değerinin ücretle ölçülmeyeceği bir toplumsal sistem olarak öngörülüyor. Herkesten yeteneği ölçüsünde alınan ve herkese emeğine göre verilen sosyalizmde de ödemeler ücret olarak yapılıyor. Kapitalizmden komünizme geçiş döneminin ilk adımı olan komünizmin ilk aşaması sosyalizm, içinden doğup geldiği sistemin kirli kanını az da olsa dolaşımında taşımaya devam ediyor. Bu kirli kanın kalıntılarını tamamen temizlemek için ihtiyaç duyulan oksijen bir yandan üretici güçlerin ve bunun doğal sonucu olarak üretim ilişkilerinin gelişimi ile sağlanırken bir yandan da buna bağlı olarak "yeni insan"ların oluşması, olgunlaşmasıyla sağlanıyor. En güzel örneklerinden birini 1936'larda Stehanov hareketi adını alan çalışmaya katılan insanlar oluşturuyor. 1935'te Donbass bölgesinde bir madende Aleksev Stehanov adlı bir madenci, bu işkolundaki tüm verimlilik ölçülerini 14 kez aşan bir verimlilik sergiliyor. Bu örnek daha sonra hızla yayılıyor ve bu işkoluyla sınırlı kalmıyor. Birçok fabrikada işçiler önlerine konan hedefleri aşmak için birbirleriyle yarışıyorlar. Bu hareket işçiler arası sosyalist yarışın nasıl olabileceğini, sosyalizmin insanları nasıl motive edebileceğini en iyi şekilde gösteriyor. Çalışkanlık ve elbette verimlilik bu örnekle, sosyalist "yeni insan"ın en başta gelen özelliklerinden biri olarak beliriyor. Bu tür örnekler sayesinde Sovyet sosyalizmi önüne koyduğu hedeflerin çoğunu beklenenden de kısa sürede gerçekleştirdi. Sovyetler Birliği bu yaratıcı çalışma sayesinde dünyanın en gelişmiş ülkelerinden biri haline geldi. Nazi faşizmi, sosyalizmi boğmak için Sovyetler Birliği'ne saldırdığında yine milyonlarca insanın olanca güçleriyle, canla, başla sosyalizmi savunmaları ve faşizmi ezmeleri, eşine o güne değin rastlanmamış bir örnekti. Her biri farklı farklı özellikleri, kültürel şekillenişe vb. sahip milyonlarca insan, komünist partinin çelikten disiplini altında bir tek

irade olarak hareket ettiler ve zaferi kazanarak insanlığı faşizm belasından kurtardılar. Sosyalizmin prestiji tüm dünyanın gözünde arttı. Faşizme karşı savaşta komünist parti, çok değerli kadrolarını, Sovyet halkı 20 milyon insanını kaybetti; ama bu gelişme çizgisi daha sonra da devam etti. Dünyanın üçte birinde üstünlük sağlayan sosyalizm, bir dünya sistemi haline geldi ve sosyalist ilişkiler, enternasyonalizm ilkesi çerçevesinde dünyaya yayıldı. İnsanlık 20. yüzyılın en önemli gelişmesini bu sayede başarmış oluyordu. "Yeni insan"ın gelişimi için olanaklar daha da genişlemişti. Sosyalist ülkeler arası karşılıklı yardımlaşmalar, bununla da sınırlı değildi. Halkların yüzyıllardır elde ettikleri kültürel birikimlerin karşılıklı aktarımı "yeni insan"ın gelişimine büyük katkı sağladı. Sosyalist ülkeler, diğer ezilen halklara hem büyük bir moral kaynağı oldular, hem de toplumsal kurtuluşları için büyük destek sağladılar. Çin Devrimi, Küba ve Vietnam Devrimleri ve diğer devrimler başta Sovyetler Birliği olmak üzere sosyalist ülkelerden her türlü yardımı aldılar. Artık yeni bir dünya şekillenmeye başlamıştı. Emperyalistlerin tüm saldırılarına, sosyalist sistemi birçok yönden kuşatmış olmalarına rağmen, sosyalizm bu ablukayı dağıttı ve etki alanlarını genişletti. Birçok alanda sosyalizm, insanlığın "ilk"lerini gerçekleştirdi. Bunlar sadece "yeni insan"ın değil "yeni bir Dünya"nın da müjdecisiydiler. Sosyalizm altında, daha önce adı duyulmamış bir çok ulus gün yüzüne çıkarıldı, yok olmakla karşı karşıya kalan dilleri, kültürleri yeniden gelişme imkanına kavuştular. İnsanlık kısa sürede Asya'nın steplerinden Avrupa'nın başkentlerine kadar büyük bir gelişme hızı yakaladı. Paylaşıcılığın, karşılıklı güven ve dayanışmanın tüm yaşamı yönlendirdiği sosyalizmde sadece bir halkın kendi insanları arasında değil halklar arasında da yeni ilişkiler boy atmaya serpilip gelişmeye başladı. Enternasyonalizm sayesinde insanlar belki de tüm insanlık tarihinde ilk defa kendilerinden kilometrelerce uzakta, dili, kültürü vb. ayrı olan insanların acıları ve sevinçleri karşısında büyük bir hasasiyet kazandılar. Herhangi bir ulusun kazanımları tüm insanlığın kazanımları olarak görülüp paylaşırken, herhangi bir ulusun karşı karşıya olduğu zorluklar da paylaşım ile azaltılıyordu. "Yeni insan" ilişkileri bu enternasyonal temelde geliyordu.

Sosyalizmin ve sosyalist toplumun "yeni insan"ının inşasına hangi tip ülkelerde başlamalı? Kimileri bu soruya nispeten geri kapitalist ekonomiye ve geri kültürel yapıya sahip toplumlarda sosya-

lizmin ve "yeni insan"ın inşasına başlanamayacağı yanıtını veriyordu. Böylelerine göre sosyalizmin ve "yeni insan"ın inşasına ancak ileri kapitalist ülkelerde girişilebilirdi. Bu görüş sahipleri, niyet ve amaçları ne olursa olsun sosyalizmi belirsiz bir geleceğe erteliyordu. Kimileri ise geri kapitalist ülkelerde de bu görevlerin yerine getirilebileceğini kabul etmekle birlikte, "yeni insan"ın, üretici güçlerin gelişiminden, maddi, teknik temelin hazırlanmasından bağımsız olarak hemen girişilecek bir "kültür devrimi"yle yaratılabileceğini ileri sürüyorlardı. Bu iki görüşün yanlışlığı Lenin tarafından daha 1923'te gösterilmiştir. "Kooperatifçilik Üzerine" adlı makalesinde; "Karşılarımız bize sık sık yeterince kültürlü olmayan bir ülkede sosyalizmi yeşertmek istememizin saçma girişim olduğu itirazında bulundular" diyor. "Fakat her türlü müşkülpesentin (zor beğenirin, bn.) teorisine göre olması gereken uçtan başlamadığımız ve bizde politik ve sosyal devrimin, kültür devriminden, her şeye rağmen şimdi karşı karşıya olduğumuz o kültür devriminden önce gelmesi anlamında yanıldılar."

"Tam bir sosyalist ülke olmak için bize şimdi bir kültür devrimi yeter, fakat bu kültür devrimi bize salt kültürel karakterli korkunç zorluklar sunuyor (çünkü kültürlü olmak için maddi üretim araçlarının, belli bir gelişimine ihtiyacı vardır, belli bir maddi temele ihtiyacı vardır)" (Seçme Eserler, Cilt:9, Sf.445) Buna eklenebilecek çok bir şey olduğunu düşünmüyoruz, ancak belirtmek gerekir ki, başta Sovyetler Birliği olmak üzere tüm sosyalist ülkelerde daha devrimin ilk yıllarından başlamak üzere bir kültür devrimine ihtiyaç duyulmuş ve bu hayata geçirilmiştir. Sosyalizmin maddi temeli üzerinde girilen bu çaba, eğitim, sanat, edebiyat ve bilimde büyük gelişmelerin ortaya çıkmasını sağlamış, sosyalizm bu alanlarda da kapitalizmi geride bırakmıştır. Sovyet halkının bir dönem dünyanın en çok okuyan, tiyatro ve operaya giden halkı olması bunu en iyi şekilde göstermektedir. Öyle ki, Sovyetler Birliği'nde edebiyat eserleri defalarca yeni baskı yapabilmekte, yeni çıkan kitaplar hızla tüketilmekteydi. Günlük gazetelerin tirajı dünya standartlarından her zaman kat be kat fazla olabiliyordu. Yine Sovyetler Birliği başta olmak üzere sosyalist ülkeler dünyanın en büyük yazar ve şairlerini, tiyatro ve sinema oyuncularını, bestecilerini vb. yetiştiriyordu. 70 yılı aşan Sovyet deneyimi kültür alanında en büyük ilerlemelere öncülük ederek büyük bir birikim yaratmıştır. Bugün kimi alanlarda bu birikim hala aşılamamıştır.

Sovyet halkının sahip olduğu kültürel gelişmişlik düzeyi çok yönlü "yeni insan"ın oluşumu ve yeni yaşam tarzının kurulmasında büyük bir rol oynamıştır. Ekim Devrimi'nden sonra oluşturulan BÜT(Yeni Yaşam Tarzı)'ler bugün hala insanlığın büyük kısmının kafasında ulaşılmayı bekleyen bir hedeftir. BÜT'ler sosyalist inşa döneminin bir örneği olarak tarihteki önemli yerini almıştır. Yüzyıllardır süregelen yaşam alışkanlıklarının ani karar ve yasalarla değiştiremeyeceği gerçeğinden hareket eden BÜT'ler, eski yaşam tarzının karşısına kolektif yaşam biçimini koyuyorlardı. Tekil ev idaresinin karşısına "komün"ler çıkıyordu. Komün evlerinde gönüllülük temelinde "ortak yaşam" örgütleniyordu. İlk dönemler bazı güçlükler yaşanmasına karşın deneyimlerden dersler çıkarılarak sistem yetkinleştiriliyordu. Devrimden sonra karşılaşılan açlık, bu devrimci ruh, coşku ve atılımla yeniliyordu. Sonraları kolhozlar yine insanların gönüllü ve örnek çalışmalarıyla kuruluyordu. "Yeni Yaşam Tarzı"nın şehir ve köylerde gelişip daha genelleşmiş bir sistem haline gelmesi için önemli bir çaba gösteriliyordu. BÜT'ler ancak eski maddi üretim ilişkilerinin yıkıldığı ve yerine yenisinin kurulabildiği oranda başarılı oluyordu.

BÜT'lerin yanı sıra, alanında herkesin büyük bir otorite olarak kabul ettiği pedagog (eğitmen) Makarenko'nun okulları gibi, kapitalizmden devralınan toplum dışına itilmiş çocukların eğitilip yeneden topluma, tabii bu kez sosyalist topluma kazandırdıkları okullarda da yeni bir yaşam anlayışının oluşmasında önemli pay sahibi oldular.

Makarenko belli bir yaş grubuna ait olan çocukları itildikleri, gitmek zorunda bırakıldıkları sokaklardan alıyor ve onları adeta tam birer cevher gibi yeniden işliyordu. Sosyalist devletin büyük desteğiyle ve sosyalist anlayışla yetiştirilen bu çocuklar, tekil örnekler olarak değil, eski kabuğu çatlatarak filizlenen yeni anlayışın göstergeleri olarak toplumun içinde önemli bir yer tutuyorlardı. Çoğu kendilerine anlayışla ve eğitici yaklaşılın bu okullardan çıktıktan sonra sosyalist sistem için önemli görevler üstleniyorlardı. Başlı başına Makarenko'nun öğrencilerinin kısa sürede aldıkları yol dahi, sosyalizmin kapitalizmin hiçbir zaman başaramayacağı dönüşümleri insanlık için nasıl başarabildiğini göstermeye yeter.

Burada Küba'dan ayrıca bahsetmek gerekiyor. "Yüzyılımızın Komünü" diye adlandırdığımız Küba Devrimi, sadece devrim süre-

cindeki özgünlükleriyle değil, devrim sonrasında, sosyalist kuruculuk dönemindeki özgünlükleriyle de ayrı bir yere sahiptir. Başta Fidel Castro ve Che Guevara olmak üzere devrimin önderleri "yeni insan" üzerinde özellikle durdular. Emperyalizmin çitleriyle çevrili, kendisi küçük ama yüreği büyük bir adada devrim yapmak ve onu ne pahasına olursa olsun yaşatmak, ayakta tutmak için, diğer yönlerin yanında kapitalizme karşı mücadeleyi kişiliklerinde de verebilen insanlar yetiştirmenin zorunluluğunun bilincinde olarak davranıyorlar. Küba'da sosyalist ekonominin kuruluşu, sosyalist "yeni insan"ın oluşum süreciyle yan yana, iç içe geliyor. Che, 1965 yılında Marcha adlı dergiye yazdığı bir mektupta "... Komünizmi kurmak için yeni ekonomik temeller atmak ne kadar gerekliyse, yeni insanlar yaratmak da o kadar gereklidir" diyor. (Che Guevara, Sosyalizm ve İnsan, Yar Yay., Sf.25-26) Ve her şeyden önce bu "yaratım" işine kendisinden başlıyor. Komünist bir önderin geniş halk kitlelerinin, dünya halklarının gözünde nasıl bir örnek haline gelebileceğini bizzat kendi yaşamıyla gösteriyor.

Che Guevara, Küba'lı devrimcilerle karşılaştığında, Latin Amerika'yı gezen ve gönüllü doktorluk yapan bir gençti. Bu gezi sırasında gördüğü, tanıdığı insanlar, onların yaşam koşulları Che'yi çok etkilemişti. Bu koşulların değişiminin tek tek insanların bireysel çabalarıyla mümkün olmayacağını "... devrimci bir doktor olmak için her şeyden önce devrim yapmak gerektiğini" görüyor ve Castro'larla tanışınca tercihini yapıyor. O günden sonra da Arjantinli bir doktor olarak Küba halkının yanında bir an olsun yorulmak nedir bilmeden savaşıyor. Daha sonra da içi ilaç dolu çantasıyla, mermi kutusu arasında, bundan sonra hangisiyle yoluna devam edeceğini seçerken de Che, tam bir komünist gibi tereddütsüz davranıyor. Bir dönemin büyük Marksisti G. V. Plehanov'un "... Burada her şey benim eylemimin zorunlu olaylar zincirinin zorunlu bir halkası olup olmadığına bağlıdır. Eğer öyleyse o denli az duraksarım ve eylemlerim de o denli kararlı olur" sözlerinde olduğu gibi, zorunluluğun bilinciyle verdiği kararla, mermi kutusunu alıyor ve bir savaşçı olarak gerilla birliğine katılıyor. Che, ABD emperyalizmi ve Batista diktatörlüğüne karşı yürütülen savaş boyunca, her zaman cesaretiyle, en zor görevleri yapmak için öne atılmasıyla tüm yoldaşlarına örnek oluyor. Castro yıllar sonra onun ölümünden duyduğu büyük üzüntüyle Havana Devrim Meydanı'nda yaptığı konuşmada "Gerillacı olarak bir tek Aşil to-

puğu vardı... tehlikeyi küçümserdi” diyor. Che, gerillacılığın bir sanatçısı olarak halkla birlikte savaşıp halkla birlikte zafere ulaştığında, artık bir komutandı. Devrimden sonra da hiç durmadan çalışıyordu, onun çalışma odasının ışığının söndüğünü gören olmamıştı. “Sosyalizmin kuruluşunun bu devresinde doğmakta olan "yeni insan"ı görebiliriz. Bu süreç, yeni ekonomik biçimlerin gelişmesiyle birlikte ilerlediği için yeni insana şekil verilmesi henüz tümüyle bitirilmemiştir, hiçbir zaman da bitirilmeyecektir” diyor. “(Sosyalizmde, bn.) İnsan tamamladığı işler ve nesnelere aracılığıyla insan olarak gerçek değerini anlamaya ve yaptığı işin kendisini yansıttığını görmeye başlayacaktır. Çalışma artık insanın kendisine ait olmayan satılmış iş-günü şeklinde bireyin varlığının bir kısmını tüketmesini gerektirmeyecek, bunun yerine kişinin ortak hayata katkısını yansıtan bir eserini yerine getirdiği toplumsal görevini temsil edecektir” diyor (Che, Sosyalizm ve İnsan, Yar Yay., Sf.89-92) Ve toplumsal görevi kendisine gerçekleştirilmesi gereken bir hedef olarak seçiyor. Küba Devrimi onun kişiliğinde çalışkanlığı, sadeliği ve doğallığıyla, yetenekleri, cana yakınlığı, fedakarlığıyla, alçak gönüllülüğü ve devrimci, coşkulu duygularıyla, "yeni insan"ı yarattı. Che'nin bir devrimci, bir komutan, bir insan olarak örneği, Küba Devrimi'nin, sosyalizmin kuruculuğunun ilham kaynağı oldu. Onun “Gerçekçi ol imkansız istem” sözü, her defasında katedilen mesafenin daha ileriye doğru aşılabileceğini, önemli olanın insanın bunu istemesi olduğunu anlatıyordu. Çoğu zaman insana ulaşılması imkansız gibi görünen hedeflere, somut koşulları olmuştaysa gerekli çaba, iradi güç gösterilerek ulaşılabilirdiğini esinliyordu. Küba halkı, adeta onun bu sözünü ete kemiğe büründürürcesine, emperyalizmin her türlü saldırısına karşı sosyalizmi kurdu ve korudu. Milyonlarca insan Che'nin ölümünden sonra da Castro'nun, komünist partinin etrafında kenetlendi ve insanlığın en büyük ideali olan komünizm için mücadeleyi sürdürdü. Küba, çalışkan, yaşam dolu, yetenekleri ve birikimleri sürekli gelişen insanlarıyla “yeni”nin temsilcisi oldu. Ve Küba Devrimi, bu özellikleriyle geçen yüzyılın Komünü gibi, “duru gökyüzünde çakan şimşek” olarak insanlığın en büyük kavgasını verdi, vermeye devam ediyor. Komün yenilmişti, ama Küba’da sosyalizm hala ayakta. Bunda diğer faktörlerin yanında "yeni insan" için verilen mücadelenin ve bunun örneklerinin yaratılmış olmasının payı büyüktür.

“Biz devrimi temsil ediyoruz, Devrim biziz” diyor, Küba Ulusal Bale Yöneticisi Alicia Alonso, “Devrim bir şeyle temsil edilmez. Devrim bir –biz böyle hissediyoruz- insandır ve onun yaşamındaki bütün o en küçük ayrıntılar, yaşamını zenginleştirmek için yaptığı her şeydir.” (Margaret Randall, Devrimden Yirmi Yıl Sonra Kübalı Kadınlar, Bibliotek Yay. Sf.107) Devrimi bir insan olarak görmek, "yeni insan"ı bir devrim olarak görmektir. Küba Devrimi bu yönüyle de örnektir. Küba halkı bugün Che gibi örnekleri içinde büyük oranda barındırmaktadır. Üstelik bu insanlar Che'den bu yana geçen süre boyunca yaşanan tüm deneyimlerin çok yönlü derslerine tanık olmuşlar, yeni koşullarda sosyalizmin yeni birikimlerini edinmişlerdir.

“Devrim biziz” diyen insanlar, bir yandan Che'nin büyük anısına sahip çıkıp, onun yıllar sonra ülkeye dönüşüne sessiz ve saygılı bir gururla bakarlarken, bir yandan da devrimin önderi Fidel Castro'ya “bizim Fidel” diyorlar. Her ikisinin de devrimci canlı hafızası olarak halkın yüreğinde ve bilincinde yer etmiş olması, devrimin coşkusunun korunduğunu gösteriyor. Bunda elbette en önemli rolü, Leninist yapısını koruyup geliştiren Küba Komünist Partisi oynamaktadır. Kapitalizmden komünizme geçiş döneminde devletin şeklini belirleyen proletarya diktatörlüğü ilkesi, geçmişte nasıl proleter komünistleri II. Enternasyonal'in oportünist ve reformistlerinden ayırtırdıysa, 90'lardan sonra sosyalist sistemin geçici geriye düşüşüyle birlikte ortaya çıkan atmosferde sağlam komünistleri sahtelerinden ayırtırdı. Programından proletarya diktatörlüğü ilkesini çıkarmak için yarışan ne kadar sahte “komünist parti” varsa hepsi soluğu bataklıkta aldı. Şimdi orada çürümeye devam ediyorlar. “Zafer kazanabilmek için sosyalizmi yaratmak ve sağlamlaştırmak için proletarya çifte ya da ikili bir görevi yerine getirmek zorundadır” diyordu Lenin. “... birincisi, sermayeye karşı devrimci mücadelede sınırsız kahramanlığıyla tüm emekçi ve sömürülen kitleyi peşinden sürüklemek, beraberinde götürmek, onları örgütleyip yöneterek burjuvaziye yenmek ve onun her türlü direnişini tamamen bastırmak; ikincisi, tüm emekçiler ve sömürülenler kitesini ve tüm küçük burjuva katmanları, yeni bir ekonomik inşa yoluna, yeni bir toplumsal bağ, yeni bir çalışma disiplini, bilimin ve kapitalist tekniğin son sözünü, sosyalist büyük üretimi yaratan hedef bilinçli çalışan insanları kitlesel bir araya gelişiyle birleştiren yola götürmek” (Seçme Eserler Cilt 9, İnter Yay., S.472). İşte proletarya devrimden

sonra bu ikili görevi başarabilmek için proletarya diktatörlüğüne ihtiyaç duyar. Proletarya sınırsız bir kahramanlık göstermek, yeni bir toplumsal bağ kurabilmek, proletarya diktatörlüğünü tam anlamıyla tesis edebilmek için "yeni insan"ı yaratmış olmalıdır. Proletarya diktatörlüğü "yeni insan"larını yaratacaktır. Proletarya diktatörlüğü için mücadele etmeyen, ya da bir dönem mücadele eden ama daha sonra ondan vazgeçenler, "eski"yi tercih eden, yıkılıp gitmekte olanın yükünü boyunlarında ağır bir zincir gibi taşıyanlar olacaktır.

Bugüne kadarki sosyalizm deneyimlerinden çıkarılması gereken en önemli sonuçlardan biri, "yeni insan" için verilen mücadelenin sadece devrim süreciyle sınırlı olması ya da bu mücadelenin devrim sonrasına ertelenmemesi gerektiğidir. Bugün olduğu kadar proletarya diktatörlüğü döneminde de, proletarya diktatörlüğü döneminde olacağı kadar bugün de "yeni insan" üzerinde savsatmadan durulması gereken bir konudur.

"Yeni insan", tek bir dönemle açıklanabilecek, tek bir dönemin içinde anlaşılabilir bir konu değildir. Kapitalizm koşullarında ortaya çıkmış "yeni insan"la, sosyalizm koşullarında ortaya çıkmış "yeni insan" bir ve aynı değildir. Komünizm "yeni insan"ı da farklı özelliklere sahip olacaktır. Her biri dönemsel olarak içinde bulunduğu ekonomik ve toplumsal ilişkilere bağımlı, ama varolan ilişkilerin en ileri yönlerini temsil eden insanlar olacaktır.

Bugün Leninistler, geçmişte Bolşeviklerden ya da Kübalı devrimcilerden, sosyalizme ulaşmış, sosyalizmi yaşamış diğer ülkelerin devrimcilerinden çok daha şanslı durumdadır. Bolşeviklerin önünde yaşanmış bir deneyim yoktu. Çin'deki ve Küba'daki komünistlerin önünde sadece Sovyet deneyimi vardı. Şimdi önlerinde duran bunca deneyimin birikimine sahip olan Leninistlerin yapmaları gereken, gerekli sonuçları çıkarmak ve bunları farklı koşullarda bir üst düzeyde yeniden üretebilmektir. Yaşamın içinde ve canlı akışında o deneyimlere yeni zenginlikler katabilmektir. Devrime kadar, sosyalizme ve oradan komünizme kadar...

KOMÜNİZMDE "YENİ İNSAN"

Bu bölümde söyleyecek çok fazla bir şey yok. Bugünden sınıfsız, sömürsüz bir toplumun insanları üzerine yazmaya kalkışmak dünyanın en soyut uğraşısı olurdu. Komünizm hakkındaki teorik bilgilerimiz dahi çok kısıtlı. Bu durumda komünist toplumdaki insan-

ların özelliklerinin nasıl olacağını tahmin etmek bile kolay değildir. “... işte bu insanlar” diyor Engels, “dünyaya geldiği zaman, bugün onların nasıl davranmaları gerektiği üzerine düşünülen şeylere hiç kulak asmayacaklar, kendi pratiklerini ve herkesin davranışını yargılayacakları kamuoyunu kendileri yaratacaktır.” (Ailenin, Özel Mülkiyetin ve Devletin Kökeni, Sol Yay. Sf.97) Biz burada ancak en genel bilgilerimizle bu insanların onlara hiçbir toplumsal sistemin sağlamadığı ve sağlayamayacağı koşulların komünizm tarafından nasıl sağlanabileceği üzerinde durabiliriz. Komünizm, üretim ilkesini değil ama bölüşüm ilkesini değiştirerek sosyalizmden ayrılır. Yine herkesten yeteneği ölçüsünde üstüne düşeni yapması istenecektir. (Ama bir zorunluluk olarak değil, çünkü komünizmde çalışma artık bir zorunluluk olmaktan çıkarılacak. Sosyalizmde yaşamı sürdürmenin bir aracı olan çalışma, komünizmde yaşamın temel ihtiyacı haline gelecek), ancak bu kez herkese harcadığı emek miktarına göre değil, ihtiyacına göre verilecektir. İhtiyaçlar ise toplumsal olarak belirlenecektir. Tabii böyle bir bölüşüm ilkesinin hayata geçirilebilmesi için üretimin tüm toplumun ihtiyaçlarına cevap verecek ölçüde büyümesi gerekiyor. Bu en önemli ön koşul olarak kendisini gösteriyor. Diğerleri buna bağlı ve bunun sonucu olarak değerlendirilebilir ancak. Sınıfların (sınıf farklılıklarının değil, proletarya dahil olmak üzere sınıfların) ortadan kaldırılması, herkesin eşit bireyler (fiziksel, düşünsel, yetenekleri ve zevkleri açısından değil, toplumsal yaşamdaki yerleri açısından eşit) haline gelmesi, toplumsal ve çalışılan işlik içi işbölümünün, buna bağlı olarak uzmanlaşmanın gereksiz hale gelmesi, insanların kendilerini belli iş alanlarıyla sınırlamamaları, yeteneklerinin gelişmesi ve buna paralel olarak bir çok işi bir anda yapabilme kapasitelerinin artması. (Örnek vermek gerekirse, bir ressamın aynı zamanda iyi bir mühendis ya da başka bir ya da birkaç teknik işte yetkinleşebilmesi.) Sosyalizmde de varlığını devam ettiren fikir işçisi ile beden işçisi, kalifiye olan emekle kalifiye olmayan arasındaki ayrımın giderilmesi, kent ile kırsal arasındaki ayrımın kaldırılması, bilimsel teknik gelişmelerin her yere orantılı dağılımı. Devletin ve onun doğal sonucu olan bürokrasinin sönümlemesi ve giderek tamamen ortadan kaldırılması; kırtasiye işlerinin yük olmaktan çıkarılması; tüm insan ilişkilerinin doğal ve estetik olarak gelişmesi. Kısaca ve özlüce söyleyecek olursak “... çalışmanın özfaaliyet (abç) haline gelmesi, eski sınırlı, karşılıklı ilişkinin, bireylerin

bireyler olarak karşılıklı ilişkiler haline dönüşmesi” (Alman İdeolojisi, Sf.105)

İnsanlar arasındaki ilişkilerin yeniden kurulması, sosyalist üretim ilişkilerinin kurulmasından sonra başlayacaktır ve ondan sonra da gelişerek sürecektir.

Sosyalizmden komünizme geçiş uzun bir zaman alabilecektir. Bunu bir olasılık olarak öngörmek gerekiyor, ancak bu zamanın ne kadar uzun olacağını önceden kestirmek mümkün değildir. Tek tek ülkelerde gerçekleşecek olan sosyalizm deneyimlerinin her birinin sosyalizmin tek taraflı örneği olmaktan çıkışıyla ki, bu zaman kısalmaktadır. Her bir sosyalist ülke diğerleriyle dayanışma ve karşılıklı etkileşim içinde, özgünlüklerini diğer sosyalist ülkelere açarak, kendi sınırlarının dışına taşıyarak komünizme doğru adım atabilir. Diğer sosyalist ülkelerle ekonomik ve toplumsal ilişkilerini geliştirmeden, genelin çok yönlü birikimini edinmeden ayrı ayrı ülkelerin komünizme ilerleyişleri mümkün olmayacaktır. Bu birikim, özellikle "yeni insan"ın biçimlenişi açısından önemlidir. Sosyalizmden komünizme geçişte, ekonomik, bilimsel, teknik vb. gelişimin yanında, insanın düşünsel, kültürel gelişimi önemli bir yer tutacaktır. Gelişmiş "yeni insan"ların pratik etkinlikleriyle komünizm tüm dünya üzerinde kapitalizme karşı kesin bir üstünlük kazanacak ve kapitalizm layık olduğu yere, antika eserler müzesine, tunç balta ve çakırığın yanına gönderilecektir. Tarihsel olarak ömrünü tüketmiş olan bir sistem bir daha insanların karşısına çıkmamak üzere tarih sahnesinden çekilecektir.

Komünizmle birlikte insanlığın gerçek tarihi başlayacaktır. Gerçek anlamda özgürleşen, tüm zorunlulukların bilincini almış, bunların üzerinde kendisini biçimlendiren koşulları insanca belirlemek için çalışan insanların tarihi... kendisinin ve aynı zamanda toplumun bilimsel, sanatsal, eğitsel, vb. gelişimi için çalışan, yeteneklerini geliştirebileceği son sınıra kadar geliştirebilen, bunun için gerekli maddi imkanlara ve zamana fazlasıyla sahip insanların tarihi...

Sosyalizm öncesi toplumsal sistemler, deyim yerindeyse, bu tarihin önsözünü, sosyalizm ise giriş bölümünü oluşturuyor. Sosyalizmde üretici güçlerle üretim ilişkilerinin uyumlu gelişmesi insanların zorunlu çalışma sürelerinin kısaltılması için gerekli koşulları sağlıyor. Daha fazla serbest zamana sahip olan insanlar, kendilerini ve dolayısıyla da toplumu her yönden daha ileri düzeylerde geliştireceklerdir.

tirme imkanlarına sahip oluyorlar. Marx'ın sözleriyle, "... Toplumun bütünü ve her bir üyesi için, zorunlu emek sürecinin ötesinde bol disposable time (serbest zaman, bn.)'ın yaratılması (bireyin ve toplumun tüm üretici güçlerinin gelişebilmesi için serbest alanın oluşturulması), bu emek dışı sürenin oluşturulması, sermayenin perspektifinden, daha önceki tüm evrelerde olduğu gibi bir azınlık için emek dışı süre, serbest zamanın oluşturulması şeklinde gözükür. Sermayenin ayırıcı yanı buna sanatın ve bilimin tüm imkanlarını kullanarak yığınların emek süresini artırma çabasını etkilemesidir... Dolayısıyla sermaye, bilmeden ve istemeden, toplumsal disposable time'ın koşullarının yaratılmasına, emek sürecinin toplumun tümü için giderek azalan bir minimuma indirgenmesine ve böylece herkesin zamanının kendi kişisel gelişimi için serbest bırakılmasına hizmet etmek durumundadır... (Böylece, bn.) işçi kitlesinin kendi artı/emeğini kendine mal etmesi gerektiği de o ölçüde gün ışığına çıkar. Bu bir kez başarılıca... bir yandan zorunlu emek sürecinin tek sınırı toplumsal bireyin ihtiyaçları olarak hesaplansa dahi, herkesin disposable time'ı artacaktır. Çünkü gerçek zenginlik, tüm bireylerin üretici güçleridir. Bu noktada artık zenginliğin ölçüsü emek süresi değil, disposable time'dır. " (abç). (K. Marx, Grundrisse, Sf. 656–657) İşte sosyalizmin insanlara sağlayacağı bu serbest zaman, "kafasında tüm geçmiş toplumların birikmiş bilgisini taşıyan insan" için, yani komünist insan için, kendisini özgürce geliştirebileceği daha ileri düzeylerde faaliyetlerde bulunabileceği ortamı sağlar. Komünizm bu serbest zamanın artması oranında bir gerçeklik haline gelecektir. Komünizmde yaşayacak insanlar, serbest zamanda çalışmayı bir zevk haline getirecekler, kendilerini, toplumu, dünyayı ve hatta evreni sonsuzca değiştirebilecek, yeniden ve yeniden biçimlendirebileceklerdir.

Bu, bugünden, çok uzak bir geleceğin işi gibi görünse de, eninde sonunda insanlığın ulaşacağı hedefi gösteriyor. O halde "yeni insan"ın oluşumu süreci de bu hedef için, insanlığın bugüne kadar taşıdığı en ileri amaç için verilecek savaşın süreci olacaktır.

II. BÖLÜM

KENDİ ÖZGÜLÜMÜZDE İNSAN VE “YENİ İNSAN” İÇİN MÜCADELE

"Yeni insan" konusunu Türkiye ve K.Kürdistan gerçekliğinde ele almanın önemine giriş bölümünde değinmiştik. Görüşlerimizi daha da detaylandırıp kadro sorunu çerçevesinde genişletmeden önce, ülkelerimiz özgülünde insan(lığ)ın durumuna bakmamız yerinde olacaktır.

Türkiye ve K.Kürdistan'da uzun bir süredir egemen olan üretim tarzı kapitalizmdir. 60'ların sonuyla 70'lerin başında ise kapitalizm artık tekelci aşamasına ulaşmış, daha sonraki süreçte ise, tekeller devletle bütünleşerek tekelci devlet kapitalizmi halini almıştır. Tekelcilik aşamasındaki kapitalist üretim ilişkileri son otuz yıldır sadece kendi kendini çürütmekle kalmıyor, içten içe toplumun dokusunu da bozuyor. Ancak bu süreç boyunca esas olarak çürüyen ve yozlaşan burjuva ilişkiler oldu. Yıllardır proletarya ve emekçi halklar üzerinde baskı ve zor aygıtlarıyla egemenlik kurmaya çalışan burjuvazi, kan ve gözyaşı üzerinde duran sistemini her tarafından akan irinin içinde boğulacak duruma geldi. Sistemi ve kendisini kurtarmak için her şeyini gözden çıkarmaya hazır olan burjuvazi, bataklık içinde battıkça tutunabildiği her şeyi kendisiyle birlikte bataklığın içine çekmekten çekinmiyor. Özellikle son on yıldır burjuvaziden kopamayan, hem tekelcilik tarafından gün be gün iflasa sürüklenen, büyük yıkımlara uğrayan hem de geleceğini hala kapitalist sistem içinde gören, proletarya ile burjuvazi arasındaki sınıflar, bu çürümüşlüğü içinde soluk almaya, kendilerine yaşam alanı bulmaya çalışıyorlar. Bu sınıfların başında tahmin edileceği gibi küçük-burjuvazi geliyor. Küçük-burjuva sınıfın dramı, başka bir deyişle çilesi bitmek

bilmiyor. Büyük bir sempati ve coşkuyla burjuvaziye doğru adımlar atıyor, hızlı adımlarla kapitalist sistemle bütünleşmek istiyor, ama daha kapıyı aralayamadan eşikte durduruluyor. Duygusuz yüzüyle burjuvazi onu “kalite kontrol”den geçiriyor ve ancak bataklık kokusuna dayanabilecekleri içeri alıyor. Çoğunluk kendisine sunulan çürük kokulu kolonyayla, proletarya ve emekçilerin arasına dönüyor, ama o koku üzerine sinmiş olarak. Küçük-burjuvazi arınmak için sınıf mücadelesinin devinerek coşkuyla akan, hayat dolu ırmağının içinde yıkılıyor. Olmadı aynı yolu yeniden kat ederek burjuvazinin kapısına ve tekrardan proletarya ve emekçilerin yanına... Bu faşist daire hiç durmadan tekrarlanıyor.

Küçük-burjuvazinin bugün de pek değişmeyen, ülkeden ülkeye ve kapitalizmin gelişmişlik düzeyine göre farklılık gösterse de, bir genelleme içine alınabilecek toplumsal konumunu Engels şöyle ifade ediyor:”...Tüm modern devletlerde ve tüm modern devrimlerde çok büyük bir önem taşıyan küçük-burjuvazi(nin)... büyük kapitalistler, tecimen (tüccar, bn.) ve sanayiciler sınıfı, yani burjuvazi ile proleter ya da çalışan sınıf arasında aracı konumu, onun ayırt edici niteliğini belirler. Burjuvazinin konumunu özler ama en küçük bir talih tersliği bu sınıf bireylerini proletaryanın saflarına düşürür... en zengin sınıfın saflarına yükselme umudu ile proleter hatta yoksul sınıf durumuna düşme korkusu arasında bu biçimde durmadan çalkalanan... güvensizliği tutarlılığı ile ters orantılı, şöyle böyle bir sınıfa sahip bu sınıf, kanılarında son derece sallantılıdır... burjuvazi yükseliş yolundayken liberalizme eğilir, burjuvazi kendi üstünlüğünü sağlar sağlamaz zorlu demokratik geçinir, ama altındaki sınıf, proletarya, bağımsız bir harekete girişmeye görsün, gene içler acısı bir yılgınlık içine düşer...” (Almanya’da Devrim ve Karşı Devrim, Sol Yay., Sf.17) Bu değişken ruh hali içindeki, Lenin’in betimlemesiyle bu “yüzer gezer”leri nihayet devrim kurtarabiliyor. O da ancak zaferi garantileyerek. Zafer garanti altına alındığında ortalarda en yüksek sesle şarkı söyleyenler ise yine küçük-burjuvalardır. Her biri ayrı bir telden bu çok sesli şarkıya katılırlar, ancak bunların arasında yüreğin sesine rastlamak mümkün değildir. Güç karşısında boyun eğiş küçük-burjuvazinin karakteristik özelliğidir. O her zaman elde ettiklerinin daha çoğunu ister ve yine her zaman kendisine verilenle yetinmek zorunda kalır. Bir küçük-burjuvazinin yaşamı “her cenazede ölü, her düğünde damat” olarak göz doldurma çabasından ibarettir.

Küçük-burjuva sınıf üzerinde özellikle durmamızın nedeni, Türkiye ve K.Kürdistan'da bir küçük-burjuvalar denizinin oluşmuş olmasıdır. Daha henüz devrimci barutunu tüketmemiş, gelişen ve kendisini yıkıma uğratan tekelcilik karşısında proletaryanın peşinde anti-kapitalist mücadeleye katılma potansiyeline sahip, küçük mülk sahibi bu sınıf iki arada bir derede konumunu sürdürüyor. Devrim geliştikçe iç mücadelesi daha da şiddetlenen bu sınıfın devrimci saf-larda kalan bölükleri tüm sınıf özelliklerini buraya olduğu gibi yansıtıyorlar. Kapitalist sistemden edinilmiş olan alışkanlıklar özellikle bu sınıf tarafından inatla korunuyor. Daha önce sahip olduğu küçük mülkiyetten doğan ayrıcalıklarını proletarya safları arasında da sürdürmek isteyen küçük burjuvazi, büyük coşkuları ve büyük yılgınlıklarıyla devrim cephesini etkilemeye devam ediyor. Proletaryaya yabancı ve anlaşılması zor gelen davranışların devrim cephesindeki esin kaynağı küçük-burjuvazidir. Bunun altını kalın çizgilerle çizmek gerekiyor, çünkü küçük burjuvaziye has özellikler kendisinin az sayıda olduğu ya da hiç olmadığı ortamlarda bile uç verebiliyor ve giderek yaygınlaşıyor.

Türkiye ve K.Kürdistan'da devrimci iktidar için pratik mücadele veren Leninistlerin içinde yer aldıkları toplumun dokusunu iyi çözümlemiş olmaları gerekir. "Çözümleme" derken bununla gelenek, görenek ve adetlerini en ince ayrıntısına kadar bilmeyi kastedmiyoruz. Bu ancak devrim sorununa "pratik" bakmaktan bunu anlayan halkçıların işi olabilir. Bizim üzerinde durduğumuz, toplumdaki sınıfların durumlarının, özellikle anti-kapitalist Demokratik Halk Devrimi çerçevesinde işçi sınıfının ittifak yapacağı sınıflar ve bunlar arasında da küçük-burjuvazinin durumunun ne olduğudur. Çünkü yeni bir toplumsal sistem ve "yeni insan" için mücadele veren proletarya bu mücadelesinde diğer sınıflara öncülük eder. Somut koşulların bir sonucu olarak, yoksul köylülüğün yanında, küçük burjuvaziyle de birlikte yürümek zorunda olan proletarya, dünyayı dönüşüme uğratma eylemi içinde bu sınıfları da dönüşüme uğratma mücadelesi verir. Onları proleter kültürle şekillendirmek için deyim yerindeyse, savaşır. Çürüyen kapitalizmin onları da tamamen batıklığa çekip çürütmesine izin vermez.

Üstelik bir de proletarya ile burjuvazi arasındaki sınıf mücadelesi, Türkiye ve K. Kürdistan'da olduğu gibi bir devrimci durumu ve bunun gelişiminin zorunlu sonucu olan iç savaş ortaya çıkarmışsa, bu mücadele daha da şiddetlenir. İç savaşın insanlara "Ya Kanlı Kav-

galı Savaş Ya Yok Oluş” tercihinin dışında başka bir şans tanımadığı bir süreçte tarihin bu düğüm noktasında, yok olmamak, tersine kavgaıyla insanı yeniden biçimlendirmek için proletarya ağırlığını koymak zorundadır. Proletarya hep kendi geleceğinden, kendisinin ne olacağından dem vuran küçük-burjuvaziye şunu söyleyerek işe başlamladır: “Bu savaşı kazanmazsak hiçbirimiz için bir gelecek olmayacak!”

Burjuvazi tarafından her gün, her saat yaşamdan kovulan, çürümekle yüz yüze kalmış olan tüm sınıflar için geçerlidir bu söz. Devrim dönemi, insanların yaşam iddialarının ne olduğunu, nasıl yaşayacaklarını, nasıl düşüneceklerini gözden geçirdikleri, geçirmek zorunda oldukları bir dönemdir. Yeni ile eskinin kapışmasının en çok yoğunlaştığı ve keskinleştiği böylesi dönemlerde, herkes yaşamının anlamını bir kez daha sorgulamak zorunda kalır. “Sorgulanmayan bir hayat yaşanmaya değmez” diyor Sokrat; yaşamı rüzgara kapılmış bir yaprak tanesi gibi yaşamayıp onun anlamını bir kez sorgulayanlar, iyi ya da kötü bir anlam vermek isteyeceklerdir. İnsanı hayvandan ayıran en önemli şey bilinçli emektir. Bu sayede insan sadece bir canlı olmaktan çıkmış ve dünyayı değiştirme eylemine yönelmiştir. İnsan, fizyolojisinin, içgüdülerinin ve bilincinin bir bütünü olarak insandır. İlk iki özelliği doğadan alırken, onu diğerlerinden ayıran ve bütünleyen bilincini ise toplumsal ilişkilerinden alır. Toplumsal ilişkiler içinde bilinci gelişen insan, öncesi, yaşadığı an ve sonrası itibarıyla yaşam sürecini yeniden ve yeniden gözden geçirir. İşte şu anda Türkiye ve Kürdistan’da olduğu gibi devrim dönemlerini diğerlerinden ayıran en önemli yan bunun yoğunlaşmış olmasıdır. Devrim bir kez kendini somut olarak gösterdi mi, insanlar ister onu somut ve canlı olarak kabul etsinler, isterlerse hala kafalarında idealize ediyor olsunar, ondan kaçamazlar. Devrim yine aynı şekilde kendisiyle birlikte, sınıfların karşılıklı durumu, devrim karşısındaki durumları, bu sınıfların insanların kişilik sorunlarını vb. somut ve canlı olarak ortaya çıkarır. Devrim süreci eksikliğiyle, fazlasıyla, "yeni insan"ın oluşum sürecidir. Yine bu dönemde sorun çözüme ulaşmak üzere kendini tüm çıplaklığıyla, tüm yönleriyle ortaya serer.

EGEMEN KÜLTÜR: BURJUVA KÜLTÜRÜ

Tarih boyunca egemen olan fikirler hep egemen sınıfın fikirleri, belli bir toplumda egemen olan kültür de egemen sınıf ya da sınıfların kültürü olmuştur. Türkiye ve K. Kürdistan’da egemen kültür,

burjuvazinin kültürüdür. Üretim araçlarının mülkiyetini elinde bulduran burjuvazi diğer üst yapı kurumlarının hepsini olduğu gibi kültürü de biçimlendiriyor. Tüm içeriği ve ölçütleri burjuvazi tarafından belirlenen kültür zerrecikleri, bir çok araçla, toplumun en ince gözeneklerine kadar serpiştiriliyor. Burjuvazi on yıllardır sistemi ayakta tutabilmek için kendi kültürüyle toplumun hücrelerine kadar nüfuz etmeye çalışıyor. Eğitim sisteminden ahlak kurallarına kadar her şeyi istediği sonuçları almaya göre planlıyor. Sistemi daha genişletilmiş olarak yeniden ve yeniden üretebilmek için, insanlığın yüzyıllardır edindiği kültürden miras aldığı birikimini istediği şekilde bozarak, belirli dozlarda topluma şırınga ediyor.

Bugün tıpkı kapitalist üretim ilişkileri gibi, burjuva egemenlik sistemi ve onun önemli bir dayanağı olan burjuva kültürü de bir yozlaşma ve çürüme içindedir. Üretici alandan spekülâtif alana kayan sermaye, kendisiyle birlikte kültürü de bozmuş, lümpen bir hale gelmiştir. İnsanlar isteseler de istemeseler de bu kültürel çevre içinde yaşıyorlar. Proleter bir aile içinde gelişmelerini tamamlamış olsalar dahi bireyler bu atmosferde soluk alıp veriyorlar. Bilinen bir sözle “hiç kimse kendi içinde bağımsız bir ada değil, herkes bu adanın bir parçası.” O halde nefesimizi tutup, soluk almayarak kendimizi kirli havadan korumamız mümkün değil. Hiç birimiz cam bir fanus içinde yaşamıyoruz. Burjuva kültürün zararlı etkileri hepimize şu ya da bu oranda bulaşıyor. Bunu bilmek ve bu bilinçle hareket etmek zorundayız. Hiç akıldan çıkarılmaması gereken şey, proletarya kültürünün bir anda ortaya çıkmadığı, gökten inmediği, burjuva kültürün gelişiminin zorunlu sonucu olduğudur. Burjuva kültürü, feodalizm içinde doğdu, orada biçimlendi ve onun geri yanlarını aşarak egemen oldu. Öyle ki, birçok yerde feodal üretim ilişkileri, kapitalist ilişkiler tarafından aşıldığı halde, feodal üst yapı yeniye karşı uzun bir süre ayak diredi. Burjuva kültürü ise kapitalizm gelişip modern sanayinin bir ürünü olarak proletarya ortaya çıktığı andan itibaren gerileşmeye başladı. Burjuva kültürün her zaman gerici olduğunu düşünmek doğru değildir. Avrupa’da feodalizmin din merkezli gericiliğine karşı burjuvazinin reform ve rönesansla başladığı Aydınlanma hareketi, kendi tarihsel sınırlılığı içinde bir ilericiliği temsil ediyordu. Lenin bu nedenle, Rusya’da sosyalizmi ve ardından komünizmi kuracağına inandığı gençliğe 1920’de yaptığı bir konuşmada görevlerini hatırlatırken: “Komünizmi ancak bu bilgi, örgüt ve

kurumlar toplamından başlayarak, ancak eski toplumun bize bıraktığı insan güçleri ve araçlar yedekleriyle kurabiliriz” diyor ve ekliyordu “Ancak belleğini insanlığın yarattığı tüm zenginliklerin bilgisiyle zenginleştirdikten sonra bir komünist olunabilir.” (Gençlik Üzerine, Sol Yay., Sf. 217-220)

Bugün Türkiye ve K.Kürdistan’da kapitalizme karşı savaşanlar da dahil olmak üzere, insanların hepsi şu ya da bu oranda burjuva kültürün imbiğinden geçiriliyorlar. En basitinden bugünkü toplumsal yapının çekirdeği olan ailedeki şekilleniş, ailenin sınıfsal yapısına bakmaksızın söyleyebiliriz ki, burjuva kültürün etkisi altındadır. Proleter ve emekçi aileler bu kültürün kısılcı içindedir. Bu kısılcı bir anda parçalanmasını beklemek ham hayalden öteye gitmez. Ancak bugünden yarına verilecek sabırlı ve sürekli bir mücadeleyle bu başarılabilir. İçinde bulunduğumuz kapitalizm koşullarında başlayan bu mücadele, sosyalizme kadar ve sosyalizmde de başka biçimlerde sürecektir. Proletarya kültürünün oluşması ve topluma egemen hale gelmesi bir dizi devrimle, uzun bir savaş sonucu mümkün olabilecektir. Lenin yine gençliğe yaptığı konuşmasında proletarya kültürünün hangi temeller üzerine inşa edileceğini şu sözlerle ifade ediyor: “Proleter bir kültür (...) bilmem nereden ortaya çıkıvermez, kendilerinin bu alanda uzman olduğunu söyleyen kimselerin icadı değildir. Bütün bunlar budalaca sözlerdir. Proleter kültür insanlığın, kapitalist sistemin boyunduruğu altında, toprak sahipleri ve bürokratlar toplumunun boyunduruğu altında biriktirdiği bilgiler mantıksal gelişimi olmak zorundadır.” (age, sf.220)

Bütün bu söylenenlerden yola çıkarak ve içinde yaşadığımız toplumsal koşullarla bağını kurarak söyleyebiliriz ki, egemen burjuva kültürün aşılması ve proleter kültürün oluşturulması bugün kapitalist sisteme karşı mücadele etmekle mümkün olabilecektir. Mücadele sürecinin kendisi proletaryanın nasıl bir kültürle yoğrulması gerektiğini somut olarak gösterecektir. Leninist Parti’nin kültürü hem bu sürece yön verecek hem de bu süreçte kendisini bir üst düzeyde yeniden üretecektir.

PROLETARYA KÜLTÜRÜ

Proletarya ile burjuvazi arasında süregiden sınıf savaşımı, kültür alanında da tüm şiddetle devam ediyor. Proletarya bir yandan burjuvazinin birçok kanaldan, her gün her saat empoze etmeye ça-

lıştığı kültüre karşı direnirken bir yandan da Leninist parti aracılığıyla yeni bir yaşam mücadelesine ulaşma mücadelesini yürütüyor. Bu mücadelede proletaryanın ayağındaki en büyük pranga eski alışkanlıklardır. Söz uyunsa proletaryada burjuva kültürün bozgunculuğuna ilişkin ne aranacaksa bu alışkanlıkların gücünde aranmalıdır. Kabul etmek zorundayız ki, yeni bir kültürün ve dolayısıyla "yeni insan"ın oluşmasında esas zorunluluğu oluşturan faktör budur. Eskinin kabuğunu yırtamayan, bunun için alışkanlıklarından vazgeçmekte güçlük çeken insanlar, geçmişin ölü elini sürekli sırtlarında gezdiriyorlar. Bu el yalnız onların ileriye doğru hızlı adımlarla gitmesini engellemekle kalmıyor, ne zaman ayakları sürçecek olsa, düşürmek için tüm gücünü kullanıyor. Hem burjuva ve küçük-burjuva yaşam alışkanlıklarına hem de daha genel anlamda burjuva kültüre karşı mücadele edebilmek için proleter komünistlerin alternatif olarak nasıl bir kültür düşündüklerini ortaya koymaları gereklidir. Bu kültürün hangi temeller üzerinde yükseleceği, nasıl edinileceği, bu kültürün belli başlı en önemli özelliklerinin neler olduğu gösterilmelidir.

Burjuva kültüre alternatif olarak ortaya koymamız gereken kültür, devrimci yaşam kültürü, yani proleter kültürüdür. Kültür denince insanlar daha çok yazılı ve sözlü edebiyat, sinema, resim, müzik vb.'ni, "kültürlü olmak" denince de bu konuların en az biri veya birkaçında bilgili olmayı anlıyorlar. Oysa kültür insanlığın tarihsel ve toplumsal gelişimi içinde yarattığı birikimin tümünü ifade eder. Bir insanın sahip olduğu kültürün ölçütü de, bu birikimden ne kadarını edinip edinmediği, yaşamında bunların ne kadarına yer verip vermediğidir. Proletarya kültürü, bu birikim üzerinde oluşturulmakla birlikte, daha kapsamlı ve farklı bir içeriğe sahiptir. Marksizmin ortaya çıkışıyla birlikte, proletaryanın yaşam görüşü oluşmaya başladı. Proletarya her alanda kendisini bu devrimci ideolojiye göre tanımladı ve biçimlendirdi. Kültür alanında egemen kültürden kopuş bir anda ve mücadelesiz olmamıştır. Ancak, gerçekleşen sosyalist sistemlerde eskinin birikimi üzerinde yeni bir kültür oluşturulabilmiştir. Devrimin ilk yıllarında Lenin; "Marksizmin, devrimci proletaryanın ideolojisi olarak, taşıdığı tarihi önem, bu ideolojinin burjuva çağının kazandırdığı kültürel değerleri bir yana itmek şöyle dursun, tersine iki bin yıldan fazla bir geçmişi olan insan kültür ve düşüncesinde değerli olan ne varsa bir araya getirmesinden ileri

gelir. Ancak bu temel üzerinde ve bu yönde yapılacak bir çalışma her türlü sömürüye karşı mücadelenin en yüksek aşaması olan proletarya diktatörlüğünün deneyiyle canlılık kazanırsa, gerçek proletarya kültürünün gelişimi olarak kabul edilebilir” diyordu. (Lenin, Proletarya Kültürü, Yar Yay., Sf.83) O, bu sözlerle, başını Lunaçarski'nin çektiği, proletaryanın geçmiş kültürden öğrenecek bir şeyi olmadığını savunan Proletkult'çuları eleştiriyordu. Proletkultçular, yeni Sovyet sisteminin, yeni yepyeni bir kültür yaratması gerektiğini düşünüyorlardı. “Yaratma” fiili buraya uygun düşüyor, çünkü onlar kafalarında söz uygunsu “sil baştan” başlayarak bir proleter kültürü oluşturmayı kurguluyorlardı. Bunun ne kadar köksüz bir düşünce olduğunu en başta proletarya, bu düşünceye ilgi göstermeyerek ortaya koydu. Lenin ise sözlü uyarılarının yanı sıra, bir anlatıma göre Çarlıktan kalan Kremlin Sarayı'nın yıkılmasını önerenlere karşı koyarak, insanlığın yarattığı bu tür değerlere sahip çıkarak, pratik olarak proletaryanın yanlış bir eğilime saplanmasına engel oldu. Onun en çok Beethoven'in eserlerine hayranlık duyması ve büyük bir zevkle dinlemesi, bu konuda ne kadar geniş bir birikime sahip olduğunu ve bu birikimi Sovyet insanlarına taşımaya gayret gösterdiğini anlatmaya yeterlidir.

Proletarya kültürü, kendi özgülünde esas olarak devrimden sonra büyük bir gelişme gösterecek ve egemen kültür halini alacaktır. Ancak daha bugünden onun tohumlarını atmak ve filiz sürmesi için çalışmak mümkündür. Kültür en nihayetinde bir üst yapı kurumu olduğu için, kapitalizm koşullarında proleter kültür mücadelesi vermek ancak kapitalist üretim ilişkilerinin değişmesi için devrim mücadelesi vermekle mümkün olabilecektir. İkisinin bir arada ve iç içe mücadelesini yürütmek gerekiyor, çünkü biri diğerini besleyip geliştirecek, biri diğerinin önünü açacaktır. Proleter kültür mücadelesi, dünyayı devrim yoluyla değiştirme mücadelesinin önemli bir bileşeni olarak ele alındığında, gelişme olanağı bulacak ve burjuva kültür karşısında zafer kazanabilecektir.

Proletarya kültürüne dair bir şeyin daha vurgulanması gerekiyor; proleter kültür, ulusallığın, yerelliğin sınırlarını aşarak, özelle genelin bağı kurularak oluşacaktır. Evrensel olarak edinilmiş kültürel birikim özümsemmeden, bir proleter kültür oluşturmak mümkün değildir. Özgül koşullar hesaba katılarak, özgül koşullarda ortaya çıkmış olan kültürel birikim değerlendirilerek, evrensel kül-

türün potasında yeniden eritilerek proleter kültür biçimlendirilecektir. Bugün var olan halk kültürünün, proletarya kültürü, devrimci olan tek kültür olarak görülmesi doğru değildir. Bu şekilde ancak popülizm (halkçılık) yapılabilir ve yöreselliğin ötesine geçilemez. Gerçek proletarya kültürü, içinde halkların ortak kültürel mirasını barındırmaktadır. Her birinin kendine özgü motiflerini, özgünlüklerini bozmadan, daha da geliştirerek, yeni ve daha genel bir şekle büründürmektir. Burada söz konusu olan sadece proletaryanın sahip olduğu, ya da bizzat proletarya tarafından üretilen bir kültür değildir. Proletarya kültürü, tarihsel rolünü bu alanda da oynamıştır. Ezilen ve sömürülen tüm sınıfların istemlerine kendi eylemi içinde sahip çıkan proletarya, aynı zamanda bu sınıfların kültürel birikimlerinin de korunup geliştirilmesinin öncüsü olmuştur.

Kapitalizme karşı savaş içerisinde proletaryanın örgütleyicisi ve yönlendiricisi olan Leninist Parti, proleter kültürün kazanmasında önemli bir rol oynamıştır. Leninist Parti, sınıflar mücadelesinin geldiği aşamada hem genel anlamda proleter kültüre gereken önemi vermiş hem de insanların böyle bir kültürle yoğrulmaları için üzerine düşeni yapmıştır. Militan ve savaştı bir kişilik, Marksizm-Leninizmin bilimsel dünya görüşünün yanı sıra proleter kültüre de sahip olmalı ve bunu yaşamının her anına işleyebilmelidir. İki süreç birbirini dışlamıyor, tam tersine bütünlüyor. "Yeni insan" mücadelesi bu bütünlüğün ifadesi oluyor.

Bir insan, kendi yaşam koşullarını, ülkesindeki ve hatta dünya-daki yaşam koşullarını devrimci yoldan değiştirmek için mücadele etmeye karar verdiğinde, "yeni insan" olabilmek için ilk adımı atmış demektir. Bu mücadelenin bireysel olarak verilemeyeceğini, ancak örgütlü olduğunda devrimci eylemin başarıya ulaşabileceğini düşünerek, devrimci bir örgüt ya da partide örgütlendiğinde ikinci adımı atmıştır. Bundan sonra artık hem kendisinin hem de diğer insanların kurtuluşu, bireysel bir kurtuluş olmaktan çıkıp toplumsal bir kurtuluş halini almıştır. Artık hem kendisini dönüştürecek ve nihayetinde kitlelerle birlikte toplumsal yapıyı, devrim yoluyla dönüştürecektir. Bütün bu dönüşümlerin tek bir eylemle, kısa sürede olabileceğini söylemek mümkün değildir. Lenin'in dediği gibi: "Politik olarak zafer, krizin şiddetlendiği dönemde birkaç hafta içinde kazanılabilir. Bir savaşta birkaç ay içinde bir zafer kazanılabilir, fakat kültür alanında böyle bir süre içinde zafer kazanılamaz, bizzat işin

doğası gereği, burada daha uzun bir süre gereklidir ve bu çalışmayı hesaplayarak, en büyük direnç, ısrar ve sistematik sergileyerek, kendini uzun süre hazırlamak gerekir.” (Seçme Eserler, Cilt 9, İnter Yay., Sf.302-303)

Parti içinde insanın dönüşümü ve proleter kültürün kazanılması sorunu, bir kadro sorunudur. Leninist Parti içinde yer alan kadrolar, bu dönüşümün hem öznesi hem de nesnesi durumundadırlar. Parti kültürü bu karşılıklı ilişkinin kurulması ve süreklileştirilmesiyle oluşur. Devrimin orkestrası olan parti, farklı insanları devrim hedefi etrafında bir araya getirir ve uyum içinde çalıştırır. Burada kuşkusuz en büyük sorumluluk orkestrayı yöneten maestrolardadır. Aksayan yönleri görmek, ritim bozukluklarını anında tespit ederek gidermek, maestrolar için zor değildir. Söz konusu olan her biri ayrı telden çalan Bremen Mızıkacılarına senfoni çaldırmak olmadığına göre, yılların birikimi ile gereken ahengi sağlamak zor olmayacaktır. Belki bu birkaç deneme gerektirecektir, ama orkestrayı oluşturan her bir enstrüman üzerine düşeni zamanında ve gerektiği şekilde yerine getirince çok güzel bir eser ortaya çıkacaktır.

Kadroların da kendi içlerinde birer maestro gibi düşündükleri ve davrandıkları bir örgütlü yapı, hem kendi sürekliliğini sağlar, hem de devrime önderlik eder. İnisiyatif sahibi bir kadro, gereken yerde ve zamanda gelişen olaylara müdahale edebilecektir. Ancak kendisine güvenen, özgüveni gelişkin kimse inisiyatiflidir. Kişiye bu güveni veren onun dünya görüşüdür. Bir burjuva da kendisine çok güvenebilir, ama onun kendisine güveni zor araçlarına sahip olduğu sürece geçerlidir. Bu durumda bile, bir gün “yeryüzünün lanetlileri”nin varoşlardan gelerek onların boğazını keseceklerini düşünmekten kendilerini alamazlar. Bu korkuyu bir yaşam boyu yüreklerinde taşırlar ve devrim dönemlerinde daha da yakınlarında hissederler. Bir komünist ise kendisine ve partiye duyduğu güveni tarih bilincinden, er ya da geç bir gün kapitalizmin yıkılacağına ve sınıfsız sömürsüz bir dünyanın kurulacağına duyduğu bilimsel inançtan alır.

Özgüven ve inisiyatif sahibi olmak, aynı zamanda hiçbir şeyi kendiliğindenliğe bırakmamak anlamına geliyor. Özellikle devrimci olayların çok hızlı geliştiği dönemlerde kadrolar hızlı karar alıp hızlı bir şekilde bunları uygulamak zorundadırlar. Öyle ki, bazı zamanlar bir kadro tek başına da kalabilir. İşte o anda ne yapacağını düşünerek hiç bir şey yapmamak yerine, gerekli iradeyi ortaya koyarak ini-

siyatifli davranmak doğru olanıdır. Hatta satranç oyununda olduğu gibi, bazen kötü bir hamle yapmak, hiç hamle yapmayarak zamanı kaybetmekten daha iyi olabilecektir.

Hata yapmayı göze almadan, olası riskleri göğüslemeye hazır olunmadan bir devrim mücadelesi yürütmek mümkün değildir. "Hatasız" olmak için beklemek, en çok gerekli olduğu anda devrimci bir eylemi yapmamaya, inisiyatif geliştirilmediği için eylemi ertelemeye vb. neden olacaktır. Bunun doğal sonucu ise Oblomovculuktur. (Oblomov, Rus yazar Gonçarov'un romanına adını veren ünlü tembel Rus soyludur. Günlerce bir yatakta kıpırtısız yatabilen, öyle ki, açık kapıyı kalkıp kapatmaya üşendiği için dışarıdan gelen rüzgardan hasta olan Oblomov, gelişen kapitalizm karşısında aristokrasinin çaresizliğini ve ataletini simgeler.)

Yani insanı bitirici tembellik. Oblomovluk, tembellik anlamında kullanılmakla birlikte bunun birçok görüntüsü olabilmektedir. Başlanılan bir işin bitirilmeyişi, yapılması için karar alınan bir işin çeşitli gerekçelerle defalarca ertelenmesi, bu işe başlamak için gerekli kararlılık ve enerjinin gösterilmeyişi, fedakarlıktan kaçınma, etrafta her gün sayısız olay yaşanırken, söz uygunsuz dünya yıkılırken, kendi yüreğinin kabuğunda yaşama, kendi düşüncelerine dalıp başkası için kılını bile kıpırdatmama, her şeyi kafalarda oluşturulan küçük dünyalara hapsedme, onun dışına bakma ihtiyacı dahi hissetmeme, çok konuşup büyük laflar etme ama hiçbir çalışma için gönüllü olmama vb. vb. özellikler sayılabilir. Bu örneklerden Oblomovculuğun bir devrim partisi için ne denli büyük bir tehlike olduğu anlaşılabilir. Fakat bu bir anda, ilk bakışta fark edilebilen bir tehlike değildir. Tersine yavaş yavaş uç veren, önlem alınmazsa giderek yaygınlık kazanan, insanları ölümcül tatlı rehabetin kollarına çeken bir hastalık gibidir. Dondurucu soğukta insanı saran, onu ölüme çağırarak uyku gibi bir şeydir Oblomovluk. Bir anlık tedbirsizlik, iradi zorlamanın bir anlık gözardı edilmesiyle kişiyi ve hatta bir kolektifin tümünü teslim alabilecek "tatlı bir ölüm uykusu" sirayet ettiği insanların dizbağını çözen, insanda hiçbir şeyi yapma gücü bırakmayan eylemsizlik virüsü...

Oblomovluk devrimin gelişimi, "yeni insan"ın oluşumunun önündeki en büyük engellerden birini oluşturuyor. İnsanlar kendilerini yaptıkları kadar yapmadıkları şeylerden de sorumlu hissetmedikçe, "yeni"nin ortaya çıkışı güçleşiyor. Devrim mücadelesiyle

birlikte "yeni insan" mücadelesi de veren Leninist Parti, bunun için oblomovculuğu saflarından uzak tutmalıdır. Bunun da tek yolu, kadroların pratik çalışmaların içinde eğitilmesidir. Bu konuda deyim yerindeyse çubuğun tersine bükülmesi gerekir. Pratikçilik oblomovculuğun panzehiridir dersek abartmış olmayız. Pratikçiliği tek boyutlu anlamamak gerekiyor. Birçok şekilde insanların harekete geçirilmesi mümkündür. Başlı başına, Oblomovluğa karşı insanlığın uyarılması, buna karşı savaşılmaması bile pratik bir iştir. Bir kişinin neyi yapıp neyi yapamayacağını gösterebileceği tek yer pratiğin içidir. Ancak pratik faaliyet içerisinde insanlar eksikliklerini daha iyi değerlendirip, bunları kapatmanın nasıl mümkün olacağına karar verebilirler. Her seferinde daha fazla pratik çaba, önceden yapılamayacağı düşünülen, bu nedenle girilmeyen işlerin de yapılabileceğinin anlaşılmasına neden olacaktır. Halk arasında "başlamak bitirmenin yarısıdır" diye bir söz vardır. Gerçekten de çoğu zaman insanın gözünü korkutan, "buna ne gücüm yeter ne de yeteneklerim el verir" dediği bir iş için ilk adımı atması, gerisinin gelmesi için yeterli olabilmektedir. Böylelikle insan her defasında kendini biraz daha geliştirerek, kendini aşarak, hata ve eksikliklerinin üstesinden gelebilmekte yenilenebilmektedir. İnsanın insanlaşmasında emeğin oynadığı tarihsel rol üzerine çalışmamızın başında değinmiştik. "Yeni insan" ise daha yoğun ve daha gelişmiş bir emek sürecinin ürünü olabilir. Emek verilerek, pratik çaba ile eskinin içindeki yeni ortaya çıkarılır ve onun ileriye doğru, hiç durmadan devinmesi sağlanır.

Hiç kimse mükemmel değildir, "yeni insan"lar da mükemmel olmayacaklardır. Unutmamak gerekir ki, mükemmelliyetçilik de bir tür Oblomovluktur. Her şeyden önce insanın gelişimindeki diyalektiği görememektir. Söylenebilecek son sözü ilk anda söyleyip, sürecin bütününün insanda yaratacağı değişiklikleri hiçe saymaktır. Mükemmelliyetçilik, daha iyiyi arama çabasından çok, hali hazırda var olanın "kötü" yanlarından yakınma haline dönüşebilen bir özelliktir. Küçük-burjuva bir özellik olan zor beğenirlik, mükemmelliyetçiliğin doğal sonucudur. Yapılan her işte, o işe verilen emek hesaba katılmadan eleştirilecek bir şey bulanlar, iflah olmaz bir aydın hastalığına tutulmuş kimselerdir. Kimi zaman bu zor beğenirliğin içine insanın kendi yaptıklarının eleştirisinin de eklenmesi bu gerçeği değiştirmiyor. Elbette kişinin kendisini eleştirebilmesi olumlu bir özelliktir, ama bu eleştiri eğer mükemmel olmadığı için

yapılıyorsa, o zaman söz konusu olan sadece zor beğenirliğin sınır-

larının bir hayli genişlemiş olmasıdır, başka bir şey değil.

Kişinin kendisine özeleştirel yaklaşabilmesi her zaman daha iyisini yapabilmek için çaba içinde olması mükemmeliyetçilik değildir. Tam tersine böyle bir çaba kendini yenileyebilmek için gereklidir. Başka türlü statükoculuğun kırılması mümkün değildir. Olduğu yerde çakılan, hiçbir gelişme kaydetmeyen ve en kötüsü bu halinden memnun olan insanlar, "yeni insan" olamazlar. Statükoculuk, insanın kanını donduran Oblomovluğu geliştiren bir özelliktir. Fransa'da II. Paylaşım Savaşı sırasında Hitler faşizmi Fransa'ya girdiğinde, Paris düşerken, Fransız orta ve küçük-burjuvalarının söylemekten bıkmadığı "Her şey yolunda bay Markiz" şarkısını söyler gibi, kendi konumunu sağlama alıp, başka her şeye karşı umursamaz olanlarla mükemmeliyetçilik illetine tutulanlar arasında çok fazla bir fark yoktur. Mükemmeli bulamayanlar varolan statükolara en iyi uyanlardır. "Mutlak İde" arayışındaki Hegel'in ünlü "gerçek olan her şey ussaldır" sözünü söyleyerek var olan tüm devletleri akla uygun görmesi ve giderek onların ateşli bir savunucusu olması gibi, mükemmeli arayanlar da arayışlarını geçerli olan statükolara, düşüncelere uyararak noktalarlar. Konformizmin boy attığı zemin burasıdır. Konformistler, egemen olan, dönemin geçerli olan düşüncelerine uymaktan başka bir şey yapmazlar. Ne de olsa onlar adına düşünen ve karar alan birileri vardır. Mükemmel olan artık bu düşünceler, bu anlayıştır. En nihayetinde dağın fare doğurması gibi mükemmeliyetçilik de eylemsizlik doğurmuştur.

Mükemmeliyetçilik en çok, ortada çözülmesi gereken bir sorun olduğu zaman pratik bir adım atmak gerektiğinde engelleyici olur. Eğer karşı karşıya kalınan sorunlara mükemmeliyetçi yaklaşırsa sorunlar çözülmekten çok, daha da içinden çıkılmaz bir hal alır. Elbette bir komünist militan verili koşullar içerisinde en iyisini yapmaya çalışır, ama bir şey yapmaya çalışmaktansa, mükemmeli yapmayı beklemek o işi yapmaktan vazgeçmenin bir gerekçesi haline gelir. Örneğin, "yeni insan"ın mükemmel bir tablosunu çizip sonra da kimse buna benzemediği için ümitsizliğe kapılmak, "yeni insan" için verilmesi gereken mücadeleden vazgeçmekten başka anlama gelmez. İdealizasyon, bir komünist savaşçı özellik değil, küçük-burjuva bir özelliktir. Küçük-burjuvazi, eylemsizliğini her zaman koşulların yetersizliğine, yeterince olgunlaşmadığına vb. bağlar.

Mükemmeliyetçilik, kolektivizme uzaklığın insanı yakınlaştırdığı bir kişilik özelliğidir. Paylaşımın azaldığı yerde bireysellik boy

atar. Mükemmelliyetçilik, sorumlulukları ve hatayı paylaşma cesaretsizliğidir; bireyciliktir. Oysa hatalar ancak sorumluluklar paylaşıldığında en aza indirilebilir. Bir kişi ne kadar çok işi tek başına yapmaya kalkarsa, hata yapma payı o kadar artar.

Kolektivizm, iradelerin ortaklaşması, “ben”in yerini “biz”in alması, ortak amaç etrafında bir araya gelinmesi anlamını taşıyor. Tabii bu aynı zamanda kendi kafalarının devranında oluşturdukları “küçük dünyaların” yıkılması da demektir. Mücadele içindeki örgütlü bir insanın kendini sadece kendisine karşı değil, yoldaşlarına ve partisine karşı da sorumlu hissetmesi ve yine bu sorumluluk duygusunun karşılıklı olmasıdır. Proletarya kültürünün temel konularından birisidir kolektivizm. İşçiler, başka işçilerle paylaştıkları çalışma ortamında, aynı sömürü ve baskı koşullarında dayanışmayı ve bir arada olmayı öğrenirler, kolektif emek süreci, kolektif bir ruh yaratır. Parti militanları da kolektif bir emek süreci içindedirler, partinin örgütlülüğünün geliştirilmesi, devrimin örgütlenmesi.

Kolektif ruh, bir küçük burjuva aydınının hiçbir zaman sahip olmadığı bir özelliktir. Çünkü küçük burjuva aydınları örgütlülüğün, kolektivizmin bireyin yaratıcılığını yok ettiğini, onun sınırsız “özgürlüğüne” ket vurduğunu düşünürler. Kolektivizmin büyük dünyası, küçük burjuva aydınının “küçük dünyası”na deyim yerindeyse bol gelir, onun rahata alışkın ilham perileri içinse “dünyayı cehenneme çevirir.”

Lenin yeri geldiğinde aydın kesimi üzerine önemle durmuş, özellikle küçük burjuva aydınlarını ve artık bir çizgi halini alan davranış şekillerini, nedenleri ve sonuçlarıyla birlikte çözümlemeye çalışmıştır. Kautsky’nin daha henüz bataklığa saplanmadığı dönemlerde proletarya ile aydın kesimini karşılaştırdığı makalelerinden birini aktarırken şöyle diyor: “Proleter tek başına bir birey olarak hiçbir şeydir. Bütün gücü, bütün ilerlemesi, tüm umut ve beklentileri örgütten arkadaşlarıyla birlikte sistemli eylemden türemiştir. Büyük ve güçlü bir örgüte dahil olduğu zaman kendisini büyük ve güçlü hisseder. Bu örgüt onun için temel şeydir, bununla karşılaştırıldığında bireyin pek az anlamı vardır. Proleter kişisel ayrıcalık ya da kişisel şan ummaksızın, atandığı herhangi bir görevde tüm duygu ve düşüncelerini kaplayan gönüllü bir disiplinle görevini yaparak, adsız kitlelerin bir parçası olarak en yüksek bağlılıkla savaşır.”

“Aydının durumu ise tümüyle farklıdır. Aydın, güç araçlarıyla

değil, tartışmayla savaşıır. Silahları kişisel bilgisi, kişisel yetisi, kişisel inançlarıdır. Herhangi bir konuma ancak kişisel nitelikleriyle ulaşabilir. Bu nedenle, bireyselliği için büyük bir hareket özgürlüğü, aydına başarılı bir etkinlik için birinci koşul gibi görünür. Bir bütüne bağlı bir parça olmaya güçlkle razı olur ve o zaman da bunu hevesinden değil, yalnızca zorunluluklardan yapar. Disiplinin gereğini yalnızca kitleler için kabul eder. Seçkin kafalar için değil. Ve kuşkusuz kendisini de bu sonuncular arasında sayar..." (Lenin, Aydın Kesimi üzerine, Başak Yay., Sf.40-41) Görüleceği gibi, diğer ayırıcı özelliklerinin arasında bireycilik, küçük burjuva aydınını karakterize etmektedir. Bir proleter ne kadar kolektifse, bir küçük burjuva aydın da o ölçüde bireycidir. Bir proleter "her şeyi ne kadar birlikte yapıyorsam, benim için o kadar iyi" diye düşünüp kendisini hep bir bütünün parçası olarak görürken, bir küçük burjuva aydını kendini altın değerinde bulunmaz Hint kumaşı olarak gördüğü içindir ki, her parçanın ayrı ayrı bütünden daha değerli olduğunu düşünür. Kolektivizmin yaratıcılığı körelteceğine, özgünlüğü yok edeceğine inanır ve "ne kadar rezil olursak o kadar iyi " dercesine dünyayı kendi ekseninde döndürmüş gibi görmeye başlar. Ona kalırsa, gelişimin önündeki en büyük engel, insanların bireysel gelişimini engelleyen kolektivizmdir. Gerçekte kolektivizm hiçbir zaman yaratıcı bireysel inisiyatifi köreltmez, tam tersine kolektif güçle bireyin inisiyatifini kaynaştırarak, bireyin kolektif bir ruhla kendini daha çok yönlü ve daha hızlı geliştirmesini sağlar. Kolektifin tümünün ayrı ayrı her konuda sahip olduğu birikimi kendi kişiliğinde yoğunlaştırmayı başarabilen bir kişi, her zaman yalnız başına olduğundan daha güçlü daha inisiyatif sahibi olacaktır.

Kolektivizm, farklılıkların aynılaştırılması demek değildir. Herkeste var olan ayrı ayrı özelliklerin tek bir pota içinde eritilmesi ve oradan her yönüyle gelişmiş "yeni insan"ın çıkarılmasıdır. Kolektivizm komünist Nazım Hikmet'in dizeleriyle "bir ağaç gibi tek ve hür ve bir orman gibi kardeşesine" yaşamaktır. Küçük burjuva aydınların hiçbir zaman anlayamadıkları buradaki diyalektik ilişkinin kendisindedir kolektivizm. Küçük burjuva aydınları kendilerini bütünden ayırdıkça, başka bir kat'a yükseldiklerini ve özgürleştiklerini sanırlar. İşte özel yaşam dedikleri buradan boy atar. Onlara yöneltilen ya da yöneltebilecek en ufak bir eleştiri onlar için özel yaşamlarına müdahale anlamına gelir. Özel yaşam onlar için dokunulmaz sırça köşktür. Her kim ki, ona el atmaya kalkar, onun "büyüsünü" bozacağı

için, küçük burjuva “tanrı”ların tüm gazabını bir anda üzerinde bulur. Küçük burjuva aydınlarının eşi bulunmaz düşünceleri cam bir fanus içindedir. “Baldırıçıplaklar” onu ancak uzaktan seyredebilirler, ona ancak hayran olma hakları vardır ama nasırlı elleriyle ona dokunamazlar, çünkü bu düşünceler küçük burjuva aydınımızın özel yaşamının özel türden ürünleridir. Bir konum elde etme, göz doldurma, kariyer derdi olmasa, bu düşüncelerini de sonsuza dek kendine saklayacaktır aslında. Kıymeti kendinden menkul küçük burjuva aydınımız, konformizmin emek gerektirmeyen, fırtınasız denizine bırakılmış, ağzı kapalı bir şişedir aslında. Bir gün taşıdığı mesaj tüm insanlığa ulaşacak, bu mesajın derinliğini anlayanlar, onun tanrısal kat’ına ulaşacaklardır. Ne bulunmaz bir mucizedir o. Şavka insanın gözünü kör eden ilahi bir ışık, tanrısal bir mesaj. Küçük burjuva aydınımız için kolektivizm, örgütlülük, bir ormanın bir ağacı olmak yenilmesi ne ekşi bir meyvedir. Kazara o meyveden ısırarak olsa, fazla dayanamaz hemen tükürür. Küçük burjuva aydının bünyesi tatlı meyvelere alışmıştır, başkalarını hazmedemez. Bu nedenle var olan sistem içinde, rahatını bozmadan, statülerinin sarsılmasına göz yummadan yaşamını sürdürmeyi düşünür. Ne yazık ki, kapitalizmin küçük burjuvaziyi karşı karşıya bıraktığı tarihsel trajediden küçük burjuva aydınları da kurtulamazlar. Onlar her ne kadar burjuvazi ile proletarya arasında süregiden sınıf mücadelesinde “tarafsız” rolü oynamaya soyunsalar da, en nihayetinde kapitalizmin bu iki karşıt sınıftan birinin yanında yer almaktan başka çareleri yoktur. Sınıflar mücadelesi içinde aldıkları tavır, aynı zamanda onların proleter kolektivizmi ya da burjuva bireyciliği arasındaki tercihlerini de gösterecektir. Tarihte bu tercihi kolektivizmden yana kullanıp proletarya ve emekçi halkların yanında yer alan aydınların sayısı hiç de az değildir. Kapitalizme karşı sosyalizm mücadelesi veren, bunu örgütlü bir şekilde sürdüren aydınların çoğu sosyalizm koşullarında da sahip oldukları birikimi, sosyalizmin inşası, kültür devrimi vb. için kullanmışlardır. Onlar birer proleter aydın olarak komünist partinin saflarında tüm yeteneklerini proletarya ve emekçi halkların gelişimine seferber etmişlerdir. Buna karşın, sosyalizm koşullarında “muhalafet” adı altında sisteme saldıran, emperyalizm propaganda merkezlerinin yönlendirmesiyle giderek sosyalist sisteme düşman kesilen küçük burjuva aydınları da oldu. Kültür alanında karşı-devrimci bir konuma düşen bu iyileşmez, iflah olmaz urları proletarya

kesip atmayı bildi. Her ne kadar partinin arındırılması toplumun da proleter bir saflaşmayı yaşamasına önderlik etmiş olsa da sistem karşıtı küçük burjuva aydınları her fırsatta sosyalizmi karalamaya, proletarya kültürünün en önemli yanını oluşturan kolektivizmi gözden düşürmeye çalıştılar. Bu konuda emperyalizmin sosyalizm karşıtı propagandalarının içte bir ayağı rolünü üstlendiler.

Yaşanan sosyalizm deneyimlerinin tümü toplum için kolektivizmin üstünlüklerini göstermesine karşın, kapitalizmin propaganda merkezleri, yıllar yılı bunu insanlardan gizlemeye ve dezenformasyonla (yanlış bilgilendirmeye) insanları yönlendirmeye çalışmışlardır. Sosyalist sistemin uluslararası alanda yaşadığı geriye düşüşle birlikte, bireycilik, bencillik, açgözlülük, rekabet, kariyerizm vb. özellikler kapitalizm tarafından topluma daha çok empoze edilmeye başlandı. İnsanlar kolektivizmin herhangi bir yararının olmadığına inandırılmaya çalışıldı. İnsan uygarlığının gelişimin kolektivizme gerek bırakmadığını propaganda eden burjuva sınıf, bunun yerine insanlara herkesin başkasının omuzlarına basarak yükseldiği, kar hırsının tüm benliğini kapladığı, üretilen sütün ne kadar çocuğun karnını doyurduğuna değil de, cilde sayılmakla bitmeyecek yararları olan(!) süt banyosu için ne kadar karla satıldığına bakıldığı, özel mülkiyetçi “uygarlığı” vaaz etmektedir. “Uygarlık” diyor Engels, “eski gentilice toplumun(*) yapmaya ç.) hiçbir zaman yetenekli olmadığı çok şeyler yaptı. Ama bunları insandaki en iğrenç içgüdü ve tutkuları, insanın bütün öbür yetenekleri zararına geliştirerek yaptı. Uygarlığın ruhu, ilk günden günümüze kadar, yalınkat bir açgözlülük oldu; onun tek ereği, zenginlik, gene zenginlik ve hep zenginliktir; ama toplumun zenginliği değil, şu bayağı bireyin zenginliği. Eğer rastlantı sonucu, bilimin artan gelişmesi ve çeşitli dönemde sanatın en göz kamaştırıcı çağları, uygarlık içinde görüldüyse, bunun tek nedeni bilim ve sanat olmaksızın, zamanımızın zenginliklerinin tamamen elde edilmesinin olanaklı olmamasıdır.” (Mark-Engels, Seçme Yapıtlar III, Sf.406) Engels’in burada bahsettiği barbarlıktan çıkış anlamıyla uygarlıkta günümüz kapitalizminin çürüyen aşaması olan emperyalizmin “uygarlığı” arasında ancak bir derece farkından bahsedilebilir. Emperyalizm koşullarında “uygarlık” olsa olsa, kapitalizmin ilk yıllarında insanlara reva görülen sömürü ve talanın kat be kat fazlasını hizmete sunmuştur(!) Hepsi bu. “İğrenç içgüdü ve tutkuları” biraz daha kırbaçlamış, insanı insanlığından çıkaracak kültür

emperyalizmiyle dimağları biraz daha köreltmiştir.

Günümüzün "yeni insan"ı aynı zamanda bu körleşmeye karşı mücadele yürütebilen insandır. Açıktır ki, böyle bir mücadeleyi yürütebilmek için proletaryanın sahip olduğu kolektivist ruhun insanın yaşamına yer etmiş olması gerekiyor. Bir proleter devrimcinin, küçük burjuva aydın özelliklerinden arındığı oranda kolektif bir ruhla dolacağından hiç kimsenin kuşkusuz olmamalıdır. Kapitalist üretim ilişkileri içinde burjuva kültürü ile çevrelenmiş insanların hiçbirisinin bu tür özelliklere karşı doğuştan bağışıklık kazanmış olacağını düşünürsek, bunlara karşı iradi bir savaşımın gerekliliği ve zorunluluğu daha iyi anlaşılır. Bu savaşım kişisel olarak verilemez; salt bir kişinin mücadelesi kendi dönüşümü için dahi yeterli olmayacaktır. Proleter kültür mücadelesi kolektif yani örgütlü olmak zorundadır.

Yoldaşlık ilişkileri, örgütlü kolektif ilişkilerdir. Kapitalizm koşullarında proleter kültürün oluşumunu göstermektedir. Yoldaşlık ilişkileri, "yeni insan" ilişkileridir. Kolektivizme dayalı, paylaşımcı kendini ortak amaçlar için feda eden insanları karşılıklı saygı ve sevgiye dayanan, emekle yoğrulmuş, önyargılardan uzak ilişkilerdir.

Yoldaşlık, insanlar arasında ulaşılabilecek en ileri ilişki düzeyini gösterir. Dostluk ve arkadaşlığın çok çok ötesinde, ortak ideolojiyle kurulmuş bir bağlılığı ifade eder yoldaşlık. Ortak ideolojiyle şekillenmiş birbirlerini çok iyi tanıyan veya yaşamları boyunca birbirlerini hiç görmemiş insanlar arasında var olan büyük sevgiyi anlatır. İçtenlikle ve kişisel hiçbir çıkar gözetmeksizin kendilerini işçi ve emekçi sınıfların sömürüden kurtulması için toplumsal devrime adanmış olan bugünün "yeni insan"larının en güzel yaratımıdır yoldaşlık; partiye, devrime ve sınıfa duyulan ortak sevgidir; aynı cep hede, aynı barikatta, aynı mevziide çatışmanın insana verdiği ortak coşkudur. Mücadelenin içinde yaratılan, en zorlu günlerde omuz omuza verilerek geliştirilen, birlikte çalışma, birlikte üretme ile en üst düzeyine ulaştırılan gönüllü birlikteliktir yoldaşlık. Farklı sınıflardan, farklı kültürlerden gelen insanların aynı örgütsel yapı içerisinde kaynaşmasıyla oluşan, sabırlı ve sorumlu bir çabayla büyütülen gönüllü bir ortaklaşmadır. Acının ve sevincin kimi zaman ekmeğin ve suyun, kimi zaman açlığın, kimi zaman evin, kimi zaman evsizliğin aynı ruhla paylaşıldığı ortak yaşam çizgisidir yoldaşlık. İradelerin ortaklaşması, bilinçli faaliyetlerin ortaklaşması, dünyayı değiştirme eyleminin ortaklaşmasıdır. Yoldaşlık "bakışın yönünün"

ortaklaşmasıdır, insana bakışın, topluma bakışın, tarihlere ve olaylara bakışın... Marx ve Engels'te olduğu gibi aynı okyanusa akan nehirlerin buluşup birleşmesi ve daha güçlü akmasıdır yoldaşlık.

Devrime ve sosyalizme adanmış aynı kolektif içinde biçimlenmesidir. Aynı ideolojiye sahip insanların birbirlerine karşı sahip oldukları sorumluluk duygusudur, yoldaşlarını kendinden daha fazla düşünebilme, onlar için her şeyi yapabilmeye kendini hazır hissetmedir. Yoldaşlık "yeni insan"ın kolektif yaratımıdır. "Yeni insan" için birlikte mücadele etme, ortaya çıkması olası eksikliklerin birlikte giderilmesidir. Yoldaşlık, zorlukların ve başarıların, yenilgi ve zaferlerin birlikte paylaşılması, yaşanan her deneyimden birlikte ders çıkarılmasıdır. Yeteneklerin kolektif için birlikte geliştirilmesi, kendini durmaksızın bir üst düzeyde yenilenmenin elbirliğiyle sağlanmasıdır. Kapitalist-emperyalist sisteme ve onun insanlık için getirdiği yıkıma, sefalete tek bir yürekten öfke duyma, sosyalizme ve onun insanlığa kazandırdıklarına, kazandıracıklarına yine tek bir yürekmiş gibi özlem duymadır. Dünya üzerinde tek bir aç insan kalsa dahi, onun acısını yüreğinde hissedebilmek, özgür olmamış ezilen tek bir halk kaldıkça tam anlamıyla özgür olmadığının bilincine birlikte varabilmektir yoldaşlık. Sömürünün her türlüşünü dünya üzerinden temizlemedikçe devrimci görev ve sorumlulukların bitmediğine duyulan ortak inançtır. Enternasyonalist düşünce ve duyguların ortaklaşa taşınması ve geliştirilmesidir. Dünyanın en uzak köşesinde yaşanan acılara, katliamlara ortak üzüntü duymak, dünyanın hangi bölgesinde olursa olsun, emperyalist kapitalist sisteme vurulan darbelerden, başarıya ulaşan ulusal sınıfsal kurtuluş savaşlarından ortak sevinç duymaktır. Yoldaşlık, ortak duyguların yaratımıdır, her alanda kolektivizmdir; "yarın yanağından gayrı / her şeyde / hep beraber" diyebilmek, büyük komünist şair Nazım Hikmet'in söylediği gibi: "anlayarak bir usta kitap gibi/bir sevda şarkısı gibi duyup / bir çocuk gibi şaşarak / birer birer ve hep beraber / ipekli bir kumaş dokur gibi / hep bir ağızdan sevinçli bir destan okur gibi" yaşamaktır.

Komünistler, kolektivizmin, yoldaşlığın sadece Leninist partide değil, tüm toplumda, giderek tüm dünya üzerinde egemen olması için mücadele ederler, bu konuda da büyük düşünürler. Büyük komutan Che Guevara'nın tüm benliğiyle katıldığı ve önderlik ettiği Küba Devrimi sonrasında burada kalmayıp dünyanın diğer bölgele-

rinde devrimin gelişmesi için yola koyulması böyle büyük bir düşünce ürünüdür. O, "devrimcinin görevi devrim yapmaktır" derken, devrimin nesnel koşullarının olmadığı, sınıf hareketinin hiç gelişmediği bir yere gidip devrim yapmaktan bahsetmiyordu elbette; başka bir deyişle kendisiyle birlikte gittiği yere devrim götürmeyi düşünmüyordu ama devrimin nesnel koşullarının olduğu yerlerde, öznel faktörün devrimci müdahalesinin önemine dikkat çekiyordu. Dünyanın başka yerleri de onun "mütevazi çabalarını" bekliyordu ve bu durumda onun gibi büyük düşünen biri olduğu yerde duramazdı.

Devrimci ilişkilerin yoğunlaşması ve genellik kazanması bunu gerçekleştirmek için komünistlerin üzerlerine düşeni yapmaları, genel devrimci birikimin zenginleşmesi için mücadele etmeleri, insanlığın komünizme gidişinde ve doğal olarak "yeni insan"ın gelişiminde büyük bir rol oynayacaktır. "... bireyin gerçek zihinsel zenginliğinin, tamamen, bireyin gerçek ilişkilerinin zenginliğine bağlı olduğu açıktır" diyor Marx ve Engels, "işte yalnız bu yollardaki, tek tek her birey kendi çeşitli ulusal ve yöresel sınırlarından kurtulacak, bütün dünyanın üretiminden yararlanma yeteneği edinecek duruma gelecektir. Çok yönlü bağımlılık, bireylerin dünya çapındaki tarihsel elbirliğinin bu ilk doğal biçimi, bu komünist devrimde, insanların birbirleri üzerindeki karşılıklı etkilerinden doğan, şimdiye kadar insanlara sanki onlara tümüyle yabancı göstermiş gibi kabul ettirilen ve hükmeden güçler üzerinde denetim ve bilinçli egemenlik haline dönüşecektir." (Alman İdeolojisi, Sol Yay., Sf.60-61) İnsanın bireysel gelişiminin tüm yönleriyle sağlanması, gelecekte insanın toplumsal süreçler ve doğa üzerinde tamamıyla bilinçli bir denetim kurması bugünden kolektivizmin insan ilişkilerinde adım adım yer etmesiyle mümkün olabilecektir. Kolektivizm, gerçekte hiçbir zaman, yaratıcı bireysel inisiyatifi köreltmez, tam tersine kolektif güçle bireyin inisiyatifi kaynaştırır.

Kolektivizm örgütlülüktür. Ancak örgütlü bir kolektif içinde birey çok yönlü gelişme imkanı bulabilir. Bir proleter komünist, her şeyi kolektife göre düşünebilen, koşulları oluştuğunda, her şeyi kolektif olarak yapmayı isteyen kişidir. Yoldaşlarıyla paylaşımından mutluluk duyan kişidir. Bencilliği, bireyciliği, rekabetçiliği, kariyerizmi vb. kapitalizmin sığ sularına ve "küçük burjuva bulamaç"lara bırakan kişidir.

Ancak kendini her şeyiyle, tüm yaşamıyla kolektife adanmış olan

bir kişi proleter komünist olarak anılmayı hak eder. Ancak örgütlü kolektif için fedakarca çalışan birisi bugünün "yeni insan"ın ı temsil edebilir.

Fedakarlık, bir defalığına yapılan bir eylem değildir. O insan yaşamı içinde sadece bir noktayı ifade etmez. Fedakarlık, bir komünistin yaşamının bütününe yer eden bir özelliktir, bir süreci ifade eder. Bu süreç içinde bazen anlık bir olayda öne çıkıp kendini feda etmek dahi ancak sürecin tamamı göz önünde bulundurulduğunda bir anlama sahiptir. Fedakarlık, bir birikimin ürünüdür. Emekçi sınıflar için, Leninist Parti için, devrim için yaşamın bir bütün olarak verilmesidir fedakarlık. Bu uğurda her türlü güçle karşılaşmayı göze almak gerektiğinde her şeyden vazgeçmeye hazır olmaktır. Her zaman "kolektife kendimden ne katabilirim" diye düşünmektir, bu düşünceye uygun olarak insanın kendini daha fazla motive etmesi, söz uygunsuz zorlamasıdır. Yapılan fedakarlıkla övünmek, onu tamamen değersizleştireceğı gibi, kimi zaman geri de tepebilir. "Kaf dağının ardından kar bağışlar gibi" yapılan fedakarlık, fedakarlık değildir, fedakarlık alçakgönüllüce yapılırsa bir anlamı ve önemi olur.

Kapitalist sistemin yıkılması için mücadele etmek, bunun için elinden gelen her türlü çabayı göstermekten çekinmemek, karşılaşılan zorluklar ve engeller karşısında yılmamak, koşullar ne olursa olsun aslolanın bunca katliam, açlık ve yıkıma neden olan sömürü sistemine karşı mücadeleden vazgeçmemek olduğunu pratik olarak göstermek feda ruhuyla dolu olmayı gerektirir. Bu ise bir anda olabilecek bir şey değildir. Bir kolektifin parçası olarak insan geliştikçe, dünyayı devrimci yoldan değiştirme bilinci olgunlaştıkça, kendini feda ruhu da geliştirecektir. Sınıflar mücadelesi içinde bunun sayısız örneğı yaşanmıştır. Bunların birçoğı mücadele tarihinin güçlü belleğinde hak ettikleri saygın yeri almışlardır. Her geçen gün yeni örnekleri yaratmaktadır ve sınıflar mücadelesi sürdüğü sürece de örnekler bitmeyecektir. "Yeni insan"ın oluşumunda hepsi birer köşe taşı olan bu insanlar, "yeni insan" özellikleriyle geleceğın sınıfsız, sömürsüz toplumuna taşınacaklardır. Yaşamlarını devrim ve sosyalizm mücadelesine adayanlar, "yeni insan" örnekleri olarak insanlığın yüreğinde sonsuza değin yer edineceklerdir.

"Yeni insan" kendisini esirgeyen geri çeken değil, her an fedakarca ileri atılan, kolektif için, işçi sınıfı ve emekçiler için, devrim için yapılacak bir iş olduğunda gönüllüce o işi yapmaya aday olan kişidir; üzerine aldığı bir sorumluluğı yerine getirmek için imkansızlıklara

karşı mücadele eden kişidir.

Gönüllü çalışma, fedakarlığı gösteren önemli bir ölçüttür. Kendisi için hiçbir beklentiye girmeksizin hiç durmadan kolektif gelişimi için çalışan biri, çalışkanlığı ölçüsünde fedakardır da. İş ayrımı gözetmeden, kolektif için üstlendiği her işi devrimin işi olarak gören, çalışkanlığı bir kişilik özelliği haline getirmiş biri için göze alınamayacak güçlük yoktur. Bir insan her işi yapmaya yetenekli olmayabilir. Sadece bu nedenlerden dolayı çalışmaya karşı gönülsüzlük, gerekçeliktir ki, bugünün ve yarının "yeni insan"ının kesinlikle üzerinden atmış olması gereken bir özelliktir. İstenildiğinde ve çaba gösterildiğinde(!) her şeyin gerekçesi bulunabilir ama bir proleter devrimci vicdanının potasında her türlü gerekçeyi eritebilmiş kişidir. O başkalarından önce kendi vicdanında bir işi yapmamak için bulunduğu gerekçeleri sorgular. Kendisini ikna edemediği bir şeye başkalarını inandırmaya çalışmaz. Yetenekler doğuştan getirilen ya da insanların durdukları yerde edindikleri şeyler değildir. Kararlı, istekli ve ısrarlı bir çalışma sonucu insan, "hayatta yapamam" dediği bir şeyi yapabilir. En azından neyi yapıp neyi yapamayacağını pratikte görmüş olur. Bir iş konusunda yeteneğinin olmadığını düşünmek o işi yapmaya başlamak için gerekçe olmamalıdır. Elbette devrim ve sosyalizm için mücadele eden Leninist bir partide iş bölümü olmak zorundadır, olacaktır. Bilinen bir şeydir, işbölümü uzmanlaşmayı doğurur. Yani herkes her işi yapamaz; belli kişiler belli işlerde yetkinleşir. Ancak bu hiçbir zaman kapitalist işbölümü ve uzmanlaşma ile kıyaslanmamalıdır. Kapitalizmde insanlar yeteneklerine de bakılmaksızın belli konularda uzmanlaştırılırlar, tamamen bir işe bağlanırlar ve orada bir makinenin bir parçası gibi çalıştırılırlar. Uzmanlaştığı alan dışında insanların başka tür yeteneklerinin geliştirilmesi neredeyse imkansızdır. Engels İngiltere'de Emekçi Sınıfın Durumu adlı eserinde; "... Çocukluk yaşından itibaren her gün, günde on iki saat iğne ucunu sivrilten ya da dişleri egeleyen ve başından beri İngiliz proleterlere zorla kabul ettirilmiş koşullar altında yaşayan bir insan otuzuncu yılında insanal duyguyu, yeteneği ne kadar koruyabilir ki?" diyerek bu durumu canlı bir anlatımla tasvir ediyor. Statükolarla sınırlanmış insanlar hep aynı basit dairenin içinde dönenip dururlar. Tıpkı ünlü komedyen, kapitalizmin mizahi eleştiricisi Charlie Chaplin (Şarlo)'ın "Modern Zamanlar" filminde bir saatin çarkında kaybolması gibi insanlar da bir makine içinde bir dişli bile olamadan yitip giderler. Kapitalizm de insanlar çalışma-

dıkları zaman kendileri olurlar, çalıştıkları zaman ise kendileri değil-

dirler. Kendilerine dahi yabancılaşmaktadırlar.

Leninist partideki uzmanlaşma uzmanlaşılın alan dışında kalan şeylere ilgisizliği doğurmaz. Tam tersine başka konularda da yetkinleşebilmek için tüm olanakları kadroların önüne serer. Yapılacak tek şey öğrenme isteğine sahip olmak ve bunu takiben gerekli çalışmayı yapabilmektir. Bu çalışmanın gönüllü olması çok önemlidir. Bir işin başarıyla yapılması için gerekli yoğunlaşmanın sağlanmasında gönüllülük, diğer faktörlerin yanında belirleyicidir. Çalışmak ama gönülsüzce çalışmak memur zihniyetidir. Buna göre, yapılması zorunlu olan rutin işler vardır; önemli olan yalnızca ve yalnızca bir an önce o işin yapılıp bitirilmesidir. İşten hiçbir zevk almasa da sıkılarak yapıyor olsa da, o işini yapar ya da yapıyor görünür, aslanan iş saatini doldurmak ve “paydos” anını beklemektir. Yapılan işin ne gibi özellikleri olduğu, çalışma süresinin insana ne verip ne vermediği, çalışma sonucu ortaya çıkan ürünün kalitesi vb. onu ilgilendirmez. Bu anlamıyla işin sonucuna ve işe tamamen yabancılaşmıştır. O, durması gereken yerde duran, kıvıltısız paslı bir vida gibidir. Çok önemli bir fonksiyonu olduğu düşünülebilir ama aslında büyük bir hızla devinen bir bütün içinde varlığıyla yokluğu arasında bir fark yoktur.

"Yeni insan" bu memur zihniyetinden kurtulmuş, her an yüreğini ve bilincini büyütebilen insandır. Yaşamın devinimine ayak uydurabilen, bir işten başka birine koşturan, iki çalışma arasında gerekli olan dinlenmeyi bile insanlığın mutluluğu için bir şeyler öğrenmeye ayırabilen insandır. “Che, yetenekli ve yiğit bir lider olarak hep yanımızdaydı. Zor bir görev olduğunda ‘üzerine alır mısın?’ diye sorulmasını beklemezdi bile” diyor Fidel Castro, çok sevdiği yoldaşının katledildiğini öğrendikten sonra, 18 Ekim 1967’de Havana Devrim Meydanı’nda yaptığı konuşmada, “En başta gelen belirleyici özelliklerinden biri, en tehlikeli görevler için derhal gönüllü olmakta gösterdiği yiğitlikti. Elbette ki, bu da büyük bir hayranlık uyandırıyor, her zamanki hayranlığın iki katını uyandırıyor. Bu ülkede doğmamış olan, bizimle savaşan bir asker, derin düşüncelere sahip bir adam, zihni kıtanın diğer taraflarında mücadele etme hayalleriyle dolu bir kişi, her an tehlikeli görevleri üstlenecek kadar, hayatını sürekli tehlikeye atacak kadar kendi kaderini hiçe sayan, kendini feda eden yiğit bir savaşçıdır(...) Yorulmak nedir bilmeden çalıştı. Ülkemize hizmet ettiği yıllarda bir tek gününü bile dinlenmeye ayırmadı(...) Onun için tatil günü yoktu, dinlenme saati yoktu. Çalıştığı

büroya bir göz atsak, gecenin çok geç saatlerine kadar okuduğunu ve çalıştığını görürdük. Çünkü tüm sorunları ele alıp incelerdi, bık-mak, yorulmak bilmez bir okuyucuydu. Öğrenmeye susamışlığı hiç kesilmez, uykudan çaldığı saatleri çalışmaya okuyup araştırmaya ayırırdı.” Bu sözleriyle Castro, aynı zamanda sosyalist insanların ulaşması gereken hedefi de gösteriyordu. Bugün devrimci ve ko-münistlerin arasında “Che gibi olmak” diye bir söz vardır. Bu onun temsil ettiği "yeni insan" özelliklerine sahip olabilmek anlamına ge-liyor. Komutan Che sadece bir örnek olarak kalmamalıdır. Onu ken-disine örnek alanlar, bugünün koşullarında en az onun kadar hatta daha fazla fedakarca çalışabilmelidirler.

Aynı konuşmasında Fidel Castro Che için bir şey daha söylüyor ki, tüm konuşması içerisinde dikkat çekiyor; O, devrimci erdemlerin cisimleşmiş biçimiydi.

“Bir başka özelliği daha vardı, ne zeka ne de irade özelliği-ydi. Mücadeleden ya da deneyimden kaynaklanan bir nitelik değildi, yü-reğinin özelliği-ydi. Che olağanüstü sevecen, olağanüstü duyguluydu. Onun hayatını düşündüğümüzde kişiliğinde yalnızca bir eylem ada-mının değil, aynı zamanda bir düşünce adamının, kusursuz devrimci erdemlere sahip bir insanın özelliklerini bir araya getirmekle kal-mayıp, demir bir karakterle çelik iradeyi, yenilmez dayanıklılığı da ekleyerek olağanüstü duygulu bir insanın özellikleriyle birleştirip en olağanüstü nitelikleri taşıyan biricik örnek olduğunu söylememiz bundandır.” Che’yi diğer örneklerden ayırarak özellikle ele alma-mızın nedeni Castro’nun burada söylemiş olduğu şeylerdir. Che, sa-dece bir yönüyle değil, bütün olarak "yeni insan"ı temsil ediyordu. Bir komutan olarak taşıdığı erdemlerin yanı sıra, özelliğiyle de "yeni insan"ın nasıl olması gerektiğini gösteriyor.

Devrimci duygulara sahip olmak, mücadeleyi bilinçle olduğu kadar yürekle de sürdürmek devrimci olmanın gereğidir. Devrimci-ler duygulu insanlardır. Kapitalist sömürü düzenine karşı duyulan öfkenin temelinde bu duygular vardır. Kapitalist sistemden kaynaklı insanların çektiği acılar karşısında hissedilen şeyler, insanların bir-çoğunu devrimci mücadelenin zorunluluğu bilincine götürüyor. Duygular ve bilinç iç içe geliyor, birlikte büyüyorlar. Biri diğerini etkiliyor, ona belli bir biçim kazandırıyor. Devrimci duyguları bilinç-ten, devrimci bilinci de duygulardan ayırmak mümkün değildir.

Devrimci duygulara sahip olmak ile küçük burjuvazinin hasta-

lıklı “duygusallığı” bir ve aynı değildir. Her devrimci, her komünist, devrimci duygulara sahiptir; ama “duygusallık” bunun üzerine çıkan bir şey olmaktan çok bir tür savunma mekanizmasıdır. Üzerinde çok fazla düşünülmemiş, neden sonuç ilişkileri yeterince kurulmamış, mantık örgüsü yerli yerine oturmamış durumlarda insanlarda oluşan salt duygularına dayalı bir kişilik özelliğidir. Devrimci mücadele içerisinde yer alan bir insanın çoğu zaman soğukkanlılıkla hareket etmesi gerekir. “Duygusallık” böyle anlarda yapılması gerekenden insanı alıkoyabilir. Devrim mücadelesi zorlu bir mücadeledir. Ancak onun fırtınalı iniş çıkışlarına dayanabilenler, ancak belirli bir rotada şaşmadan yoluna devam edebilenler, bu mücadeleyi zafere ulaştırabilirler. Zafer yolu büyük bir direnç ve savaşçılık gerektirir. Bu ön kabuller olmadan yola çıkanlar, zorlukları göze alamayanlar, yolu tamamlayamazlar, en küçük bir olumsuzluk karşısında moralleri bozular, dizlerinde güç kalmaz, erkenden bir “yaprak dökümü”ne tutulurlar. Mücadeleyi sonuna kadar götürmek isteyenler, duygu ve düşüncelerini mücadelenin yasalarına uydurmak zorundadırlar. Sınıflar arasındaki savaşım, sadece güzel duygulara sahip olunarak verilmez. Onun mutlaka göz önünde bulundurulması gereken, kendine göre kuralları vardır. Bu kurallara boş verildiğinde yenilgi kaçınılmaz olur. Bu nedenledir ki, bilinç ve duygular arasındaki diyalektik bütünlük korunmalı ve daha da geliştirilmelidir. Birinden birinin daha az gelişmiş olması ya da diğerine oranla az önemsenmesi, "yeni insan" açısından kabul edilemeyecek bir durumdur. Bilinç ve duygular, birbirinin karşısına konulmayacak, biri diğeri için feda edilemeyecek bir bütünün parçalarıdır.

Bu konuda Lenin’le ilgili bir anlatımı aktarmamız yerinde olacaktır. Lenin, Ekim Devrimi’nden önce bir gün istasyonda bir grup yoldaşıyla birlikte tren beklemektedir. Tam uzaktan trenin sesi duyulduğu esnada Lenin, rayların üzerinde küçük bir çocuğun yaklaşan trenden habersiz oynadığını fark eder. Koşarak tren yoluna atlar ve çocuğu kucağına alarak platforma çıkar. Şaşkınlık içinde ona bakan yoldaşları, “eğer o çocuğu kurtarayım derken ölseydiniz Rus Devrimi neler kaybederdi, hiç düşündünüz mü Vliadimir İlyiç?” diye sorarlar. Lenin ise olağan bir iş yapmış gibi, gayet sakin bir biçimde ; “Evet, o çocuğu kurtarmasaydım ben de insanlığımdan çok şey kaybederdim” diye cevaplar. Büyük önder, mantığıyla duyguları arasında bir tercih yapmamıştır aslında, çocuğu gördüğü ilk anda

sadece onu kurtarmayı düşünmüştür, başka bir şeyi değil. Bu onun duyguları ve düşünceleri arasında tam bir diyalektik uyum olduğunu gösteriyor. Kapitalizme karşı mücadele eden bugünün "yeni insan"larının bu örnekten öğrenebilecekleri çok şey var. Görülüyor ki, "yeni insan" duyguları ve bilinci diyalektik bir bütünlük içinde gelişen insandır.

Marx, büyük eseri, Kapital üzerinde çalışırken Sgfrid Meyer'e 30 Nisan 1967'de yazdığı mektubunda, herkese üst perdeden bakar, çok bildik kimi "düşünce adamları"na atfen; "... sözüm ona 'becerikli' insanlara ve bilgeliklerine gülüp geçiyorum. Adam öküz olmayı seçmişse, doğal ki, insanlığın çektiği acıya sırtını çevirebilir ve gemisini kurtarmaya bakabilir" diyor ve ardından ekliyor: "ama kitabımı tamamlamadan en azından yazımını bitirmeden önce bu dünyadan elimi çekmek durumunda kalsaydım kendimi gerçekten beceriksiz sayardım." (K. Marx-F. Engels, Seçme Yazışmalar, Sol Yay., Sf.218) Bu örnekte de Marx, insanlığın acılarına sırtını çevirerek birinin "becerikli bir bilgin" olabileceğini ama bunun aynı zamanda insanlıktan çıkmak anlamına geldiğini söylüyor. Duygularını yitirmiş bir insanın sahip olduğu/olacağı yeteneklerin bir anlam ifade etmeyeceğini vurguluyor.

Kapitalizmin yarattığı, para canlısı, tüm ilişkilerini ve doğal olarak duygularını çıkarlarına göre ayarlayan, gözünü kar hırsı bürümüş, kariyerlerinin doruklarına tırmandıktan küçülen insancıklar bu konuda iyi birer örnektirler. Engels'in söyliyle; "... kişisel onuru bir değişim değeri haline getiren burjuvazi" aynı zamanda kendisine hizmet edecek "inanılmaz duygu ideolojisi"ni de yaratmıştır. Öyle ki, bu ideolojinin savunucuları zenginlerin yoksullara sadaka verir gibi para dağıtmasını isteyecek kadar duygu yüklüdürler(!). İşte burjuvazinin ve küçük burjuvazinin duygularının başlayıp bittiği yer burasıdır. Onlardan birincisi emekçileri birer köle gibi çalıştırıp onlara ölmeyecekleri kadar bir ücret vererek ne kadar cömert olduğunu gösterirken, ikincisi de yoksullar için yardım sandığı kurulmasını önererek ne kadar yardım sever olduğunu gösterir. Sonuçta her ikisi de inanılmaz derecede insanseverdirler(!)

Burjuva hümanizminin özü budur. Varolan üretim ilişkilerinin devam etmesi için, işçi sınıfı ve emekçilerin "insanlı sömürüsü"nü idealizasyonu... buna eşlik eden koyu bir duygu sömürüsü... Kendi yavrusunu yiyen timsah kısmının döktüğü "timsah gözyaşlarını" ezilen ve sömürülenler için esirgememek. Kendilerine servet biriktir-

dikçe, proletarya ve emekçi sınıfları daha fazla sefaletle itmek ve arkalarından inanılmaz bir duygu seli oluşturmak. Duygusuz yüzleriyle, sanki proletarya ve emekçilerin yaşadıkları tüm acıların sorumluları kendileri değilmiş gibi, olmadık mizansenler sahnelemek...

Bir devrimcinin, bir komünistin duyguları ise, kapitalist sistemi tüm temelleri ve burada anlatılan sonuçlarıyla birlikte ortadan kaldırma amacına göre biçimlenir. Hiç kuşkusuz insanın duygularının olabildiğine zengin gelişebileceği sistem komünizm olacaktır. "Yeni insan"ın ortaya çıkışı bu yönüyle de önem kazanmaktadır.

"Yeni insan"ın duyguları, "eski sistem"e karşı mücadele içinde, mücadele ettikçe gelişir, eskinin, "eski sistem"den edinilmiş alışkanlıklarını attığı oranda, komünistleştiği oranda gelişir. Bir komünistin duyguları, proleter kültürle şekillenir; çok yönlü bir gelişim gösterir; proletarya ve emekçi sınıflara, partiye ve yoldaşlara duyulan saygı ve sevgiyle, burjuvaziye duyulan kin ve nefretle yoğrulur. Duygular durağan değildir; biçimlenmeyle yetkinleşir. Dünyanın anlaşılması, insanın toplumsal ilişkilerinin anlaşılması, bugüne değin oluşturulmuş kültürel birikimin özümsemesi duygularda bir değişim ve dönüşüm yaratır. Kapitalizme karşı verilen mücadele, insanın kendisini birçok yönden geliştirmesini ve hazırlıklı hale getirmesini zorunlu kılar. Mücadelenin çeşitli aşamalarında duygular da sınamalardan geçer. Savaşımın sertleştiği dönemlerde duygular geriye ya da ileriye doğru sıçramalı bir gelişim gösterir.

Böylesi dönemlerde proleter komünistler, geçmişle kıyaslandığında daha fazla çelikleşmek, duygularla mantık arasında bir denge kurmak zorundalar. Bu dengenin bir anda kurulmasından çok, bunun zorunluluğunun bilinci gerekir. Ondan sonra sabırlı çalışma, emek ve özveri.

Kapitalizme ve onun insanlık için getirdiği yıkıma karşı mücadele eden "yeni insan"ların güçlü bir iradeye sahip olmaları gerekiyor. Bu sisteme karşı girişilen ayrı ayrı her eylemde olduğu kadar bir kişilik özelliği olarak da edinilmesi gereken bir şeydir. Birçoğumuz Nikolay Ostrovski'nin özyaşam öyküsünü anlattığı "Ve Çeliğe Su Verildi" adlı romanı okumuşuzdur. Roman kahramanı Pavel, karşılaştığı onca zorluğa karşın, sınıfsız, sömürsüz bir dünya için verdiği mücadeleden bir an olsun geri durmaz. Fiziksel olarak yıpranmasına rağmen, dipdiri tutmayı başardığı çelikten iradesi sayesinde yüce amaçları için mücadeleyi sürdürür.

Bu örnek bize komünistlerin iradelerine ne derece bağlı olduklarını, insanlığın gerçek tarihinin başlayacağı, kimsenin kimseyi sömürmediği, insanlar üzerinde hiçbir baskı aracının olmadığı, her şeyi toplumsal üretim ve toplumsal paylaşımın belirlediği komünist topluma ulaşmak için savaşım verdiklerini ve vermeye devam edeceklerini, bunun için gerekli bilinç ve iradeye sahip olduklarını gösteriyor. Bu, kapitalizme ve onun tüm sonuçlarına karşı verilen, çok cepheli bir savaştır. Yüzyıllardır devrimciler, komünistler bu savaşı değişik araçlarla sürdürüyorlar.

Egemenlerin saldırıları karşısında büyük bir güçle direniyor ve yeniden saldırı konumuna geçiyorlar. Bu savaş en sonunda kapitalizmin nihai olarak çöküşü ve komünizmin kuruluşuyla sonuçlanacaktır; çünkü savaş, tüm teknik, askeri vb. hazırlıklardan daha çok ve esasta "savaşı kazanmayı kafalarına koymuş olanlar tarafından kazanılır". Sovyet halkının, Çin halkının, Küba, Vietnam, Kore halklarının tarihleri buna defalarca tanıklık etmiştir. Bundan sonra da dünya üzerinde yaşanacak yeni deneyimler bu gerçeği tüm açıklığıyla gözler önüne sermeye devam edecektir. Kapitalizmin ona karşı verilen, bugüne kadar milyonlarca insanın yaşamı pahasına hiç durmadan süren savaşın sonucu yıkılışı, "yeni insan"ın tüm yönleriyle doğuşu kadar görkemli olacaktır ve kapitalizm, insanlığın ancak lanetle andığı bir sistem olarak tarihin hükmüne bırakılacaktır. "Kapitalist rejim çağının belge ve anıtlarına torunlarımız antika bir eşya olarak bakacaklar" diyor Lenin, 1919'da "Günlük gereksinim nesnelere ticaretinin nasıl özel ellerde bulunabildiği, fabrika ve işyerinin nasıl bireylerin malı olabildiklerini tasarlamakta güçlük çekecekler. Şimdiye kadar çocuklarımızın görecekleri şeylerden bir masal gibi söz ediliyordu, ama şimdi yoldaşlar, temellerini attığımız sosyalist toplum yapısının bir ütopya olmadığını açıkça görüyorsunuz. Çocuklarımız bu yapıyı artan bir çabayla kuracak." (Lenin, Gençlik Üzerine, Sol Yay., Sf.207)

Kapitalizmi yıkma ve ardından sosyalizmi kurma eylemi hiçbir zaman tek bir harekete, örneğin ayaklanmayla iktidarın alınmasına indirgenmemelidir. Bu bir siyasal devrimin temel sorunudur ama en az bunun kadar önemli bir diğer yön, bunun bir toplumsal devrimle tamamlanmasının gerekliliğidir. Kapitalizmin insana açlık, yoksulluk ve çeşitli acılar yaşatan tüm kalıntılarının temizlenebilmesi toplumsal bir devrim olmaksızın mümkün değildir. Açıktır ki, bu da bir savaştır. Belki askeri yöntemlerle yürütülmeyen, ama çok şid-

detli seyreden, uzun sürecek ve kazananı kaybedeni olacak bir savaştır.

"Yeni insan"lar böyle zorlu bir savaşı yürütmekle karşı karşıyadırlar. Bu savaşın kendisi "yeni insan"ın oluşum sürecidir. Buradan yola çıkıp şunu rahatlıkla söyleyebiliriz ki, bugünün "yeni insan"ı kapitalizme karşı mücadelede savaşçı bir ruha sahip olan, kişiliğini bu savaşın gelişimine göre biçimlendiren kişidir.

Deniz Gezmiş ve diğer yoldaşlarını dönemin "yeni insan"ı yapan özelliklerin en başında bu gelir. Onlar, yarının çocuklarına sömürüden ve yokluktan arınmış bir dünya bırakmak için cesaretle atıldıkları kavganın içinde çelikleşmişler ve savaşçı bir ruh kazanmışlardı. Sisteme karşı giriştikleri her eylemde sergiledikleri cesaretli tutum kadar, yaşamlarının geneline hakim olan başeğmez ve uzlaşmaz tavırları onları yeni kuşağın öncüsü, örnek aldıkları birer devrimci kahraman haline getirmiştir. Faşizmin işkence merkezlerinde, zindanlarda, darağaçlarında yürüdükleri yolun doğruluğuna duyulan bilimsel inançtan bir an olsun tereddüte düşmemiş, ölümün üzerine korkusuzca yürüyerek, bugüne devrimci sloganları ve yaşam tarzlarını bırakmışlardır. İnsanlığın kendisine büyük acılar çektiren sömürücü düzenden kurtuluşu için, savaşçılık ve feda ruhu, onlarda yeni olan tüm özelliklerin ete kemiğe büründüğü kişilik özelliği olmuştur.

Böyle bir kişiliğe sahip olmak, emek harcamadan bir anda olabilecek, ya da insanın doğuştan getirdiği özellikler sayesinde başarılabilecek bir şey değildir. Bunun için yaşamın bütününe belli bir disiplin altına alınmış olması gerekir. Yaşam amacı belli olmayan, rüzgar ne yana savurursa o yana giden, bir kuru yaprak gibi, oradan oraya sürüklenen bir insanın kendisini bir mücadeleye adanması, yaşamın tümünü bir mücadele olarak görmesi mümkün değildir. Belirli ilkeler çerçevesinde disipline edilmemiş bir yaşam, büyük nehirlerin önündeki kum tanecikleri gibi dağılır gider.

Yaşamın disipline edilmesi birçok açıdan önemlidir. Her şeyden önce insan hayatı tarihsellik için kısa sayılabilecek bir zamanla sınırlanmıştır. Bugünkü koşullarda hiç kimsenin sonsuzca harcayabileceği, boşa geçirebileceği bir zaman yoktur. Zaman belli bölümlere ayrılmıştır ve insan bunun içine ne kadar çok şeyi sığdırabilirse o kadar büyük bir gelişme kaydedecektir. Bunun için yapılan/yapılabilecek her şeyin belli bir disiplin içinde yapılması bir zorunluluktur. "Yeni insan" için özgürlük herkesin her şeyi istediği

şekilde, istediği zaman yapması değildir. Bu "yeni insan"lardan daha çok başıbozuk anarşistlerin ütopyasıdır. Onlar, sınırsızlık, otorite tanımazlık adına bu tür yaşamda hiçbir gerçek karşılığı olmayan ve olmayacak düşüncelerin havariliğini yapmaya pek heveslidirler. Yaşamın kendisi tarafından dışlanan bu tür anlayışları bir kenara koyacak olursak, "yeni insan" için özgürlük, Engels'in bilimsel tanımlamasıyla "zorunluluğun bilincine varmaktır" yani düşünülen, yapılan şeylerin ancak belirli koşullara uygun olarak, belirli nesnelere denk düşecek şekilde düşünülmesi, yapılmasıdır. "Zorunluluğun bilinci"ni almamış bir insan her zaman ve her yerde zorunluluklarla bir çatışma halindedir ve haliyle özgür de değildir.

Disiplini belirleyen temel şey, onun bir zorunluluk olmasıdır. Ve her şeyden önce gerekliliğinin onu hayata geçirecek insan(lar) tarafından anlaşılması gerekir. Disiplin anlayışının bir katı kuralcılığa dönüşmesinin önündeki en büyük engel bu olacaktır.

"Yeni insan" yaşamını gönüllü bir disiplin içerisinde sürdüren insandır. Başka bir söylemle, düşüncelerini ve pratik faaliyetlerini belli bir disiplin altında geliştiren insandır. Bu iki yönlü bir disiplindir. Birincisi düzenleyicisinin kişinin yalnız kendisinin olduğu özdisiplindir. Özdisiplin, çalışmasının ve ürünlerinin yaptıklarının ve yapamadıklarının kişinin kendi vicdanında sorgulandığı, kendi ölçütlerinde ölçülüp tartıldığı disiplin biçimidir. Elbette bu kişinin çalışmasının, yapıp ürettiklerinin başkaları tarafından bir değerlendirmeye tabi tutulmadığı/tutulamayacağı anlamına gelmez, ama bu konuda inisiyatifin büyük ölçüde bireyin kendisinde olduğu anlamına gelir. Özdisiplin, daha genel olan konulardan çok, kişinin günlük yaşam içerisinde sağladığı bir anlayıştır. Daha genel konularda, yaşamın temel çizgisi üzerinde oluşturulan disiplin ancak örgütlü bir disiplin olabilir. Kolektif disiplin, disiplinin diğer yönünü oluşturuyor. Özdisiplin ve kolektif disiplin birbirini bütünleyen örgütlü bir insanın yaşamını belli bir düzene ve işleyişe tabi kılan, deyim uygunsa yaşamın grameridirler.

"Yeni insan" kendi başına, kendi çabasıyla, bireysel yetenekleriyle ortaya çıkmayacaktır. Bu, toplumsal ilişkilerin bir bütünü olarak ele aldığımız için mümkün değildir zaten. "Yeni insan" ancak bir kolektifin parçası olarak ortaya çıkıp, gelişme gösterebilir. Daha sadeleşmiş bir ifadeyle söyleyecek olursak "yeni insan" aynı zamanda örgütlü insandır. Dünyayı bilinçli bir faaliyetle değişikliğe uğratma işine girişmiş bir insanın bir başına örgütsüz bu işi yapması mümkün

değildir. Örgütlülük sadece bir nicel birikimi, sayı olarak yan yana gelmeyi ifade etmez. Örgütlülük bir nitel değişimdir. Tek tek kişilerin içinde birey olarak yer aldıkları, ama hepsinin üstünde, hepsinin kişisel özelliklerini ve birikimlerini özümsemiş, yeni bir organizmadır örgüt. Herkesin bir şey kattığı tek tek herkesten aldıklarıyla gelişen, bunları yoğurup yeniden şekil veren canlı bir yapıdır. Altında insanların yaşam çizgilerinin ortaklaştığı amaçlarının aynılaştığı, iradelerin kolektif bir hale geldiği ortak çatıdır. Örgüt, yaşayan, yaşamın tüm devinimleri bünyesinde taşıyan bir güçtür. Örgütlülük belli bir disiplin içinde aynı amaca ulaşmanın aracıdır. Disipline edilmiş bir aracın hedeflerine ulaşması mümkün değildir, üstelik bu hedef devrim gibi günümüzün pratik bir gerekliliği halini almış ciddi bir olguysa, deyim yerindeyse “atın dört ayağını nallamadan” yol almak, zaferi kazanmak mümkün değildir.

Kolektif disiplin ve özdisiplini tam anlamıyla içinde bulunulan tarihsel ve toplumsal koşullara uygun bir şekilde hayata geçirebilmek için, örgütlü bireyin ideolojik ve politik olarak yetkinleşmesi, proletarya kültürünü kişiliğinde hakim kılması gerekir. Aksi takdirde disiplin konusunda iki uç yaklaşımın boy vermesi kaçınılmaz bir hale gelecektir. Kimi zaman sekterlik, kimi zaman da liberallik olarak kendini gösteren bu uç yaklaşımlar, hem kişinin hem de örgütlü yapının önünde ayakbağı olurlar. Sekterlik, olaylar karşısında, koşullar hesaba katılmaksızın, her zaman geçerli olduğu sanılan düşünce ve davranış kalıplarına göre hareket etmektir. Diyalektik akışı gözardı etmek olaylara mekanik bakmak demektir. Dogmatizm tarafından beslenen sekterlik, diyalektik olarak düşünebilmenin en başta gelen belirteci sayılabilecek, olaylara çok yönlü ve esnek yaklaşımın yerine; basmakalıp “doğru” ve “yanlış”ları geçirmektir. “Nuh deyip peygamber demeyen”, sekter bir insan, “yeni”nin yaratıcısı olamayacağı gibi, her koşulda geçerli olduğunu düşündüğü tek bir bakış açısına sahip olduğundan, olduğu yerde duran, gelişme kaydetmeyen ve haliyle gerileyen birisidir. Lenin’in en çok karşısında olduğu özelliklerin başında gelen dargörüşlülük, sekterliğin doğal bir sonucudur. Devrimcilik ve sekterlik, “yeni” yi temsil etmek “bildiğim bildik” diyerek yanlışlarda ısrar etmek, birbiriyle çelişen şeylerdir. Sekterlik, kendi özdisiplinini kolektif disiplinin yerine geçirmek, ikisi arasındaki bağı koparmak ve hatta birincisi için ikincisini hiçe saymak demektir.

Liberallik ise, burada sahip olduğu genel tanımıyla paralel bir anlamdadır. Burjuva ekonomi politiğinde yer alan “bırakınız yap-sınlar, bırakınız geçsinler” şeklinde özetlenebilecek bu anlayış, örgütlü yapı içerisinde kendini benzer yaklaşımlarla göstermesinin yanı sıra, aynı zararlı sonuçların ortaya çıkmasına da neden olacaktır.

"Yeni insan"ların örgütlü olduğu Leninist partide, bir örgütlenmede karar alma ilkesi olarak geçerli olan demokratik merkezîyetçilik ilkesi, sekterlik ve liberallik gibi uç noktalara savrulmanın önündeki en büyük engeldir. Kolektif disiplin ve özdisiplini yerli yerine oturtan, tek tek kişilerin sınırlarının nerede başlayıp nerede bittiğini belirleyen demokratik merkezîyetçiliktir. Kararların alınmasında insanların etkili olabildiği, görüşlerini, eleştirilerini vb. özgürce ortaya koyup tartışabildikleri, ancak belli bir sistematik, belli bir yönetim dahilinde sürdürülen tartışmalar bittikten, kararlar alındıktan sonra uygulamada herkesin tek bir vücut halinde örgütlendikleri ve hareket ettikleri demokratik merkezîyetçilik ilkesi, disiplini somutlaştırır. Bu ilkeye göre karşılıklı görüş alışverişi ve tartışma süreci geçildikten sonra olası olarak ortaya çıkabilecek farklı düşüncelerden azınlıkta kalan, çoğunluğa tabi olmak durumundadır. Bu azınlığın, çoğunluğa geçme hakkını içinde barındırır.

Demokratik merkezîyetçilik ilkesi, idealize edilerek, her kapıyı açan bir anahtar olarak görülmemelidir. Her somut koşulda onun içeriğinin, anlamının değişmeyeceği göz önünde bulundurulmak kaydıyla, uygulamaları arasındaki dönemsel olarak farklılıklar görülebilir. Örneğin, çok hızlı karar alınıp çok hızlı bir şekilde bu kararın hayata geçirilmesi gerektiğinde, süreci olmayacak tartışmalarla uzatmak, bazı handikaplar doğurabilir. Böylesi koşullarda demokrasinin işletilmesi gerekir, ama merkezîyetçi yanın ağır basması kaçınılmazdır. Ya da karar almak ve tartışmak için zaman aralığının yeterli olduğu bir dönemde demokratik tartışma ve görüş alışverişi tüm yönleriyle tamamlanır. Alınan kararlar yine merkezi olarak uygulanır, ama bu koşullarda da demokratik yan ağır basacaktır. Bu, demokratik merkezîyetçiliğin herkesin istediği gibi uygulayabileceği bir ilke olduğu anlamına gelmez. Leninist bir parti ve onun kadroları demokratik merkezîyetçiliğin örgütlü bir yapıda işleyişin ruhu olduğunu bilir. Bir ilke olarak ona sahip çıkılması, uygulamada aksaklıkların olmaması, olması halinde ise bunun

giderilmesi, "yeni insan" konusuyla ilgilidir. İlk bakışta böyle bir bağın kurulmasında güçlük çekilebilir. Oysa demokratik merkezî-yetçiliğin tam anlamıyla uygulanabilmesi, kadroların niteliğiyle, proleter kültürü ne ölçüde özümseyip özümsemedikleriyle yakından ilgilidir. Tartışma, görüşlerini karşılıklı olarak birbirine sunma ve ikna etme kültürü, bir kadroda "yeni insan" özelliklerinin ne dereceye kadar gelişip gelişmediğini gösterir. Karşısındakinin görüşlerine tahammülsüzlük, tartışmalarda gerekli olgunluğun gösterilmemesi, üsluba dikkat edilmemesi, iknaya açık olmamak, dargörürlük, görüşleri kabul edilmediği durumda kaprisli davranmak, disiplini bozucu davranışlar içine girmek, "yeni insan"a uzak davranışlardır, uzak olması da gerekir. "Yeni insan", kapitalizmin insanda oluşturduğu kimi alışkanlıklara karşı mücadele eden ve bu mücadelesinde önemli yol kat etmiş olan insandır. Hala kapitalist sistemin insanlara empoze ettiği mantıkla düşünmek, eskiyen ve çürüyen insanın üzerinde bıraktığı tortularla düşünmek demektir.

Kapitalist sistemin yaşamın birçok yerine sıvanmış ve yapıştığı yerde kireçlenme yaratmış olan tortularının temizlenip atılması ve yeninin bugünden yaratılmaya başlanması, artık sadece tarihsel materyalizmin değil, bunun yanı sıra ahlaki bir zorunluluk olmuştur. "Ahlaki" diyoruz çünkü gırtlığına kadar çürüme ve yozlaşmanın içine batmış, kan ve irine bulanmış kapitalist sistemin yıkılması için mücadele aynı zamanda bir ahlak sorunudur. Kapitalist emperyalist sistem içinde yaşanan ahlaki çöküntü, başka hiçbir şey söylemeye yer bırakmayacak şekilde gözler önündedir. Yaklaşık yüz yıldır, kapitalizm emperyalist aşamasında yani çürüme aşamasındadır. Dünya kapitalist sistemi, yüz yıldır cüzzamlı bir hasta gibi hem kendi çürüyor hem de dokunduğu her şeyi çürütüyor. Ekonomik politik çürümeye, insani değerlerin çürümesi eşlik ediyor. Emperyalizm, ne kadar çürüyen, dökülen yanı varsa hepsini "çağdaş kültür" adı altında ezilen ve sömürülen sınıflara, halklara empoze etmeye, böylelikle onların dokusunu bozup, tahrif etmeye çalışıyor. "Kültür Emperyalizmi" olarak adlandırılan bu yönelim, proletarya ve ezilen halkları teslim almak için planlı ve programlı bir şekilde uygulamaya konuluyor. Emperyalist kapitalist medya tekelleri aracılığıyla tüm dünya üzerinde örümcek ağını andırır yapışkan bir ağ örülüyor ve böylece bağımlılık ilişkileri toplumların en ince gözeneklerine kadar işlenmeye çalışılıyor.

Böylesi bir ağı parçalamak, kapitalist emperyalist sistemin zincirlerini zayıf halkalarından çekip koparmak için var olana karşı olmak yeterli değildir. Bu en fazla insanları geveze bir muhalif durumuna düşürür ki, kapitalizmi tüm hücrelerine kadar parçalamak için bunun hiçbir etkisi, pratik anlamı olmayacaktır. Sistemin ilerici olmaktan ileri gidilecekse, “yakınma” ile değil devrimci mücadele ile var olanın değişeceğini görmek ve siyasal toplumsal bir devrim için harekete geçmek gerekiyor. “Yığın içinde bir komünist bilincin yaratılması için ve gene bu işin kendisinin iyi bir sonuca götürülebilmesi için insanların yığınsal bir değişikliğe uğraması zorunlu olarak kendini ortaya koyar” diyor Marks. “Böyle bir biçim değişikliği ise ancak pratikteki bir hareketle, bir devrimle yapılabilir, bu devrim, demek ki yalnızca egemen sınıfı devirmenin tek yolu olduğu için zorunlu kılınmamıştır, ötekini deviren sınıfa, eski sistemin kendisine bulaştırdığı pislikleri süpürmek ve toplumu yeni temeller üzerinde kurmaya elverişli bir hale getirmek olanağını ancak, bir devrim vereceği içinde zorunlu olmuştur.” (Alman İdeolojisi, Sol Yay., Sf.62) İnsanlığın bu noktadan ileriye gitmesi, yürüyüşünü sürdürmesi, bugünün altyapı ve üst yapı kurumlarının yeni bir içeriğe ve biçime kavuşturulmak üzere devrim yoluyla değiştirilmesi, sadece nesnel gelişimin zorunlu bir sonucu olmakla kalmamış, ahlaki bir zorunluluk halini de almıştır.

"Yeni insan" kendini bir ahlak anlayışıyla biçimlendirmek zorundadır. Bu ahlak anlayışı, proleter kültürün bir parçası olarak düşünülmelidir. Bu yönüyle daha önceki tüm ahlak anlayışlarını aşan, hatta ahlak kavramının kendisini yeniden tanımlayan bir tarz geliştirilmesi yerinde olacaktır.

Ortaçağın ahlak anlayışı, içeriğini dinin belirlediği, değişmez kurallar bütününe dayanıyordu. Ahlakçılık bu dönemin insana yaklaşımının temel kriterlerinden biriydi. Tamamen “doğru” ve “yanlış”lar, “iyi” ve “kötü”ler, “sevap”lar ve “günah”lar üzerine kurulu olan ahlakçılık anlayışından bugüne kalan fazla bir şey yoktur. Kapitalist üretim ilişkilerinin gelişmesiyle birlikte bir üst yapı kurumu olan ahlak anlayışı da değişime uğramıştır. Burjuvazi her konuda olduğu gibi ahlak konusunda da kendi anlayışını toplum üzerinde egemen kılmaya çalışmıştır. Ancak, kapitalist üretim ilişkilerinin çürümesiyle birlikte, burjuvazinin toplumlar üzerine örttüğü kabuk da çürümeye ve etrafa keskin bir koku yaymaya başlamıştır.

Bu ölü kabuğun yırtılıp atılabilmesi, bir anda olabilecek bir şey değildir. Hiç kuşkusuz yılların tortusunu temizlemek zaman alacaktır. Ancak bu gözününde bulundurulmak kaydıyla, devrimci yaşamı ve gelişimi esas alan devrimci bir ahlak anlayışı oluşturulmalıdır. Bu ahlak, kapitalist üretim ilişkilerine ve onun doğrudan ve dolaylı toplum yaşamında egemen kılmaya çalıştığı yoz kültüre karşı, proletaryanın yanında, sınıf mücadelesine hizmet eden bir ahlak olmalıdır. Bugünden yarına değişim içinde olan, içinde toplumun devrimci dönüşümünün nüvelerini taşıyan bir ahlak anlayışı "yeni insan"ı bulunduğu yerden daha ileriye taşıyacaktır. Bu ahlak anlayışını, uyulması zorunlu kurallar bütünü olarak görmemek gerekiyor. Tamamen proletarya ve emekçi sınıfların burjuvaziye karşı verdiği sınıf savaşımının deneyimleriyle oluşturulmuş, bu savaşım içinde ve bu savaşımın ihtiyaçlarına göre şekillenmiş bir ahlak anlayışdır bu. Haliyle, diyalektik gelişime uygun, koşullara göre yeni yönlerle zenginleşen bir anlayıştır. Mutlaklaştırılmamış, donuk kalıplar içine sıkıştırılmamış bir ahlak anlayışı devrimcidir ancak. "... Öyleyse hangisi gerçek ahlaktır bunların?" diye soruyor Engels, feodal ahlak ve proleter ahlak arasında bir seçim yapmanın gerekliliğine işaret ederek. Ve cevaplıyor: "Keskin ve mutlak anlamda hiçbirisi; ama süre vaat eden ögelere en çok sahip bulunan ahlak, şu anda kuşkusuz bugünün altüst oluşunu, geleceği temsil eden ahlaktır, yani proleter ahlak." (Anti-Dühring, Sol Yay., Sf.19)

Ahlak konusunda da diğer konularda olduğu gibi, sınıfsal bakmak zorunludur. Aksi takdirde herkesin kendi gerçekliğinden yola çıkarak oluşturduğu/oluşturabileceği "ahlak kuralları" genele mal edilmeye çalışılabilir ve bu, doğal olarak istenmeyen bir durum yaratır. Devrimci ahlak anlayışı bilimsel temellere dayanmalı ve diyalektik yöntemle ele alınmalıdır. Olayları sınıfsal açıdan ele almak, bilimsel olan tek yöntemdir. Sınıfsallık diyalektiktir, bilimsel olandır. Aynı yerde Engels şunları da söylüyor: "Bu nedenle (insanların ahlak anlayışlarını bağlı buldukları sınıftan, dolayısıyla içinde buldukları üretim ilişkilerinden almaları nedeniyle, bn.) ahlak dünyasının da tarihin ve ulusal farklılıkların üstünde bulunan sürekli ilkeleri olduğu bahanesiyle herhangi bir ahlak dogmatizmini bize ölümsüz, kesin, bundan böyle değişmez bir ahlak yasası olarak kabul ettirme yolundaki her savı yadsıyoruz. Tersine, geçmişin her ahlak teorisinin, son çözümlemede o zamanki toplumun ekonomik duru-

munun bir ürünü olduğunu ileri sürüyoruz ve nasıl toplum şimdiye değin sınıf karşıtlıklarının içinde gelişmiş bulunuyorsa, ahlak da aynı biçimde her zaman bir sınıf ahlakı olmuştur; bu ahlak ya egemen sınıfın egemenliğini ve çıkarlarını doğruluyor ya da ezilen sınıf yeterince güçlü bir duruma geldiği andan başlayarak, bu egemenliğe karşı baş kaldırmayı ve ezilenlerin gelecekteki çıkarlarını temsil ediyordu. Gene de insan bilgisinin bütün öteki dallarında olduğu gibi, ahlak bakımından da genel olarak bir ilerleme olduğundan kuşku yok. Ama henüz sınıf ahlakını aşmamış bulunuyoruz. Sınıf karşıtlıklarının ve bu karşıtlıkların anısı üzerinde yer alan gerçekten insanal bir ahlak, ancak sınıf karşıtlıklarının yalnızca yenilmekle kalmadığı ama yaşama pratiği bakımından unutulmuş bulunan bir toplum düzeninde olanaklı olabilir.” (a.g.e., Sf.16) Bu uzun alıntıdan çıkarılması gereken en önemli sonuç, ahlak konusunda “ölümsüz ilkeler”in olmadığı ve olamayacağı, onun ancak diyalektik bir gelişim içinde ve sınıfsal temelde ele alınırsa anlaşılabileceğidir. Bugünün verili toplumunda komünistlerin ahlak anlayışları, burjuva ahlakın karşısına çıkan, onunla mücadele eden ve en nihayetinde kapitalist üretim ilişkilerinin yıkılmasıyla birlikte onu yenecek olan devrimci ahlaklıdır. "Yeni insan" sürekli gelişim içinde olan böyle bir ahlak anlayışını kişiliğinde yaşatır. Onun için "ahlaklı olmak", devrim için, sosyalizm için, insanın sömürü, zulüm ve acılardan kurtuluşu için mücadele etmek demektir. Halka, proletaryanın davasına, devrime önderlik edecek ve sosyalizmi kuracak olan Leninist partiye bağlılık demektir. Yaşamını, her şeyini, bunun için adamak ve bunun için hiç durmadan çalışmak demektir. Kapitalizmin bozup tahrif ettiği insanlık değerlerine sahip çıkmak, yüzyıllardır insanların emekleriyle oluşturulmuş tarihsel birikimin geleceğe taşınması için yoğun bir uğraş içinde olmak demektir. Bugün her kim ki ahlaktan ve ahlaklı olmaktan bahsediyorsa, kapitalizmin dejenerasyonuna, yozlaştırıcı kültürüne karşı da savaşmak zorundadır. Bu yapılmadan bırakalım "yeni insan" olmayı, insan olarak kalmak bile mümkün değildir.

Devrimci ahlak, "yeni insan" davranışlarının iyi bir süzgecidir. Kapitalizmin, onun burjuva ve küçük-burjuva sınıflarının dışarıda bırakılması, kapının bu dünyaya tamamen kapatılması için, devrimci ahlak komünistler için vazgeçilmez bir anlayıştır. Bundan eski zaman rahipleri gibi, dağ başlarına çekilip, puriten, sofu bir yaşam sürmeyi anlamıyoruz elbette. İçinde yaşanılan toplum içinde, o toplumun tüm sınıflarıyla etkileşim içinde, ama proletaryanın sahip olduğu

devrimci değerleri koruyarak ve geliştirerek yaşamayı anlıyoruz. "Yeni insan"ın ahlak anlayışı, kendisiyle birlikte içinde yaşadığı toplumun proletarya kùltürüne göre yeniden şekillenmesi için vardır. Yoksa yasaklarla çevrilmiş bir dünya yaratmak için değil.

"Yeni insan" her zaman yenilenmeye açık olan insandır. Kendisini sürekli sınıflar mücadelesinin ihtiyaçlarına, devrimin gelişimine göre yenileyebilme gücü, bir insanın sahip olabileceği en büyük dinamizmdir. Durduğu yerde durmayan, gelişmemeyi, ilerlememeyi kabul etmeyen insan ancak "yeni"nin yaratıcısı olabilir. Ancak sonsuz bir merakla, sonsuz bir değişim ve öğrenme isteğiyle dolu bir insan kendini aşabilir, gelişebilir. Hiç kimse bir anda kendisini üstün yeteneklerle donanmış her şeyin en iyisini yapar bulamaz. Gelişme; emek, özveri ve sabır ister. Bunların yanında daha önce bahsettiğimiz mükemmeliyetçi olmama çok büyük bir öneme sahiptir. Hata yapmayı göze almak, herkesin eksikliklerinin olabileceğini bir ön kabul olarak varsaymak, gelişim için insanın önünü açar. Hatasız bir kimse olamayacağı gibi, herhangi bir konuda yapılabilecek bir hata her şeyin sonu da değildir. "Dünün hatalarının tahliliyle, bugünün ve yarının hatalarından kaçınmayı öğreniyoruz" diyor Lenin. Onlardan ders çıkarmayı bilenler için hatalar, iyi bir öğretmendirler. Yapılan hataya kayıtsız kalınmıyorsa, hata olduğu kabul edilip üzerinde önemle duruluyorsa, bu hata daha o anda düzeltilmeye başlanmış demektir. Hatanın savunulması, onda ısrar edilmesi ise hatayı büyütür ve onun tekrarlanmasını kolaylaştırır. "Yeni insan", hatalarına karşı özeleştirel yaklaşabilen insandır. Hatasının özeleştirisini vermeyi bir zayıflık olarak görmemek, bunun hem kişiye hem de kolektife öğretici etkisinin olacağını bilmek çok önemlidir. Özeleştiri, bir "günah çıkarma" olarak ele alınmadığı sürece, yenilenmenin en önemli ateşleyicisidir. Üzerinde önemle düşünölmüş, yapılan hatanın neden-sonuç ilişkileri yeterince kurulmuş bir özeleştiri, eskinin geride bırakılması ve yeni bir sürecin başlatılması için gerekli itkiyi sağlayacaktır. Özeleştiri, insanları küçük düşürmez, tam tersine onları herkesin örnek alabileceği bir konuma getirir. Kendisine eleştiri getirebilen, hatalarını başkalarının uyarılarına gerek kalmadan fark edebilen bir kişi, içinden gelen sese kulak vererek, özeleştirel bir yaklaşım içinde olur; ancak yaptığı her şeyin hatasız, eksiksiz, mükemmel olduğunu düşünen biri özeleştirelden uzak durur. Kendisini hatasız görmek ya da hatalarını görmezden gelmek, kendini tanrısal köşkte oturuyormuş varsayan küçük-bur-

juvalara özgü bir davranış şeklidir. Doğrunun tekeline kendilerinde görenler, kendi dışındaki her şeye küçümsemeyle bakarlar. Oysa bozuk, durmuş bir saat bile günde iki kez doğruyu gösterir. Küçük-burjuva kendini beğenmişlere göreyse, tarih hep kendi saatlerine göre akar.

"Yeni insan" olabilmek için hatalardan ders çıkararak ilerlemek şarttır. Kendini hatasız, eksiksiz gören birisi ilerleme ihtiyacı da duymayacaktır. Çevresinden gelen uyarılara kulaklarını tıkayacak, kendi bildiğini okumaya devam edecektir. Özeleştirme vermeye yaklaşmadığı her olayda biraz daha kendi gerçekliğini idealize edecek ve süreç içinde önce duraklayıp, zamanla gerileyecektir.

Zamanında fark edilmeyen ya da fark edilip de giderilmesi için üzerinde yeterince durulmayan hatalar, zamanla daha büyük engeller olarak insanın karşısına çıkar. Oysa özeleştirme iyi bir düzeltmendir. Kişi kendisini eleştirme süzgecinden geçirdiğinde hata ve zaaflarından büyük oranda arınır. Yapmış olduğu bir hatanın ya da yapılmış bir hatada ortaya çıkan sorumluluk payının samimi bir özeleştirisini sadece yoldaşlarına veren birisi için en önemli adım atılmış demektir. Bundan sonrası ders aldığı ve gerçek nedenlerini bilince çıkardığı hatayı bir kez daha tekrarlanmamak üzere gereken çabayı ve değişimi pratikte göstermeye bağlıdır. Özeleştirimde samimiyetin ölçütü, söylenenin pratikte ne ölçüde yapılıp yapılmadığıdır. Pratiğe yansımamış bir özeleştirme "günah çıkarma"dan farksızdır, hiçbir değer taşımaz. Söylenen sözlerle pratikte yapılanlar arasındaki mesafe açıldıkça da artık verilen söze hiç kimse itibar etmez.

"Yeni insan", çok konuşan, büyük sözler eden insan değildir. Çok şey söyleyip az iş yapmak, küçük-burjuva aydın özelliğidir. "Yeni insan", söyledikleriyle yaptıkları uyum içerisinde olan insandır. Bu uyum şu ya da bu şekilde bozulacak olursa kendini vicdanen rahat hissetmeyen, daha iyisini yapabilmek için var gücüyle çalışan insandır. Bu, özeleştirimnin en güzel şeklidir.

Bir kolektifin parçası olan kişi için, kendisinde ya da kolektifin diğer özelliklerinde gördüğü eksiklikler üzerinden atlanamayacak şeylerdir. Bu nedenle özeleştirme kadar eleştirme de "yeni insan"ın gelişiminde önemli bir yer tutar. Herkesin her zaman kendi eksiklik ve hatalarının farkında olması mümkün olmayabilir. Bu durumda işi olurlu bırakmak, yanlış görülen şeyi de kabullenmek anlamına gelir. Böyle düşünmek ise "yeni insan" için verilen mücadeleyi kendiliğindenliğe terk etmek demektir. "Nasıl olsa düzeler" ya da "bir düzelten çıkar" denildi mi, "yeni insan mücadelesi benim dışımdadır, benim bunun için yapabileceğim bir şey yok" denilmiş olur. Oysa fark edilen eksiklik, hata ya da zaaf, nedenleri ve sonuçlarıyla irdelenmiş olsa, karşısındakini mahkum etmeye değil, ama ikna edip dönüştürmeye ve geliştirmeye yönelik eleştiriyi üstesinden geli-

nebilir. Sorumlu bir eleştiri muhatabı üzerinde devrimci bir etki yaratır. Onu fark edemediği hatası üzerinde düşünmeye, dersler çıkarmaya ve bir daha tekrarlamamaya iter. Onu iyi yönde değiştirir, geliştirir.

Eleştiride üslup ve amaç çok önemlidir. Dikkatli ve özenli bir dille, belirli bir yöntem çerçevesinde yapılan, iknaya ve geliştirmeye yönelik yapıcı eleştiri, karşılıksız kalmaz. Ulu orta, sadece eleştirmiş olmak için yapılan bir eleştiri ise geliştirici olmaktan uzak, yıkıcı bir eleştiriye dönüşeceği gibi sorunu daha da derinleştirecektir. Öyle ki, böyle bir yöntem, eleştirinin içeriğini de örtecek ve öğretici hiçbir yanı olmayacaktır. Oysa yöntemi, üslubu ve amacı iyi seçilmiş bir eleştiri-özeleştiri örneği, "yeni insan"ın gelişiminde öğreticiliğiyle önemli bir yer tutar.

Eleştiri ve özeleştiri, durup durup tekrarlanan bir tarz olmaktan çok, sınıf mücadelesini ilerletmek, bunun bir parçası olan "yeni insan" için verilen mücadeleyi sağlam temellere oturtabilmek için gerekli bir yöntemdir. Eleştiri-özeleştiri, olumlu sonuçlarını bir anda göstermeyebilir; pratiğe yansımaları zaman alabilir; ama bu halde bile pratikten ve hatalardan ders alarak ilerlemede en geçerli yöntemdir. İnsanların bu konuda deneyim kazanması bile başlı başına bir ilerlemedir, örgütlü bir ilerlemedir. Kaldı ki, çoğu zaman örgütlü bir yapı içerisinde başvuru, eleştiri, özeleştiri mekanizması, belli kazanımlara yol açar. Kişinin kendisine ve yoldaşlarına olan güveninin pekişmesine, "yeni insan"ı tüm yönleriyle yaratma mücadelesine atılan adımların büyümesine aracılık eder, ufkun daha açık, daha geniş ve daha net görülmesini sağlar.

Eleştiri ve özeleştiri, kişinin kendisine ve yoldaşlarına karşı sorumlu yaklaşımını gösteren en önemli ölçütlerden biridir. Sorunla-

rın, eksikliklerin üzerinden atlanılmadığını, tam tersine bunların üzerine kararlılıkla gidildiğini gösteren pratik bir uygulamadır. Devrimci ve örgütlü bir yaşamın gereği olarak, insanın devrimi kendinde yaşatması, kolektife maletmesidir. Her zaman yenilenmeye ve yenilemeye açık olmak, özeleştirici yaparken de, herhangi bir davranışı ya da kişiyi eleştirirken de bunun en nihayetinde kolektif yapıyı ve devrimi geliştireceğine inanmak, "Devrim Biziz; Biz Devrimiz" diyebilmenin bir gereğidir. Devrimde "yeni insan"ı yaratmak, eleştiri ve özeleştirici olmadan mümkün değildir. Eleştiri-özeleştirici her dönem komünistlerin en büyük ateşleyicilerinden biri olmaya devam edecektir. Proletarya kültürünü geliştiren ve onun bir parçası olan bu devrimci yöntem, sosyalizm koşullarında da "yeni insan"ların ellerinden düşürmeyecekleri bir araç olacaktır.

Marx büyük eseri Kapital'in Fransızca baskısına "Önsöz"ünde "Bilime giden düz yol yoktur ve ancak onun dik patikalarında yorucu tırmanmaları göze alanlar, aydınlık doruklarına ulaşabilirler" diyor. Proletarya kültürünün gelişmesinde de onun bu sözünün temel alınması gerekiyor. Proletarya kültürü ancak yorucu ama güzel bir çabayla, devrimci yöntemlere başvurmadan bir an olsun vazgeçilmeden ve bilimsel temellerde inşa edilebilir. "Yeni insan", ancak bu kültürle yoğrulduğu, bu kültürü içselleştirdiği zaman tüm yönleriyle kendini ortaya koyabilir. Bunun için devrimci pratik kadar önemli olan bir başka şey de devrimci teorinin, yani Marksizm-Leninizmin öğrenilmesidir. Dünyayı değiştirmek için yorumlayan sosyalist öğretisi, bilimlerle birlikte gelişti ve 19. yüzyılın ortalarından itibaren artık sonsuza dek sürecek insanlığın gelişme yolunu gösterdi. Burjuva dünyasının tüm saldırılarına karşın, bu gerçek değişmedi. Sosyalist ülkelerde yaşanan geri düşüslere rağmen, Marksizm-Leninizm teorik ve pratik olarak insanlığa kazandırdıklarıyla bilimsel olan tek ideoloji olduğunu kanıtladı.

Marksizm-Leninizm, insanlığın teorik gelişiminde ulaştığı en ileri noktadır. Bir dogma olarak değil bir eylem kılavuzu olarak ezilen ve sömürülen insanların kurtuluşa kadar giden yollarını aydınlatmaya devam ediyor. Bundan böyle dünyayı anlamak ve değiştirmek isteyenler Marx, Engels ve Lenin'in eserlerinden atlayarak bir adım olsun ilerleyemezler. Teori onların sayesinde en önemli eşiği atlamış, devrimci bir gelişme göstermiştir. Yıllar yılı kapitalizmin insanların teorik düşünme yeteneklerini nasıl

körelttiği düşünülürse, bu daha iyi anlaşılacaktır. Kapitalizm, insanların devrimci bir teoriye ulaşmamaları için tüm olanaklarını kullanmış, kafaları boş bilgilerle doldurmak, ezberci bir eğitimle robotlaştırmak suretiyle deyim yerindeyse insanlık tarihinin önemli bir zaman dilimini çarçur etmiştir. Evet, "yeni insan"ın oluşumunun maddi ve entelektüel koşulları kapitalizm tarafından hazırlanmıştır, ama gelişmesinin tekelci aşamasında kapitalist üretim ilişkileri, üretici güçlerin ve dolayısıyla insanın önünde engel olmaya ve lanetli bir rol oynamaya başlamıştır. Kapitalizm, bundan özel bir çıkar elde etmektedir; insanların düşünce dünyalarının darlaştırılması, tamamen belli güdülere yönlendirilmesi, sistemin sürgit devamı için adeta bir afyon işlevini görmektedir. Binbir yolla uyuşturulan beyinlerin ilgi alanı daralmakta, bilim, edebiyat ve sanata olan ilgi günden güne azalmaktadır. Oysa "yeni insan"ın ilgi alanı çok yönlü olmalı, hiçbir zaman darlaşmamalıdır. Sosyalizm insanlara bu imkanı en geniş şekilde sağlamıştır. İnsanların maddi ve entelektüel gelişimini olabildiğince artırmak için gerekli tüm kurumlaşmalar oluşturulmuş, imkanlar seferber edilmiştir. Akademik düzeyde teorik düşünceler ele alınmış birçok yönüyle değerlendirilmiş, Marksizm-Leninizme katkı olabilecek her yeni düşünce, diyalektik ve tarihsel materyalizmin süzgecinden geçirilerek insanlığa sunulmuştur. Kapitalizmde entelektüel araçlara ancak toplumun sınırlı bir kesimi sahip olabirken, sosyalizmde tüm toplum bunlarla donatılmış, öğrenmeye ve gelişmeye motive edilmiştir.

Bugünün "yeni insan"ı önünde duran bu eşsiz birikimi edinmek, teorik olarak geliştirmek ve bunu kendi devrimci yaşamının, devrimci ilişkilerinin vazgeçilmez ögesi haline getirmek göreviyle karşı karşıyadır. Teorik olarak gelişkin bir kimse, toplumsal ilişkilerinde zengin bir insan olmak için sağlam bir temele sahiptir. "Yeni insan", teorik ve pratik açıdan yetkin, birikimiyle örnek olan insandır.

Bugün Türkiye ve Kürdistan'da mücadele yürüten sınıf savaşımının engin denizlerinde yol alan Leninist Parti'nin savaşçıları, bugünün "yeni insan"ıdır. Her biri kendinde yarattığı bir başka yönle bu eserin tamamlayıcı bir parçasıdır. Eserin yapımı ise bitmemiştir; emek ve özveri ile sürmektedir. Denizlerden bugüne akan tarih ırmağı Leninist "yeni insan"larla geleceğe yönelmiştir. Devrim ve sosyalizm ile birlikte bu akış hızlanacak ve birgün mutlaka sınıfsız ve

Henüz tamamlanmış bir örneği göremediğimiz, ayrı ayrı herkeste bazı özelliklerinin var olduğunu düşündüğümüz, en iyi örneklerinden biri olan komutan Ernesto Che Guevara'nın sözleriyle "Bu tamamlanmamış eser"i ele almaya nereden başlayacağımız sorusu, aslında bu çalışmanın tamamına yön verecek soruydu. Mükemmel, idealize edilmiş bir tablo çizerek "şunları şunları yapan 'yeni insan'dır, yapmayan değildir" mi diyecektik, yoksa onu eksik ama gelişmeye, değişmeye açık yönleriyle değerlendirecek; geçmişi ve geleceği ve olası geleceği içinde bütünlüklü olarak mı ele alacaktık? Biz ikinci seçeneğin diyalektik yönüne uygun olduğunu düşündük. Çünkü ancak bu yöntemle donmuş kalıplar içindeki insanı değil, hareket halindeki insanı, tarihsel gelişimi içindeki insanı ortaya serip çözümlenmek mümkün olabilecektir.

"Yeni insan"ı oluşturmak için tarihin en eski dönemlerinden bugüne kadar attığımız ve bundan sonra da atacağımız her adım, insanlığın büyük kurtuluşu için, komünizm içindir. Biliyoruz ki, bu kurtuluşun beyni diyalektik ve tarihsel materyalizm, felsefe; yüreği proletarya olacaktır.